

วัดสร้างสุข

ร่วมสร้างสังคมแห่งความสุข

www.facebook.com/watsangsook

คู่มือ

วัดสร้างสุข

(5ส ภาคประชาชน)

วัดสร้างสุข

(5ส ภาคประชาชน)

ดำเนินการโดย

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คู่มือ

วัดสร้างสุข

(5ส ภาคประชาชน)

ภาพแผนที่วัดอรัญ ประวัตินักปฏิบัติ

คัดลอกขงเตบใน

โดย สสส สสส สสส สสส สสส สสส สสส สสส สสส สสส

หน้าหลัก
ประวัติความเป็นมา
สถานที่น่าสนใจ
รายการโครงการ
ติดต่อ

ดำเนินการโดย
สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คู่มือวัดสร้างสุข (5ส ภาคประชาชน)

ผู้แต่ง

1. อนุวรรตน์ ศิลาเรืองอำไพ
2. จิตติ บุญประกอบ
3. วิบูลย์ ภัทรกิจจานนท์
4. อภิชาติ ยิ้มแสง
5. วรจักร จอวงศ์ศักดิ์

ครั้งที่พิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 : วันที่ 1 กันยายน 2556 จำนวน 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

โครงการวัดสร้างสุข สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
<https://www.facebook.com/watsangsook>

ดำเนินการโดย

แผนกบริหารผลิตภัณฑ์ใหม่ ฝ่ายพัฒนาและจัดการความรู้
สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

534/4 ซ.พัฒนาการ 18 ถ.พัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
โทรศัพท์ 0 2717 3000 ต่อ 791 โทรสาร 0 2719 9481-3
www.tpif.or.th

สนับสนุนโดย

สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คำนำ

คนไทยชอบทำบุญ ของกฐิน ผ้าป่า ที่ไหนมีทำบุญหมด ด้วยหวังว่า
เกิดชาติหน้าจะได้รวยๆ แต่ตกเย็นนัดเพื่อนไปกินเหล้า **คนไทยชอบสร้างบุญ
กุศล แต่ไม่ละบาป** เหมือนไม่อาบน้ำชำระสิ่งสกปรกออกจากร่างกายแต่ชอบ
ใส่เสื้อผ้าใหม่ **หลักสำคัญของศาสนาข้อแรก** คือ **ต้องละบาปก่อนแล้วทำ
ความดี** ทำจิตใจให้ผ่องแผ้วอยู่เสมอ คนไทยส่วนใหญ่ยังเคารพนับถือพระ
ภิกษุสงฆ์อยู่ เรามา **“คตินสภาพิถิคนไทย”** ย้อนกลับไปยังสังคมแห่งความสุข
ที่มีวัดเป็นศูนย์กลางกันเถอะ

สิ่งดีงามจะ **“คตินสภาพิ”** กลับมา ต่อด้วย **“รักษา”** และ **“พัฒนา”** สร้าง
ให้สังคมดีขึ้น พระจะสุขภาพดี เพราะวัดสะอาด ห้องน้ำสะอาด ปราศจาก
ขยะในวัด กุฏิสะอาด สิ่งแวดล้อมสะอาด ญาติโยมจะสะอาดใจด้วยการ
ทำความสะอาดวัด ทำความสะอาดจิตใจด้วยร่างกาย แรงใจ ไม่ใช่แรงเงิน
อย่างเดียว ชาวบ้านและชุมชนจะสามัคคีกัน เพื่อรวมพลังสร้างสัปปายะ
ให้เกิดขึ้นภายในวัด โดยผ่านวิถีของ 5ส

โรงงานจะได้ทำ CSR เป็นการสร้างพัฒนาชุมชน วัด ที่ใกล้โรงงาน
เป็น **“บ้าน วัด โรงเรียน โรงงาน หรือ บวร”** ชุมชนมีการสร้างอาชีว
เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ้วยรุ่นได้ใช้เวลาให้
เป็นประโยชน์ต่อตนเองและวัด หลีกเสี่ยงยาเสพติด สร้างภาวะอารมณ์ที่สุขุม
รอบคอบ ได้ความรู้ในการใช้ชีวิต เป็นคนไทยที่มีคุณภาพในอนาคต พระได้

แสดงธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นหลักในการดำรงชีวิต ประกอบกับ
ได้มีโอกาสสอดแทรกความมีวินัยด้วย 5ส ทำให้ คนไทย มีวินัยมากขึ้น
เป็นคนละเอียดอ่อน ประณีตในการใช้ชีวิต เคารพกฎกติกาของสังคม ซื่อสัตย์
สุจริต ซึ่งเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้แล้วในพระไตรปิฎกที่สุดแล้ว
เราทุกท่าน จะได้ **“ความสุข”** ที่เกิดการลงมือทำมากกว่าการทำบุญด้วยเงิน

หนังสือคู่มือ วัดสร้างสุข (5ส ภาคประชาชน) เล่มนี้เป็นผลงาน
ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ **“วัดสร้างสุข”** ซึ่งเป็นความร่วมมือร่วมใจกัน
ของหลายๆ ภาคส่วน ภายในหนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอให้เห็นถึงแนวทาง
และวิธีการที่จะสร้างสังคมแห่งความสุข ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางในการ
ถ่ายทอดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องราวของ 5ส ในชุมชน ส่งเสริมให้เกิด
ความมีวินัยของคนในชาติ โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของ
พระพุทธศาสนา กับ 5ส เข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว มีทั้งวิธีการสำหรับพระสงฆ์
และประชาชนพร้อมทั้งสอดแทรกเนื้อหาจากเหตุการณ์จริง หนังสือเล่มนี้
จึงเหมาะสำหรับวัด รวมถึงสถานที่สำคัญต่างๆ ในชุมชน และผู้ที่สนใจทั่วไป
ที่ต้องการศึกษาเรียนรู้วิธีการประยุกต์ใช้ 5ส กับชีวิตประจำวัน

คณะผู้รับผิดชอบโครงการ มุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็น
จุดเริ่มต้นเล็กๆ ในการสร้างวินัยของคนในชาติ เพื่อสร้าง **“ความสุข”** ให้
เกิดขึ้นในสังคมอย่างยั่งยืน ภายใต้ **5ส แบบเศรษฐกิจพอเพียง**

โครงการวัดสร้างสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทสรุปผู้บริหาร	1
2. 5ส ฉบับพระสงฆ์ และประชาชน	9
3. วัดต้นแบบ และเทคนิคการทำ 5ส	21
A. การสำรวจวัดต้นแบบ	22
B. วัดเขาวง (ถ้ำนารายณ์)	31
4. วัดนาร่อง	57
A. วัดคลองเตยใน	58
B. วัดจำปา	77
C. วัดด่าน	96
D. วัดสุทธิวราราม	113
5. คู่มือมาตรฐานการทำ 5ส ภาคประชาชน	127
6. การพัฒนา “ผู้นำ 5ส ภาคประชาชน”	139
7. สรุปผลลัพธ์โครงการและแผนงานอนาคต	157
8. ภาคผนวก	169

บทที่ 1

บทสรุปผู้บริหาร

วัดสราญสงฆ์

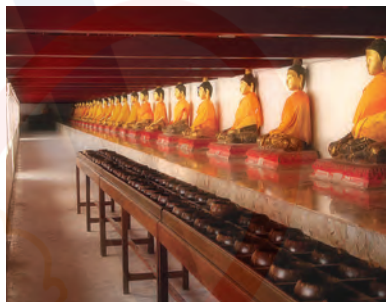
โครงการวัดสร้างสุข เป็นโครงการที่ริเริ่มจากสำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ **สสส.** ร่วมมือกับ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) หรือ **ส.ส.ท.** เป็นโครงการเชิงปฏิบัติจริง มีระยะเวลาประมาณ 5 ปี เพื่อสร้างกลไกการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมประเทศไทยให้มิวนัยสามารถขับเคลื่อนไปได้ด้วยตนเอง แนวคิดมาจากการที่ชาวญี่ปุ่นมีข้อดีเรื่องหนึ่งคือ วัฒนธรรมของคนในประเทศมิวนัยสูง ไม่ว่าจะเกิดภาวะวิกฤตอย่างไร ประชาชนก็ยังคงมีจิตใจที่รักความมีวินัย เคารพสิทธิของกันและกันอย่างเคร่งครัด และได้ทำอย่างออกมาโดยอัตโนมัติกลายเป็น วัฒนธรรมของคนในประเทศจะเห็นเป็นตัวอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎจราจรถึงแม้ท้องถนนจะไม่มีรถ แต่คนข้ามถนนก็รอจนไฟเขียวถึงเดินข้าม

ประเทศไทยมี วัฒนธรรมที่ดี หลายเรื่อง การเป็นสยามเมืองยิ้ม การคิดสร้างสรรค์ ไม่ติดกรอบ อิสระเสรีในความคิด จึงทำให้คนบางกลุ่มผสมปนเปความคิดกับการกระทำ กลายเป็นการกระทำที่

อิสระเสรีเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ ทำให้การปฏิบัติตัวอิสระเสรีทำตามใจตัวเอง เป็นใหญ่ เป็นเหตุให้เกิดการละเมิดสิทธิผู้อื่น ขาดความเกรงใจ ดังนั้น การรบกวนผู้อื่นจึงเกิดขึ้น ทำความรำคาญ ความเดือดร้อนละเมิดสิทธิ การขอให้คนอื่นช่วยเหลือตนเอง จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาปกติ หยิบยืมของผู้อื่นใช้จนกลายเป็นของตนเอง หนักเข้าก็ยืมเงินทองแล้วไม่คิดจะใช้คืน ส่งผลให้เกิดความคุ้นชินที่จะมองตนเป็นใหญ่หรือ “อึดตาภิไทย์” ในมุมมอง

ที่เป็นลบ แต่ไม่ใช้มุมมองที่เป็นบวก “พึ่งพาตนเอง อัตตาหิ อัตตาโนนาโถ” เพราะเหนื่อยลำบากแต่จะให้คนอื่นมาทำประโยชน์ให้ตนเอง แต่ถ้าเราทำเอง คำถามที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ คือ “ทำแล้วฉันจะได้อะไร” “มีงบไหม” “อนุมัติ หรือยัง” จะหา **“จิตอาสา”** ทำโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ในสังคมปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นพวก **“ทำแล้ว ถ่ายรูป”** ต้องลงหนังสือพิมพ์ ออกสื่อมวลชน บันทึกชื่อ จารึกชื่อไว้ บางครั้งทำบุญสร้างพระในอุโบสถ ก็ต้องจารึกชื่อไว้ที่ฐานพระ กลัวจะ ไม่ได้บุญแต่ไม่ได้คิดว่า เวลาพระมา กราบไหว้พระพุทธรูป จะกราบชื่อเรา ด้วย เหมาะสมไหมทำบุญได้บาป เมื่อ การคิดผิด ตั้งคำถามผิด เริ่มต้นผิด พฤติกรรมต่อเนื่องจึงคำนึงประโยชน์ ส่วนตนจนกลายเป็น **“ความเห็นแก่ตัว”**

ความรู้สึกที่เห็นประโยชน์กับผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ จะเป็นเป้าหมาย ที่ด้อยลงไป ความคิดถูก เห็นถูก ปฏิบัติถูก ในแนว **“ธรรมาธิปไตย”** จึงถูกสืบทอด ประกอบกับการปกครองเน้นเสียงข้างมาก **“ประชาธิปไตย”** คนไทยใน ประเทศส่วนใหญ่มีลักษณะเน้นอัตตาเป็นส่วนใหญ่ จึงเน้นประโยชน์ส่วนตน เป็นหลัก เรียกร้องให้ผู้อื่นช่วยเหลือตนเอง ให้ประโยชน์ตนเองเป็นหลัก ผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ ก็ถูกเลือกจากเสียงส่วนใหญ่ที่เน้นอัตตา จึงเกิด บรรยากาศในประเทศที่ใคร กลุ่มใดมีโอกาสมีอำนาจจะแสวงหาประโยชน์ เข้าตัวเอง กลุ่มพวกพ้องตนเอง เกิดภาวะปฏิบัติไม่เท่าเทียมความเจริญ จึงกระจุกตัวเป็นกลุ่ม การตั้งโจทย์จากส่วนรวมประเทศแล้วค่อยมาส่วนตัว เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันจึงถูกมองข้าม จนความสามารถในการช่วยตนเอง น้อยลง อยากได้ อยากเสพ แต่ไม่อยากทำ ต้องการอะไรที่ได้มาโดยง่าย เริ่มตั้งแต่วัยเรียน ไม่ต้องการเสียเวลาเรียน ขี้เกียจอ่านหนังสือ ทำการบ้าน

เลยใช้วิธีการตีว บอกลสูตรคณิต
คิดลัด ที่มาที่ไปไม่เอา จนกลายเป็น
ว่าเลขง่ายๆ ปัจจุบัน บวก ลบ คูณ
หารไม่เป็น บางครั้ง 2+2 ก็คิดว่า
เครื่องคิดเลขมาจิ้มเพราะคิดไม่เป็น
เร็วกว่าสมอง เป็นสมองมือหนึ่ง
เพราะสมองไม่เคยได้ใช้การศึกษา
จึงเน้นการจำมากกว่าการฝึกให้คิดวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผลเริ่มลอก
การบ้าน หุจรีต เล็กๆ น้อยๆ ต้องการวิธีการที่ลัดสั้น เป็นแรงผลักดัน
ให้ติดเป็นนิสัย กลายเป็นค่านิยมคอร์ปชั่น ยัดเงินใต้โต๊ะเพื่อลัดคิว อนุมัติ
ผ่านทั้งที่ผิดกฎหมาย กลายเป็นว่า “เงิน” เป็นคำตอบสุดท้าย เพื่อให้ได้สิ่งที่
ต้องการโดยง่าย สนองความต้องการตนเองเป็นหลัก

ปัจจุบันสังคมไทยจะใช้ “เงิน” เป็นตัวแก้ปัญหาจนเคยชินด้าน
ความรู้สึกด้านจิตใจจึงลืมพ่อแม่จะต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาใช้จ่าย
ในครอบครัว ซึ่งมีมาตรฐานชีวิตที่สูงมีแต่ความสบายแต่ไร้ความสุขต้องมีรถ
มีบ้าน มีคอนโดมิเนียม ลูกต้องเรียนโรงเรียนอินเตอร์ จบจากเมืองนอก เลยต้อง

หาเงินทั้งพ่อและแม่เพื่อให้เพียงพอ
ต่อค่าใช้จ่าย เลยไม่มีเวลาเลี้ยง
ดูแลลูก แก้ปัญหาโดยใช้เงินดูแล
แทน เด็กรุ่นใหม่บางคนจึงอยู่กับเงิน
หรือสิ่งของที่พ่อแม่ได้หาไว้ให้ เช่น
Smart Phone หรือ Tablet เป็นต้น
สิ่งที่เห็นจึงกลายเป็นว่าพฤติกรรม

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะติด Chat เสียเป็นส่วนใหญ่ ก้มหน้าก้มตาจิ้มโทรศัพท์

หูกี้มีหูฟังอุดไว้บางคนติด Bluetooth ไว้ที่หูดูเหมือนคนพิการทางหูต้องใช้เครื่องช่วยฟัง เวลาเดินข้ามถนนทางรถไฟ จึงไม่ระวัง จนเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ จ้องแต่ Line ในโทรศัพท์ โดยไม่สนใจคนรอบข้าง แม้แต่เวลา

ทำงานไม่คุยกับลูกค้าที่อยู่ข้างหน้าแต่คุยกับคนในโทรศัพท์ พ่อ แม่ อยู่บ้าน เห็นหน้าเห็นตาไม่คุยแต่คุยกับเพื่อนที่ไม่เห็นหน้าทางโทรศัพท์เป็นชั่วโมง บางคนคุยจนหลับสักวันหนึ่ง ถ้าท่านเสียไปถึงตอนนั้นก็เสียใจทำไมไม่ใช้เวลาตอนอยู่กับท่าน ไม่ใช่เวลากับท่านให้เต็มที่ ทุกวันนี้ Smart Phone Tablet เป็นของจำเป็นรวมมูลค่าในตัวเกือบครึ่งแสนทั้งที่ยังหาเงินไม่ได้สักบาท กลายเป็นสิ่งที่แสดงฐานะความทันสมัยทั้งที่ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์เหล่านั้นน้อย ไม่คุ้มค่า เล่นเกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง เป็นส่วนใหญ่ว่าความสัมพันธ์ทางจิตใจ และสังคมระหว่างครอบครัว เพื่อนฝูง จึงเริ่มถดถอยหายไปยังเน้นการเป็นอัตตามากขึ้น จนเปลี่ยนจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยเงิน

จะเห็นว่าต้นเหตุมาจากคำว่า “วินัย” การเคารพกติกา เคารพสิทธิผู้อื่น การขาดวินัยเป็นต้นเหตุปัญหา ไม่แบ่งแยกเวลา โดยเฉพาะค่านิยมไม่รักษาเวลามาสายเป็นประจำ หากคนไทยยังรักษาเวลาไม่ได้อย่างอื่นคงไม่ต้องพูดถึง รถไฟในญี่ปุ่นทั่วประเทศ สถิติมาช้ากว่ากำหนดทั้งปี รวมแล้วในหลักนาที แต่ถ้าเป็นของไทยทั้งปีรวมแล้วคงจะหลายเดือน

คนไทยมีลักษณะดื้อเหมือนแมว ถ้าดึงหางเข้าหาตัวเรา แมวจะขึ้นตัวไปข้างหน้า ถ้าผลักไล่ให้ออกไปจะดันตัวเข้าหาเป็นลักษณะของแมว การสอนบอกกล่าวให้มีวินัยต่างๆ ก็จะต้องไม่ทำ ที่เห็นได้ชัดคือกฎหมายจราจรมีไว้ให้ละเมิด ให้ไปซำยก็จะไปขวำ ให้ไปขวำก็จะไปซำย ย้อนศรเป็นประจำห้ามเลี้ยวก็จะเลี้ยว ให้ใส่หมวกนิรภัยก็จะไม่ใส่แขวนไว้หรือถอดไว้พอเจอด่านตำรวจจะรีบใส่ แต่คนไทยส่วนใหญ่ยังคงนับถือศาสนาพุทธ พระส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติตามหลักพระวินัยยังมีจำนวนมาก และเป็นที่พึงทางใจของคนไทย ยังเชื่อฟังเคารพในตัวพระสงฆ์ **กลยุทธ์ที่ง่ายไม่มีอะไรซับซ้อน คือ ให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างวัฒนธรรม “มีวินัย” ให้คนไทยอย่างแบบยล** เพราะคนไทยนิยมเข้าวัดทำบุญ แต่ไม่ละชั่ว ยังกินเหล้า เล่นการพนัน แทะห่วย ติดอบายมุข เหมือนไม่ชอบอาบน้ำ แต่ชอบใส่เสื้อผ้าใหม่ การทำบุญคนไทยจะนิยมทำสังฆทาน ชื้อชุดสังฆทานที่ทางวัดเตรียมไว้เป็นลักษณะวนใช้ ดอกไม้กวนใช้ ถ้ารูป เทียน วนใช้ได้ก็จะวนใช้ อีกหน่อยคงจะมีแต่ รูป เทียน ไฟฟ้า ไม่ต้องจุด โดยทำบุญหยอดเงินเป็นค่าถังสังฆทาน รูปเทียน และดอกไม้ ซึ่งถังสังฆทาน ดอกไม้ เคยถวายแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้วแต่เอาคืนแล้วถวายให้ใหม่โดยที่ไม่ทราบว่าจะอนุญาติหรือไม่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันจนกลืนเป็นวัฒนธรรมไทยไปแล้วในปัจจุบัน โดยไม่ได้คิดใคร่ครวญความละเอียดทางจิตใจว่าสมควรหรือไม่

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) จึงได้มีความคิด “เปลี่ยน” วัฒนธรรมไทยในการทำบุญใหม่ เป็นการใช้เครื่องมือ บริหารอุตสาหกรรม “5ส” เป็นกลไกในการเปลี่ยนให้คนไทยทำบุญด้วย “แรงใจ” มากกว่า “แรงเงิน” จากสังคม “ทุนนิยม” เป็นสังคม “บุญนิยม” อย่างแท้จริง โดยถวายความรู้ด้าน 5ส แก่พระสงฆ์ เพื่อให้พระคุณเจ้าเป็นผู้นำบุญเทศน์ 5ส สู่ประชาชน ชักชวนให้เข้าไปพัฒนาวัด ด้วยแรงกาย การทำความสะอาดวัด จัดระบบการจราจรของวัด การทำความสะอาดห้องน้ำวัด การจัดระบบ

การเบิกของใช้ในวัด การจัดเก็บของใช้ของสงฆ์ การสร้างบรรยากาศในวัดให้เป็นที่สัปปายะให้ญาติโยมได้สัมผัสความสะอาดสว่าง สงบ ทางจิตใจ ในขณะพัฒนาวัด ได้คิดพิจารณาฝึกจิต โดยใช้หลัก 5ส และจะติดเป็นนิสยคนไทยไปใช้ในบ้าน ครอบครัว สังคมประเทศชาติ เกิดกระแสนิยมในทางที่ถูก ซึ่ง 5ส มี 5 ข้อ ง่ายๆ ดังนี้

1. สะสาง
2. สะดวก
3. สะอาด
4. สร้างมาตรฐาน
5. สร้างวินัย

ถ้าพิจารณาที่เป็นกลไกขับเคลื่อนคือ ข้อ 1-3 สำหรับข้อ 4 และ 5 จะเกิดขึ้นทางจิต หรือเปลี่ยนนิสัย พฤติกรรมคน เมื่อทำข้อ 1-3 จนเข้าเป็นนิสัยหรือวัฒนธรรมนั่นเอง

เป้าหมายการทำ 5ส ส.ส.ท. จะเริ่มดำเนินการสำรวจวัดตัวอย่างที่ดีในประเทศไทยเพื่อเป็นต้นแบบ ในการนี้ได้ทำการสำรวจแล้วหลายวัด เช่น วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก วัดปทุมวนาราม วัดปัญญาบันฑิตาราม และที่เป็นต้นแบบได้สมบูรณ์ คือ วัดเขาวง (ถ้ำนารายณ์) จังหวัดสระบุรี หลังจากนั้นถวายความรู้แด่พระสงฆ์ สามเณร พระสังฆาธิการ และได้อบรมผู้นำ 5ส แก่ผู้ที่มีจิตอาสาจากโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นตัวคูณ พัฒนาวัด นำความรู้ที่ได้ไปทดลองพัฒนาวัดนาร่อง ซึ่งได้กำหนดขึ้นจำนวน 4 วัด คือ

- วัดคลองเตยใน
- วัดด่าน
- วัดจำปา
- วัดสุทธิวาราม

จากนั้นพอได้ต้นแบบ รูปแบบ แนวร่วม เครือข่าย โดยเฉพาะ สมาชิก ส.ส.ท. ที่เป็นโรงงานจำนวนมาก ที่มีจิตอาสา เห็นประโยชน์ ได้อนุมัติบุคลากร งบประมาณ เวลา ให้พนักงานมาเป็นจิตอาสา พัฒนาวัดนาร่อง อาทิเช่น บริษัท อุซุอิ อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล คอร์ปอเรชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด, บริษัท ไทยอีลีนิ จำกัด, บริษัท ไมโครการปัก จำกัด, บริษัท สยามอุตสาหกรรมและการผลิต จำกัด, บริษัท คิวทีซี เอนเนอร์ยี จำกัด (มหาชน), บริษัท เค โลว์ คอนเทนเนอร์เซอร์วิส(ประเทศไทย) จำกัดและบริษัทซี.พี.เอฟ.(ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

โดยจุดสำคัญจะเชื่อมระหว่าง ส.ส.ท. และเครือข่ายโครงการพันธมิตร ของ สสส. ผ่านพระสงฆ์เป็นแกนนำ และผู้นำ 5ส ที่ได้ผ่านการอบรมเป็นผู้ขับเคลื่อน ให้ชุมชนรอบข้างหรือบุคลากรที่ดูแลวัดเป็นผู้รักษาระบบสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพให้เกิดขึ้นแก่วัดเป็นตัวอย่างเหนี่ยวนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจแก่ชุมชน มวลชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนที่เข้ามาวัด ให้วัดสร้างความสุขแก่ชุมชน ประชาชนผู้พบเห็น

แนวทางปีที่ 2 ส.ส.ท. จะจับคู่วัดกับโรงงาน 100 คู่ พร้อมทั้งผลักดันเข้าสู่องค์กรต่างๆ เพื่อให้เป็นนโยบายนำไปปฏิบัติ เช่น วงการสาธารณสุข วงการการศึกษา วงการกองทัพ วงการมหาดไทย ข้าราชการ เป็นต้น

แนวทางปีที่ 3 จะขยายผลเป็น 1,000 คู่ เป็น 1,000 โรงงาน 1,000 พื้นที่ เช่น วัด โรงพยาบาล โรงเรียน โรงพัก ตลาด สวนสาธารณะ อบต. เทศบาล อบจ. เป็นต้น โดยการส่งเสริมการประกวด 5ส ภาคประชาชน สร้างกระแสให้เกิดการตื่นตัวทั่วประเทศ สอดรับกับ AEC แนวทางปีที่ 4 และ 5 จะขยายผลไปทั่วประเทศ

บทที่ 2

5ส ฉบับพระสงฆ์และประชาชน

วัดสวนกุหลาบ

5ส เป็นเครื่องมือบริหารที่ประเทศไทยได้นำมาใช้ประยุกต์ในการบริหารอุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังแต่ถูกมองข้าม อุตสาหกรรมที่มีแนวการบริหารแบบตะวันตกได้มอง 5ส เป็น House Keeping หรือการเก็บกวาด ทำสะอาดเท่านั้น แต่เบื้องหลัง 5ส แบบดั้งเดิมนั้นคือ **“การพัฒนาคน”** มีผลพลอยได้ที่ตามมาจำนวนมาก จนพูดกันได้ว่า **“ถ้าพนักงานในโรงงานไม่มี 5ส จะถือว่าเป็นพนักงานไม่สมบูรณ์ จะเป็นผู้ทำความสูญเสียไป** ความเสียหายเกิดขึ้นได้ทุกวันเปรียบเสมือนกับคนที่ไม่มีศีล 5 จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่ได้” ดังนั้น 5ส เป็นสมรรถนะที่พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องมี

5ส ในประเทศไทยมีหลายสายพันธุ์ ได้ริเริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 มีตั้งแต่ 5ส สวยงาม 5ส ยอดฮิต 5ส แก๊บน 5ส ตามประเพณี ความจริง 5ส เป็นวิธีการสอนของชาวญี่ปุ่น ซึ่งแฝงด้วยพุทธศาสตร์ เป็นการพัฒนาจิตใจมนุษย์อย่างแยบยล ได้ฝังเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่เด็กเล็กๆ จะต้องถูกอบรมให้มี 5ส ในจิตใจ ในกระแสเลือด หรือ เรียกว่า **“ฝังอยู่ใน DNA”** ตามหลักฐานที่อ้างอิงได้ คือ เนื้อหาใน VDO ที่ได้จัดทำขึ้นโดย JPC (Japan Productivity Center) ศูนย์เพิ่มผลผลิตของประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นสถาบัน APO (Asian Productivity Organization) องค์กรเพิ่มผลผลิตภาพของอาเซียนซึ่งมีสมาชิกเป็นหน่วยงานเพิ่มผลผลิตภาพของแต่ละประเทศในอาเซียน) อธิบายความหมายของ 5ส ไว้ดังนี้

Japanese		APO-JPC	Thai
整理	せいり	Organization	สะสาง
整頓	せいとん	Neatness	สะตวก
清掃	せいそう	Cleaning	สะอาด
清潔	せうけつ	Standardization	สร้างมาตรฐาน
躰	しつけ	Training/ Discipline	สร้างวินัย
anuwat@tpa.or.th Association of Penetration Association (Thailand) Association			

จะเห็น 5ส มาจากคำญี่ปุ่น 5S ซึ่งมาจาก คำอ่านว่า

1. Seiri
2. Seiton
3. Seisou
4. Seiketsu
5. Shitsuke

พอนำมาเผยแพร่ในประเทศไทยเพื่อให้เกิดความคุ้นชินเป็นไทย จึงเปลี่ยนเป็น 5ส นี่เป็นปัญหาที่มีการแปลความหมายคลาดเคลื่อนไป ซึ่งดูจากความหมายภาษาอังกฤษทำให้รู้ว่า การทำ 5ส ที่แท้จริง แต่ละ ส ทำอย่างไร

ภาษาอังกฤษ	คำแปล	ความหมายในการทำ 5ส
1. Organization	จัดระบบ	สะสาง (จำเป็น)
2. Neatness	ระเบียบเรียบร้อย	สะตวก (รวดเร็ว 30 วินาที)
3. Cleaning	ความสะอาด	สะอาด (ตรวจสอบความผิดปกติ)
4. Standardization	สร้างมาตรฐาน	สร้างมาตรฐาน (ทุกคนทำเหมือนกันได้)
5. Discipline	วินัย	สร้างวินัย (รักษามาตรฐาน เคารพกฎเกณฑ์)

ดังนั้น แนวทางของ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) จึงได้ถือแนวทาง 5ส นี้เป็นหลัก และดูให้ถ่องแท้ 5ส ตัวที่ขับเคลื่อนในการทำ คือ ส1- ส3 เท่านั้น ส่วน ส4 และ ส5 เป็น **“ด้านจิตใจ”** เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีนิสัยที่ดี จะตามมาเมื่อมีการปฏิบัติ 5ส อย่างต่อเนื่อง

แต่แนวทางการเริ่ม 5ส นั้น จะต้องสร้าง ส ที่ 5 เสียก่อน คือ **สร้างวินัย** บางท่านคิดกันว่าจะทำได้อย่างไร นั่นคือ กลยุทธ์ความยั่งยืน ที่จะให้ 5ส อยู่ได้อย่างยาวนาน ไม่ใช่ทำตามประเพณี แก่บน หรือ ทำตามกระแส พอกระแสหมดไปก็เลิกทำ

สมาคมฯ ได้นำ 5ส มาเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานได้เห็นจุดแตกต่างระหว่างคนไทยและคนญี่ปุ่นว่า **แนวทางการทำ 5ส ของไทย ต้องใช้ “อัตตา”** เป็นหลักในการทำไม่เหมือนคนญี่ปุ่นเพราะอบรมอยู่ในสายเลือดต้องให้เห็นประโยชน์ **“ตัวเองจะได้ประโยชน์อะไร”** เป็นตัวตั้งต้น ดังนั้น สำหรับแนวทางคนไทยแล้วต้องเริ่มที่ ส5 ต้องสร้างความเข้าใจก่อนว่า 5ส มีประโยชน์อะไรต่อตนเอง ความปลอดภัย ประสิทธิภาพการทำงาน ผลงาน เป็นต้น ดังนั้น สำหรับสังคมไทยถ้าจะให้ยั่งยืนและเป็นวัฒนธรรมอย่างแท้จริงที่สามารถสร้างชาติได้ ต้องมีหลักการของ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** เป็นตัวรองรับ หรือ **มอก 9999 (มาตรฐานอุตสาหกรรม 9999)** ขององค์สมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นตัวฐานรองรับก่อนการทำ 5ส จึงจะทำให้ 5ส อยู่ได้อย่างยั่งยืน

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) มอก. 9999 มีหลักการสำคัญดังนี้

ฐานสำคัญ คือ ต้องเป็นคนดี เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน สำหรับพื้นฐานก็ขัดกับค่านิยมคนไทยเสียแล้ว คุณธรรมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ซื่อสัตย์นี่ยิ่งลำบาก คนไทยมีปัญหาเรื่อง “ขี้” ถ้าสามารถทำความสะอาด “ขี้” 5 ข้อออกไปได้ จะเป็นมหาอำนาจโลกได้ทันที คือ **ขี้เกียจ ขี้น้อยใจ ขี้คุย ขี้จกฉา สุดท้าย ขี้โกง** เป็นปัญหาระดับประเทศ

“แบ่งปัน” การแบ่งปันนี้ไม่ได้เน้นเรื่อง ทรัพย์สินเงินทอง คนไทยใจกว้าง น้ำใจงาม ชอบทำบุญ การบริจาคทรัพย์สินเงินทองนั้นไม่ยาก แต่ที่ยากคือ **“ความรู้”** เราจะไม่สอน หวงความรู้ เป็นส่วนใหญ่ ถ้านึกถึงตอนเรียนหนังสือจะขัดมาก เวลาเราเรียนไม่ทัน ขอยืมสมุดจดของเพื่อน เพื่อดูว่าเมื่อวานที่เราไม่มาอาจารย์สอนอะไร จะยืมได้ยากมาก ไม่ค่อยมีคนให้ยืม

การแบ่งปันความรู้จะทำให้ “สังคมไทยอุดมปัญญา” การสอนจับปลาดีกว่าจะให้ปลา จะทำให้กินได้ไม่มีวันหมด เมื่อสังคมมีความรู้ ก็จะรอบรู้ รอบคอบ และทำให้เกิดความระมัดระวัง ไม่ผิดซ้ำซาก มีบทเรียน เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง แมลงศัตรูพืช การระบาดของโรค เป็นต้น เราจะมีแผนป้องกันอย่างไรทำให้เกิด “ภูมิคุ้มกัน” เมื่อมีความรู้ประชาชนก็จะใช้หลัก “เหตุผล” ไม่ใช่ปาฏิหาริย์ เมื่อสร้างเหตุดี ก็จะได้รับผลดีหรือกรรมดี และสำคัญที่สุด ทุกอย่างต้อง “พอดี” การทำแต่ “พอดี” ทำได้ยาก เหมือนหมุนหน้าปัดวิทยุให้สถานี จส.100 จะมีจุดเดียวที่พอดีนอกนั้นจะไม่พอดีความพอดีของแต่ละบุคคลจะไม่เหมือนกัน เหมือนกับ สถานี 96.5 จะไม่ใช่จุดเดียวกับ จส.100 แต่รู้ว่า “พอดี” คือ ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือ ฟังชัดสุด ดังสุด

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถสอดคล้องกับ 5ส ได้เป็นอย่างดี อย่าง “พอประมาณ หรือ พอดี” คือ ส1 หลักคือ ต้องมีสิ่งของหรือกระบวนการทำงานที่ “จำเป็น” เท่านั้น ถ้าเกินต้องเอาออก ถ้าขาดต้องเพิ่มเติม และใช้เหตุผลเป็นสำคัญ ถ้าทำ 5ส แล้วไม่สามารถตอบเหตุผลได้ นั่นคือ ความสูญเสียเปล่าทันที ไม่ต้องทำ และสิ่งสำคัญต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ผิดซ้ำซาก มีภูมิคุ้มกันหรือบริหารความเสี่ยง (Risk Management) นั่นเอง

ดังนั้น **การใช้เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นรากฐานสำคัญของการบริหาร** เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาล ความยั่งยืน และเป็นแนวทางพุทธะ ที่เป็นสังฆธรรม **สรุป ส ที่ต้องเริ่มดำเนินการก่อน คือ ส5** คือให้เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เคารพกตिकाจากใจ เรียกว่า “วินัย” โดยไม่ต้องบังคับ เป็นทฤษฎีจูงใจที่เรียกว่า ทฤษฎี Y คนทุกคนเป็นคนดี ผู้ใหญ่ต้องทำเป็นตัวอย่าง เมื่อผู้น้อยเห็นก็อยากทำตาม สำหรับประเทศไทยทฤษฎีนี้ใช้ได้กับคนบางคน สำหรับคนดื้อแล้ว

ต้องบังคับด้วยกฎข้อบังคับ กฎหมาย ตัวชี้วัด เห็นได้ชัดจากคนขับมอเตอร์ไซด์ กฎหมายบังคับให้ใส่หมวกนิรภัย เพื่อความปลอดภัยของตนเอง จะได้ไม่กระทบกระเทือนสมองเวลาเกิดอุบัติเหตุ แต่คนไทยจะดีดอย่างที่ได้บอกไว้ การใส่หมวกเพื่อไม่ให้ตำรวจจับปรับเท่านั้นเอง เรียกทฤษฎี X ดังนั้นต้องใช้ ทั้ง 2 ทฤษฎีทั้ง X และ Y เรียกทฤษฎี Z

ในการปฏิบัติ 5ส ที่เป็นกิจวัตร อัตโนวัติ ตลอดเวลา เราจะใช้ ส3 เป็นตัวขับเคลื่อน คือต้องทำความสะอาดเป็นประจำ ไม่ปล่อยไว้เป็นงานผู้อื่น เช่น กินกาแฟ ต้องล้างถ้วยกาแฟ ใช้โต๊ะเก้าอี้แล้วต้องเก็บโต๊ะให้สะอาด เรียบร้อย เก็บเก้าอี้ให้เรียบร้อย พร้อมให้ผู้อื่นสามารถใช้งานต่อได้ ใช้ ห้องประชุม ต้องจัดห้องประชุมให้เรียบร้อยเก็บโต๊ะประชุม ลื่อนเก้าอี้ ลบกระดาน Remote เครื่องฉายเก็บไว้ที่เดิมเพื่อให้พร้อมใช้ เป็นต้น พุดง่ายๆ ต้องทำให้เสร็จกิจด้วยตนเอง อย่าเป็นคนมักง่าย ไม่เกรงใจ รบกวนผู้อื่น เหมือนใช้ห้องน้ำถ่ายอุจจาระแล้วไม่กดชักโครก รอให้คนต่อไปมากดให้ **ดังนั้น ในชีวิตประจำวัน ส3 เป็นตัวจักรขับเคลื่อนที่สำคัญ** ไม่ใช่ ส1 เริ่มสะสาง แล้วมา ส2 สะดวก เพราะโดยหลักคือ ต้องไม่มีการสะสางจากงานที่ สะสมไว้ เพราะต้องไม่มีงานค้าง หรือสิ่งของค้างต้องไปสะสาง ต้องสะสาง วันต่อวันให้เสร็จ การทำการสะสางนั้นจะอยู่ในขั้นตอนของการเตรียมการ แสดงว่าไม่เคยสะสางงานมาก่อน ต้องมาสะสางงาน เราเรียกว่า **Big Cleaning Day** เป็นกระบวนการเตรียมงานระบบ 5ส ก่อนเข้าวงจร 5ส และจะทำ Big Cleaning Day ปีละครั้ง ทำในส่วนที่ปกติเข้าไม่ถึง เช่น หลังคา หลังตู้ ตัดแต่งต้นไม้ ล้างท่อ เป็นต้น

การทำ ส3 วัดดูประสงค์หลักไม่ใช่การทำความสะอาด ความสะอาด เป็นผลพลอยได้ สมมุติได้ทุนบ้านเราไม่เคยทำความสะอาดเลย เต็มไปด้วยขยะ

เต็มใต้ถุนบ้าน มีแวนเพชรหล่นไปใต้ถุนบ้าน คำถาม “คุณหาแวนเพชรเจอหรือไม่?” เราจะไม่สามารถล่วงรู้ได้เลยว่าแวนเพชรหล่นอยู่ตรงจุดใด แต่ถ้าใต้ถุนบ้านกวาดทำความสะอาดขัดถูเป็นประจำ แวนเพชรหล่นไปใต้ถุนบ้านเราจะสังเกตเห็นได้ชัดเจน

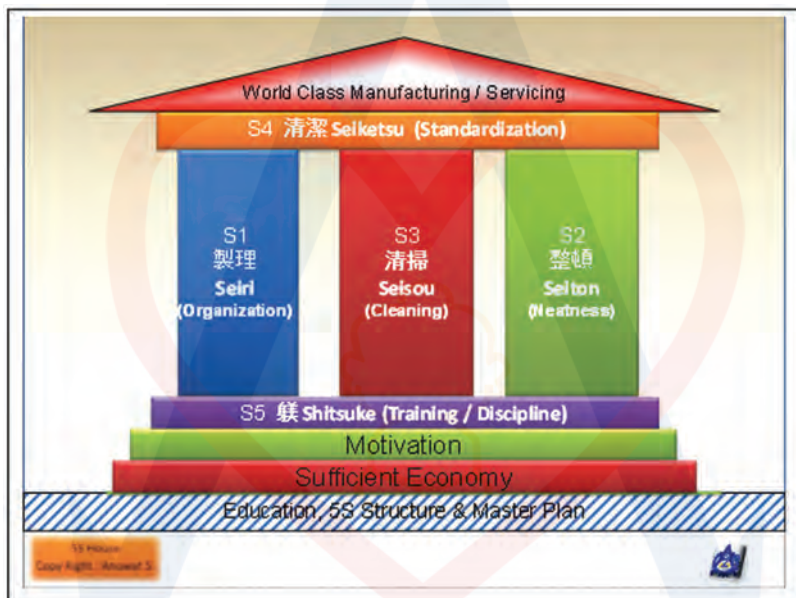
สรุป ส3 คือ **ทำความสะอาดเพื่อการตรวจสอบความผิดปกติ**

เป็นหัวใจหลักของการ ส3 และเคล็ดลับสำคัญของการทำ ส3 คือ ทำร่วมกับ ส1 หมายความว่าอย่างไร นั้นหมายถึง ขณะทำความสะอาด เราต้องสังเกตตรวจสอบว่ามีอะไรผิดปกติหรือไม่ ถ้ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น แสดงว่า เกิดภาวะ 2 อย่าง คือ มีอะไรที่ “เกินความจำเป็น” หรือ “ขาดสิ่งที่จำเป็น” หมายถึง ภาวะ “ความพอดี” ได้เปลี่ยนเป็น “ไม่พอดี” หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ “ไม่สมดุล” ดังนั้น สิ่งที่ต้องจัดการ คือ ส1 ทำให้เกิดภาวะ “พอดี” “สมดุล” ถ้าเกิน “เอาออก” ถ้าขาด “เพิ่มเติม” เมื่อเห็นว่า “พอดี” มีของจำเป็นแล้ว ก็หยุดกระบวนการ ส1 แต่ถ้าภาวะผิดปกติยังคงอยู่ ที่แย่คือ ไม่รู้ว่ามีเหตุไม่ปกติเกิดขึ้น เช่น หาสิ่งของไม่เจอ หรือหาเจอเกิน 30 วินาที ของหายไม่รู้ มีปัญหาไม่รู้ รู้ต่อเมื่อเกิดความเสียหาย อย่างเกิดเหตุไฟไหม้ แก๊สรั่ว น้ำมันรั่วต้องรู้ก่อนที่จะเกิดปัญหา เป็นต้น ต้องใช้กระบวนการ ส2 **ปรับปรุงให้สะดวกซึ่งภาษาญี่ปุ่นเรียก “Kaizen”** หาวิธีการปรับปรุงเพื่อให้สามารถทำงานด้วยความสะดวก ซึ่งมีตัวชี้วัดอยู่ที่ 30 วินาที ต้องสามารถหาสิ่งของเจอ สังเกตความผิดปกติ ภายใน 30 วินาที รู้จำนวนสิ่งของ สถานที่หนทาง ต้องใช้ ส2

สรุป การทำ 5ส ต้องทำ 3ส พร้อมกัน คือ ส1-ส3 เหมือนมรรคมีองค์ 8 ต้องทำทั้ง 8 ข้อพร้อมกัน ไม่ใช่ทำทีละ ส เป็นการ 5ส ที่ไม่ถูกต้อง และเป็นแบบที่นิยมทำกัน

เมื่อได้การทำที่ดี ก็ระบุเป็นมาตรฐาน ส4 เพื่อให้คนอื่นได้รู้ว่าการทำที่ดี ทำอย่างไร และเมื่อทุกคนรู้มาตรฐานใหม่ก็กลับไป ส5 ใหม่ คือ มีวินัย ปฏิบัติตามมาตรฐานใหม่ที่กำหนดขึ้น วนเป็นวัฏจักร ซึ่ง สมาคมฯ เรียก **วงจร 5ส** หรือ **5S Circle**

การประยุกต์แนวทาง 5ส สู่วัด

จะมีหลักการหัวใจเดียวกันไม่ได้แตกต่างกันเลย สำคัญว่าเป็นอุปายเพื่อใช้ในการพัฒนาจิตใจเป็นสำคัญ เพียงแต่วัตถุประสงค์จะเป็นแนวทางของสงฆ์ แต่ไม่ใช่เป็นกิจของสงฆ์โดยตรง แต่ต้องได้รับอนุญาตจากสงฆ์ดำเนินการ ซึ่งจะเกี่ยวกับพื้นที่ พุทธาวาส สังฆาวาส และสาธารณสงเคราะห์ดังนี้

ส1 สะสาง จาคะ ของส่วนตัวของพระสงฆ์ควรมีสิ่งของที่เป็นเท่านั้น ในพระวินัยได้เปรียบพระสงฆ์ต้องมีลักษณะคล้ายนก นกจะต้องสามารถโฉบบินย้ายถิ่นฐานได้อย่างอิสระเสรี ไม่มีนกตัวใดที่แบกรังไปด้วย ดังนั้น สิ่งที่เป็นของส่วนตัวของพระสงฆ์ที่จำเป็นคือ ไตร จีวร และสังฆาฏิ ดังนั้น สิ่งที่ไม่นอกเหนือจากนี้ ควรจาคะ หรือบริจาคออกเป็นของสงฆ์หรือของส่วนรวม ในที่นี้คือ ถ้าอะไรที่ **“ไม่จำเป็น”** ต้องกำจัดออก ถ้าอะไรที่ **“จำเป็น”** แล้วไม่มีให้หาเข้ามาเติม เพื่อให้งานหรือกิจการทำได้โดยสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ของในวัดจะไม่จำเป็น หรือเกินความจำเป็นเพราะได้รับการบริจาคจากญาติโยมเป็นจำนวนมาก แล้วขาดการบริหารจัดการ ซึ่งไม่ใช่กิจของสงฆ์โดยตรง ดังนั้นฆราวาสที่ปวารณาตัว หรือสามเณร และชุมชน ต้องเป็นธุระจัดการวางระบบ เพื่อให้สถานที่วัดเป็น สบายะ

ส2 สะดวก สติ สติ เป็นกุญแจที่สำคัญที่จะทำให้การกระทำไม่เกิด ความสูญเปล่าในที่นี้ คือสามารถรู้ตัวตลอด รู้ว่าได้วางสิ่งของตรงไหนอย่างไร ถ้าจะสามารถรู้ได้ตลอดเวลาที่ต้องมีระบบในการจัดเก็บ ให้สามารถสังเกตได้โดยง่าย จำได้ง่าย เห็นได้ง่าย รู้เข้าใจได้ในทันที

ส3 สะอาด การปลงอาบัติ ในที่นี้ หมายถึง สำรขว้ามี่อะไรผิดปกติหรือไม่ โดยการทำความสะอาด ไม่สะสม ทำกิจให้เสร็จ ไม่เป็นภาระของคนอื่น เพื่อให้สามารถสังเกต หรือ ตรวจสอบได้ว่ามีอะไรผิดปกติหรือไม่

ส4 สร้างมาตรฐาน พระธรรมวินัย ในที่นี้ คือการกำหนดสิ่งที่ทำปฏิบัติ เป็นกฎเกณฑ์ เพื่อให้ทุกคนสามารถทำได้เหมือนกัน เข้าใจตรงกัน ซึ่งอาจจะเป็นกฎระเบียบในการจัดวางสิ่งของ การเก็บ การค้นหา การใช้

ส5 สร้างวินัย รักษา

พระธรรมวินัย ในที่นี้คือ การรักษากฎระเบียบที่วางไว้ ต้องเคารพถ้าเห็นว่ามีอะไรที่ดีกว่าก็ต้องแก้ไขมาตรฐานให้เหมาะสม ดังนั้นมาตรฐานต้องปรับให้ทันสมัย เหมาะสม

กับกาลเวลาและงาน แต่ไม่ได้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้ เพราะเป็นอภิลิขิตไม่แปรผันตามเวลา เป็นสัจธรรมที่เป็นจริงตลอดเวลา

การประยุกต์ใช้ 5ส ไปสู่ประชาชน

มีหลักสำคัญที่สุดที่ต้องเริ่มก่อน คือ ส5 ต้องให้เห็นประโยชน์ของระเบียบที่ได้กำหนดขึ้นในครอบครัว เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะเคารพ หรือปฏิบัติตามโดยไม่ต้องบังคับ ระเบียบที่ได้วางไว้เป็นระเบียบที่ต้องปฏิบัติทุกคนในบ้าน ดังนั้น จะมีบางคนที่ต้องลดความอิสระเสรีลง ประโยชน์ตัวเองลดลง สิ่งที่ดีที่สุด ระเบียบก่อนที่จะออกให้ทุกคนในบ้านปฏิบัติ ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ เมื่อมีส่วนร่วมการเคารพก็จะเกิดขึ้น

จากนั้น การต้องทำ ส3 ทำความสะอาดเป็นนิจ ทำวันละเล็กน้อย แต่ทำบ่อย ทำกิจให้เสร็จเพื่อตรวจสอบความผิดปกติ ของในบ้านเสีย แตกร้าวก็ต้องซ่อม หรือ ทิ้ง ขยาย บริจาค อย่าเสียดาย ถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ต้องหามา จะหยิบยืมหรือซื้อ เช่น ต้องการตอกตะปูที่กำแพงคอนกรีตก็ต้องใช้สว่าน ถ้าไม่มีส่วนก็ซื้อหรือหยิบยืมคนอื่น ไม่ใช่ไม่มีส่วนเลยเอาตะปูไปตอกด้วยค้อนโดยตรงกำแพงก็ร้าวแถมยังไม่แข็งแรง ก็เข้าหลักการของ ส1 มีแต่ของที่ **“จำเป็น”** ในบ้าน หรือมีอะไรผิดปกติ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า

เสียงดัง มีกลิ่นเหม็นไหม้ ก็สามารถซ่อมก่อนจะเสียหายมากขึ้น จัดระบบในบ้านให้สามารถรู้ว่าจะของหาย เก็บที่ไหน มีจำนวนเท่าใด สามารถหยิบหาได้ทันที นี่คือ **หลักของ ส2 คือ สะดวกในการหยิบใช้บอกจำนวนที่อยู่** เช่น ข้าวสารใส่ไว้ในถังใสพลาสติกใสที่สามารถมองเห็นได้ ไม่ต้องคอยเปิดฝามาดูว่าข้าวสารหมดหรือยัง หรือตู้เป็นกระจกใส สามารถมองเห็นสิ่งของในตู้ว่าใสอะไร เป็นต้น เราเรียก Visual Control ไม่ต้องเปิดตู้ทุกใบเพื่อหาสิ่งของไม่เสียเวลา

เมื่อเห็นว่าอะไรดีก็กำหนดเป็นระเบียบบ้าน เช่น กินข้าวแล้วล้างจานทันที มีที่แขวนกุญแจรถ กุญแจบ้าน ระบุไว้ชัดเจน เข้าห้องน้ำ ถ้าเป็นผู้ชายต้องยกฝาชักโครกไม่ปัสสาวะเลอะเทอะ ล้างห้องน้ำทุกสัปดาห์ ทำความสะอาดบ้านครั้งใหญ่ (Big Cleaning Day) ทุกปี ก่อนสงกรานต์ เป็นต้น นี่คือ **ส4** แล้วเคารพกฎระเบียบที่ตั้งไว้ ทำตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ มี **“วินัย”** บ้านก็จะน่าอยู่ ทำจนเป็นนิสัย ติดไปทำงาน ออกนอกบ้าน ไปใช้ในสวนสาธารณะ โรงหนัง โรงพยาบาล นิสัยเหล่านี้จะติดตัวไปทุกที่

ถ้าทุกคนเป็นอย่างนี้
ประเทศชาติจะแข็งแกร่งขนาดไหน ?

บทที่ 3

วัดต้นแบบ และเทคนิคการทำ 5ส

A. การสำรวจวัดต้นแบบ และตัวอย่างเทคนิคการทำ 5ส

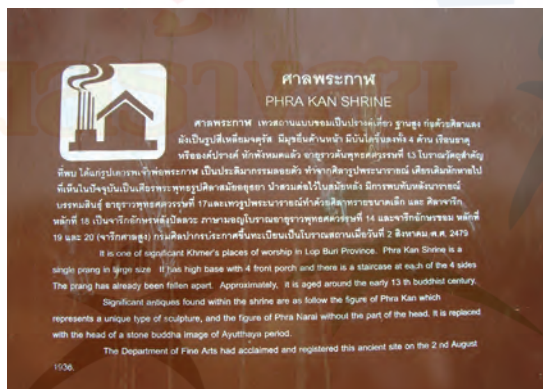
แนวทางการสำรวจนั้นจะเป็นตัวอย่าง ซึ่งจะแสดงด้วยภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะบอกถึงมาตรฐานที่ดีและเป็นสิ่งที่โดดเด่นของแต่ละวัด สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบได้หลายประเด็น

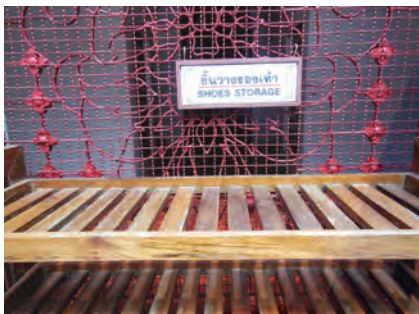
ป้าย เป็นประเด็นสำคัญแรกที่จะบอกสารสนเทศ กับผู้พบเห็น ป้ายวัดที่เป็นต้นแบบดี ๆ มีอยู่หลายวัด โดยเฉพาะวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะของป้ายวัด ที่เป็นลักษณะถาวร เติ่น บอกทั้งภาษาไทย และอังกฤษเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ป้ายบอกประวัติของสถานที่
สำคัญ ความเป็นมาของวัด

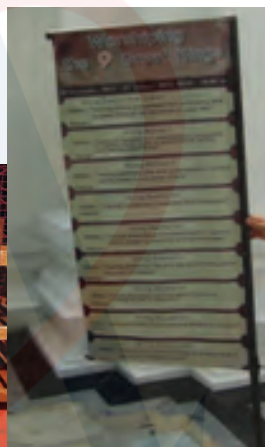

ที่วางรองเท้า ทำให้องค์กรและผู้ที่มาสักการะบูชา จัดวางรองเท้าให้เป็นระเบียบ เป็นการฝึกจิตใจให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ป้ายบอกตำแหน่งของที่ตั้งของสำนักงาน ทำให้ผู้ที่ไปวัดไม่เสียเวลาถามทาง

ที่วางร่ม ให้เป็นระเบียบและทำให้ใช้เนื้อที่ในการจัดเก็บน้อยและสามารถหยิบได้อย่างสะดวก

กรณีที่วัดเป็นแหล่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การกำหนดเป็น 2 ภาษา จะเป็นการอำนวยความสะดวกกับชาวต่างประเทศที่มาเยี่ยมชมศานาจร

การกำหนดป้าย หรือ แผ่นกระดานที่บันทึกประวัติศาสตร์ สามารถเป็นสิ่งตกแต่งความสวยงาม และเป็นส่วนประกอบของศิลปะได้

สุขาเป็นส่วนที่คนไปวัดถือเป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจว่าจะไปหรือไม่ บางแห่งสถานที่ดีหมด แต่สุขาไม่สะอาด โดยเฉพาะกลิ่นเหม็น ปกติคนไทยจะเป็นโรคติดสุขา ถ้าไอส่วนไม่เหมือนที่บ้านจะถ่ายไม่ออก ยิ่งสุขาตามวัดไม่ถูกสุขลักษณะแล้วยิ่งเป็นเหตุผลที่ไม่เข้าวัด แล้วพระสงฆ์ที่ต้องอยู่ที่วัด จะมีสุขภาพที่ดีได้อย่างไร ? ดังนั้น จึงเกิดค่านิยมที่ดาราสสมัยใหม่จะนิยม

ขอเข้าไปทำความสะอาดห้องสุขาในวัดเพราะเชื่อว่าบุญกุศลนี้จะทำให้ผิวพรรณหน้าตาสวยหล่อ ยิ่งห้องน้ำสำหรับคนพิการแล้ว วัดส่วนใหญ่จะไม่มี

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

แผนที่วัด สามารถใช้อุปกรณ์ Smart Phone เพื่อ Scan QR Code แสดงแผนที่ตามตำแหน่ง GPS ได้ ซึ่ง สะดวกในการนำทางด้วย Program Application ประเภท Navigator หรือ Google Map ได้

การแสดงผลที่ใช้ Icon
รูปแสดงเพื่อประโยชน์กับนักท่องเที่ยว
และง่ายในการทำมาเข้าใจ

ภาพแบบ 2 มิติ
ส่วนใหญ่ใช้สัญลักษณ์
และหมายเลขกำหนดตำแหน่ง

ภาพประชาสัมพันธ์

ที่ประชาสัมพันธ์วัดกับ
แขกต่างประเทศ ทำให้มี
ผู้สนใจเป็นนักท่องเที่ยว
ชาวต่างประเทศเพิ่มจำนวน
หลายเท่าตัว

ภาพห้ามกระทำการที่ไม่แสดงการเคารพ
ต่อสถานที่ จะเห็นว่าเป็นภาพสัญลักษณ์ ซึ่ง
สามารถเข้าใจได้ถึงแม้จะอ่านไม่ออก เรียก
Visual Display

ถังขยะ ได้ออกแบบเป็นอุปกรณ์ตกแต่ง และใช้ประโยชน์เป็นที่เชียบูหรี ทำเป็นตอม่อเทียม

ป้ายบอกชื่อต้นไม้
สรรพคุณทางสมุนไพร
เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้
แก่ประชาชนที่เข้าวัด

ภาพฝาผนังที่เป็นภูมิปัญญาของไทยในโบราณ ที่เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย
เป็นศูนย์เรียนรู้ของผู้ที่เรียนนวดแผนโบราณในปัจจุบัน

วัดอรุณราชวราราม

ป้ายแสดงที่รูปภาพแบบ Visual Display เป็นภาษาสากลที่ทุกชาติ ทุกภาษา สามารถเข้าใจ

ป้ายแสดงทิศทาง จะเป็นศิลปะ และสารสนเทศ ที่ให้ความสวยงามและประโยชน์ในการใช้งาน

ภาพก่อนประวัติศาสตร์ เป็นกลยุทธ์ สำคัญในการทำ 5ส เป็นภาพแสดงก่อน หลังเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง และที่สำคัญภาพก่อนทำเป็นภาพที่มีมูลค่า ราคาแพงเพราะภาพก่อนการทำเหล่านี้ จะไม่หวนกลับมาเป็นภาพประวัติศาสตร์ ที่สำคัญ

การทำ 5ส สำหรับวัด สิ่งที่แตกต่างกันกับการทำ 5ส โรงงานอุตสาหกรรมคือ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางจิตใจ ต้องประสานประโยชน์ให้กลมกลืน เป็นหนึ่งเดียวกับ 5ส

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญที่ชาวต่างชาติไม่เข้าใจ เป็นความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงความเป็นไทย

การทิ้งขยะเป็นส่วนสำคัญของต้นเหตุที่ทำให้เกิดความสกปรก การกำหนดถังขยะเป็นรูปช่องประเภทของขยะ เช่น เป็นวงรี สีเหลืองพื้นผิวว่างกลม และมีรูปกากบาท จะช่วยลดการผิดพลาดจากการที่ทิ้งขยะผิดประเภท

B วัดเขาวง (ถ้ำนารายณ์)

วัดเขาวง (ถ้ำนารายณ์) ต.เขาวง อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ได้ถือว่าเป็นวัดสมบูรณ์แบบในการทำ 5ส อย่างแท้จริง ได้เริ่มดำเนินการ 5ส มาเป็นเวลา 10 ปี โดยท่านพระครูภาวนาภิลาศ เจ้าอาวาส และท่านพระปลัดนิพนพาน โชติธมโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเขาวงได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจที่จะทำให้วัดเขาวงเป็นดินแดนพุทธที่เป็นดินแดนสัปปายะ เน้นแนวทางให้วัดเป็นดินแดนปฏิบัติแนวทางปฏิบัติของพระเดชพระคุณพระราชพรหมยานเถระ (มหาวิระเถาวโร) หรือที่รู้จักกันในนาม **“หลวงพ่อดำ”** เป็นสถานที่อันสงบสุข เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง

เราชาวพุทธจะคิดว่า ถ้าเราปฏิบัติภาวนาจะต้องหาสถานที่เงียบสงบเพื่อไม่ให้มีสิ่งรบกวน จากนั้น**นั่งบริกรรม พุทธโธ แล้วคิดว่าเราจะสามารถลดกิเลสได้** ความจริงเป็นเพียงแต่เอาหินทับหญ้าไว้ พอกลับมาใช้ชีวิตปกติกลับกลายเป็นคนไม่ไรร้าย เหมือนเราไปกดกิเลสต้นหญ้าไว้ พอมีการกวน

กิเลสตัณหาที่เคยตกตะกอนก็จะฟุ้งกระจาย ดังนั้นการปฏิบัติ คือการที่สามารถตามรู้กิเลสที่เกิดขึ้นได้ทัน และมีพลังที่จะต่อต้านกิเลสได้ มีความอดทน ไม่คล้อยตาม รู้แจ้งเห็นจริง ตระหนักรู้ผลที่จะตามมา คนส่วนใหญ่รู้ดีว่าการสูบบุหรี่ กินเหล้า ไม่ดี รู้ทันแต่ก็อดไม่ได้ที่จะสูบบุหรี่ กินเหล้า เพราะทนต่อการยั่ววนไม่ได้ ดังนั้นการฝึกภาวนา คือการฝึกวินัย ไม่ทำชั่วซ้ำ รักษาสังขจะไม่ละเมิด เป็นการพัฒนาจิตใจให้ละเอียดขึ้น และต้องฝึกบ่อย ๆ จนกลายเป็นทักษะ จากทักษะออกมาเป็นอัตโนมัติ ออกจากจิตใต้สำนึก ซึ่งเราเรียกนิยมนั่นเอง การฝึก **5ส** คือ การที่เราคอยตรวจสอบจิตใจตนเอง อยู่เสมอ ว่าเราได้ทำอะไรที่ผิดวินัย ผิดกฎเกณฑ์ที่เราได้กำหนดไว้หรือไม่

การที่วัดเขาวง สามารถพัฒนาวัดได้ดีขึ้นตลอดเวลา เพราะท่านเจ้าอาวาส ท่านเป็นคนที่มีความคิดละเอียด และมีวินัยสูงเป็นสำคัญ ท่านได้กล่าวสั่งสอนลูกศิษย์ว่า **“ทำอะไรก็ตามต้องให้เสร็จกิจ”** เช่น กินกาแฟต้องล้างถ้วยกาแฟเอง อย่าปล่อยทิ้งไว้เพราะอาจสร้างปัญหา ถ้ามีแมลงบินไปตกตาก็จะเป็นอนุศลได้ หรือประมาท อาจตายไปก่อนที่จะล้างถ้วยกาแฟ ก็จะเป็นภาระให้ผู้อื่นต้องมาเดือดร้อนเพราะเราได้ อย่างการควบคุมงานก่อสร้างพระอาจารย์จะคอยบอกความต้องการให้ช่างเข้าใจ หากช่างเข้าใจผิดหรือเข้าใจไม่ตรงท่านจะไม่ปล่อยให้ทำ จะอธิบายให้เข้าใจ ท่านให้เหตุผลว่า **“การที่ปล่อยให้ช่างทำไปแล้ว ผิดมาแก้งาน ทำให้เสียเชิงช่าง มันทำให้เสียความรู้สึก”**

ความมุ่งมั่นที่แน่วแน่เป็นศรัทธาบารมีที่ยอดเยี่ยม ท่านกล่าวว่า **“ถ้ากลัวอย่าทำ ถ้าทำอย่ากลัว”** สิ่งที่ท่านได้ออกแบบไว้ ล้วนแล้วแต่คิดรอบคอบ ไม่เป็นเหตุให้เกิดผลที่ไม่ดีในภายหลัง ตั้งแต่การขึงตาข่ายกันใบไม้ให้ร่มเงา ที่ทิ้งขยะที่เป็นตอไม้ ลำไ้ตอไม้ กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

เสาคอนกรีตที่ทำเป็นตอไม้รูปพระพักตร์สามมิติ ที่คอยเฝ้าดูผู้ที่มาปฏิบัติธรรม หมายถึง เราไม่สามารถหนีใจพุทธะที่อยู่ในใจตนเองได้ ทางเข้าพื้นที่สงฆ์แบบค่ายกลที่ธรรมดามองไม่เห็นเพราะใช้หินบัง การเคารพธรรมชาติข้างบนร่มข้างล่างโล่ง หมายถึงพอแหงนมองเหนือศีรษะจะร่มรื่นเนื่องจากมีต้นไม้ที่ช่วยบังแสงแดด ส่วนข้างล่างโล่ง หมายถึงจะต้องมีการดูแลรักษาความสะอาดเป็นระยะ ให้ผู้เข้ามาสัมผัสได้ถึงความสบาย ปลอดภัย เพื่อน้อมนำจิตใจเข้าสู่การปฏิบัติ การปลูกอาคารทดแทนต้นมะม่วงเก่าแก่อายุหลายร้อยปี เพื่อให้ร่มเงาเป็นอาคารปฏิบัติธรรมแปดเหลี่ยม สิ่งที่สำคัญในวัดเขาวง คือต้นไม้ทุกต้นมีความเขียวชอุ่ม สิ่งที่น่าประหลาดใจคือพื้นที่วัดอยู่ในเขตระเบิดหิน ของจังหวัดสระบุรี ซึ่งโดยทั่วไปจะมีฝุ่นละอองจำนวนมาก แต่พอเข้าสู่เขตวัดอากาศจะบริสุทธิ์ไม่มีฝุ่นละออง เพราะมีต้นไม้จำนวนมาก และระบบสปริงเกลสคอยดักฝุ่น การบรรยายด้วยคำพูดจะไม่เท่ากับการที่ไปเห็นประจักษ์ สัมผัสด้วยตนเอง

การพัฒนาวัดเริ่มด้วยความยากลำบาก เริ่มแรกคือการกำหนดเขตพื้นที่วัดอย่างเป็นทางการ วิธีการคือการสร้างรั้วล้อมรอบ

ภาพก่อนการสร้างรั้ว เป็นพื้นที่ถนนทางโค้ง ซึ่งจะให้คน และสัตว์เลี้ยวเข้ามาในเขตวัด เข้ามา

ทำกิจที่ไม่เหมาะสม เช่น การมาพลอดรัก มิงฉาชีพ ถ่ายอุจจาระ เป็นต้น

ภาพหลังการล้อมรั้ว บอกรอณาเขตวัด และปลูกต้นไม้ ร่มรื่น และเกิดความปลอดภัย

ภาพก่อน ทางเข้าวัด ขากลำบาก ในการเดินทางสำหรับผู้ที่มาวัด เกิดความไม่แน่ใจ

ภาพหลัง ทางเข้าวัดที่ชัดเจนเป็นชุม และทางเข้าสะดวก

ภาพก่อน การแบ่งพื้นที่วัด
แต่เดิมไม่เป็นสัดส่วน มีบ้านพัก
ฆราวาสที่เป็นอยู่เดิม ปลุกไว้
กลางพื้นที่วัด

ภาพหลัง ได้จัดสรรพื้นที่
เป็นสัดส่วน และปลูกต้นไม้
เป็นพื้นที่สีเขียว

ภาพก่อน สภาพพื้นที่เดิม
ส่วนใหญ่จะไม่มีต้นไม้
สภาพโดยรวมจะร้อน
และมีฝุ่นละอองมาก

ภาพหลัง ได้ปลูกต้นไม้และ
สร้างพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์
เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่
และพื้นที่ใต้ต้นไม้สามารถใช้จอดรถได้

สภาพก่อน อาคารภายใน
บริเวณวัดส่วนใหญ่ก่อสร้าง
ไม่เสร็จ ทั้งสร้างไว้

ภาพหลัง ก่อสร้างอาคาร
ให้เสร็จเป็นสถานที่พัก
ปฏิบัติธรรมได้ใช้ประโยชน์
จากอาคาร

ภาพเปรียบเทียบ การบูรณะอาคารและจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะสม

ภาพก่อน เป็นสถานที่เก็บกระดุกของ
ผู้ขายขนม ไม่เป็นระเบียบ และเป็นที่ที่
ไม่มีคนเข้าไปใช้ประโยชน์ เพราะเกรงว่า
เกิดการรบกวน

ภาพหลัง ได้เปลี่ยนเป็นสถานที่พักผ่อน ทานอาหาร เพราะอยู่ใต้ภูเขา เป็นสถานที่ร่มรื่นเหมาะสำหรับการพักผ่อน

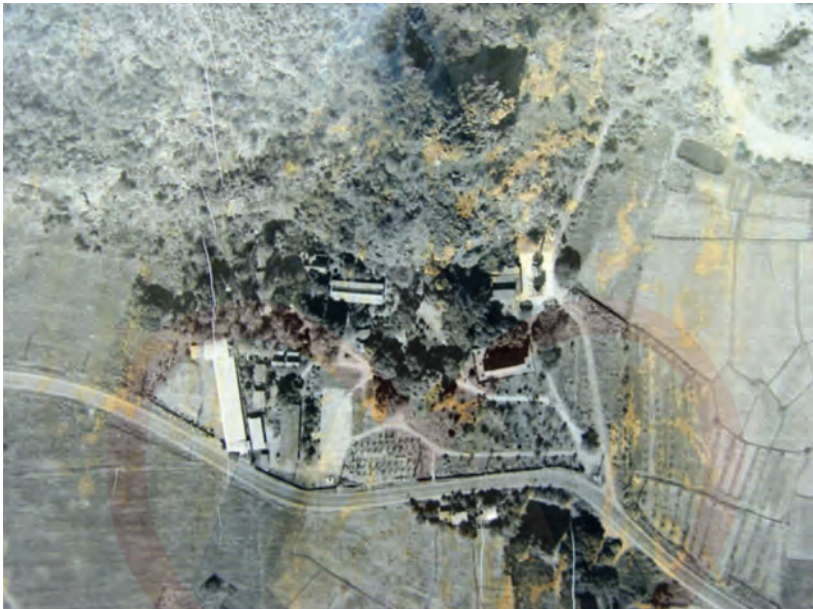
ภาพก่อน โครงสร้างอาคารเป็นแบบหลังคาธรรมดาคือ เป็นปัญหามาก เวลาที่หินบนภูเขาหล่นลงมาทำให้อาคารเกิดการเสียหาย

ภาพหลัง ได้เปลี่ยนโครงสร้างเป็นศิลปะ

มีความแข็งแรง ทำให้ปัญหาหลังคาเสียหายจากเศษหินร่วงหล่นลดลง

ภาพเปรียบเทียบ ภาพถ่ายทางอากาศ
ซึ่งมีระยะเวลาห่างกัน 10 ปี จะเห็นว่าพื้นที่สีเขียวแตกต่างกันมาก

เอาทุนพัฒนามาจากไหน

ท่านที่อ่านคู่มือเล่มนี้ จะรู้สึกแย่งขันมาทันทีว่า ไม่มีงบประมาณ ไม่มีคน ไม่มีเวลา ความจริง 5ส จะสำเร็จได้หรือไม่ ไม่ได้อยู่ที่งบประมาณ คน เวลา แต่สำเร็จอยู่ที่ใจว่า **“กล้าหรือไม่”** หรือพูดอีกมุมว่า **“ถ้ากลัวอย่าทำ ถ้าทำอย่ากลัว”** อย่างที่พระครูภาวนาพิลาสท่านได้กล่าวไว้

อิทธิบาท 4 ข้อ 1

คือ **ฉันทะ** **อริยะสัจ** 4 ข้อ 3 คือ **นิโรธ** ถ้าตีความโดยผู้เขียนคือการวาดภาพความสำเร็จ ถ้าเราคิดวาดภาพไว้ว่าสำเร็จก็จะสำเร็จถ้าคิดว่าไม่สำเร็จ

คือไม่สำเร็จ ความศรัทธาเป็นแรงบันดาลใจ พระเดชพระคุณได้ตั้งมั่นที่จะให้วัดเขาวงเป็นดินแดน ปฏิปทาปฏิบัติ พัฒนาจิต เป็นดินแดนวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นมหากุศล หากเราเป็นชาวพุทธ ต้องเชื่อเรื่องชาติหน้าชาติหน้า บางท่านบอกว่าจะพิสูจน์อย่างไร พาไปดูชาติหน้าได้หรือไม่ถ้าท่านเชื่อวันพรุ่งนี้มีจริงพาไปดูวันพรุ่งนี้ได้ไหม หลวงพ่อชาได้อุปมาไว้ดังนั้นถ้าคิดดียอมดี ทุนที่มาใช้พัฒนาวัด จะเกิดจากจิตศรัทธาของญาติโยมที่เห็นความตั้งใจ มุ่งมั่นของหลวงพ่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากคนนอกพื้นที่

ปลูกฝังธรรมะแก่เยาวชน
ให้มีจิตใจที่อ่อนโยน เข้าถึงธรรม

กิจกรรมเลี้ยงอาหารเด็กในวันเกิด
ครอบครัว แทนที่จะจัดวันเกิดแยก
แต่ละคน ก็รวมทุนทรัพย์กำหนด
วันเกิดครอบครัวนำทุนทรัพย์ไปเลี้ยง
เด็กผู้ด้อยโอกาสชื่อของขวัญที่เด็ก
สามารถใช้ประโยชน์ เป็นการเอื้อเพื่อ
เผื่อแผ่ ได้สอนให้ลูก ๆ ได้รู้จักคำว่า
“ให้” มากกว่าคำว่า “ได้”

ภาพรอยยิ้มของเด็ก ๆ ที่ยากที่จะ
ได้เห็น ทำให้ได้รับกระแส ความสุข
จากการให้

แหล่งภาพศิลาจารึกบนผนังถ้ำ

พัฒนาวัดอย่างจริงจัง ทำความสะอาด Big Cleaning Day

ภายในถ้ำนำรถดับเพลิงมาฉีดล้างทำความสะอาดกำจัดสิ่งสกปรกต่างๆ

เช่น ขี้ค้างคาวที่ส่งกลิ่นเหม็น ปัจจุบันได้เทพื้นคอนกรีต

เพื่อให้สะดวกต่อการเข้าไปปฏิบัติธรรม และสะดวกต่อการทำความสะอาดในครั้งต่อไป

ป้ายแสดงประวัติ

วัดเขาวงและข้อห้ามในการเข้าวัด
เพื่อเป็นระเบียบเรียบร้อย

การทำ 5ส ความยากไม่ได้ยู่ตอนเริ่มต้นในการวางระบบ แต่อยู่ที่การรักษาระบบ ถ้าทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ ทำกิจให้เสร็จ ช่วยกันรักษาสภาพวัด แม้แต่พระสงฆ์ก็สามารถใช้เป็นกิจกรรมฝึกพัฒนาจิตได้

สิ่งที่พักอยู่ที่วัด
ก็ทำ 5ส อย่างมีความสุข

การทำ 5ส หลวงพ่อยังได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นผู้ตรวจประเมิน 5ส ในจังหวัดสระบุรี ได้ทำวัดเขาวงเป็นตัวอย่างเป็นการทำ 5ส และเป็นวัดต้นแบบ เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไป

เกณฑ์การตรวจวัด 5ส สร้างสุข

- ป้ายชื่อ ทางเข้าวัด

จุดประทับใจจุดแรกที่สร้างจิตศรัทธา
แก่ผู้เข้าวัด

ถนนทางเข้าและถนนภายในวัด

ทางเข้าวัดเป็นจุดที่สองที่จะสร้างศรัทธา ความคิดที่เป็นกุศล แก่ผู้
มาเยือน และเป็นหน้าต่าง บ่งบอกถึงการจัดการที่ดี ทางเข้าวัดควรจะได้รับ
การดูแลเป็นถนนที่ราบเรียบไม่เป็นหลุมเป็นบ่อบางแห่งจะปรับแต่งปลูกต้นไม้
เป็นระเบียบ ที่สำคัญคือ ต้องสะอาด ไม่มีขยะ

ลานวัด

หลังจากที่ได้ผ่านซุ้มประตูถนนเข้าสู่วัด ลานวัดเป็นจุดต่อไป ที่สร้างอารมณ์ร่มรื่น สร้างความเป็นสัปปายะ และเป็นจุดจอดรถ จุดพักผ่อน

หรือเป็นจุดปฏิบัติธรรม เจริญวิปัสสนากรรมฐานได้

บริเวณลานวัดที่ขาดการดูแล ญาติโยมก็ลำบากใจ และเป็นเหตุให้เกิดการคิดที่เป็นอกุศลได้

บางแห่งก็เป็นหลุมกับระเบิดมากมาย
สืบเนื่องจากการเผาขยะที่เกิดขึ้น
ทำให้เป็นหลุมเป็นบ่อ

ใต้ถุนอาคาร

ใต้ถุนอาคารเป็นจุดซ่อนเร้น
ที่ขาดการจัดการส่วนใหญ่จะมีกองขยะ
เศษไม้ เศษวัสดุ น้ำขัง สิ่งที่มาตาม
คือ ความไม่ถูกสุขลักษณะในวัด มียุง
สัตว์ร้าย สัตว์มีพิษ หนู แมลง เป็น
แหล่งที่ก่อให้เกิดพาหะนำโรค

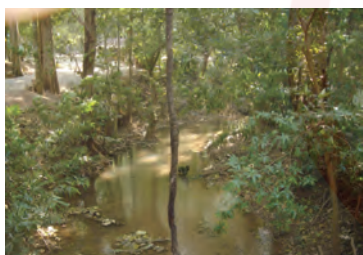

สิ่งสำคัญจะไม่งามตาแก่ผู้พบเห็น และก่อให้เกิดความคิดอกุศลต่อ
ทางวัดได้

ที่กำจัดขยะทางระบายน้ำ

การที่จะให้สิ่งแวดล้อมในวัดดี จุดสำคัญคือการกำจัดขยะเส้นทางระบายน้ำ จะต้องไม่มีเศษวัสดุ ขยะ ขวางทางน้ำ ให้ต้นเขิน และถ้าจัดการได้ดี จะทำเป็นเขตอภัยทานแก่สัตว์น้ำได้ มีการแยกขยะเป็นประเภท ด้วยภาพหรือสีให้เหมาะสม

สัตว์เลี้ยงในวัด

สัตว์เลี้ยงในวัด เป็นกรณีพิพาทสำคัญประเด็นหนึ่งระหว่างวัดและชุมชนชาวบ้านพอมีสัตว์เลี้ยงที่ไม่ต้องการไม่ว่าจะเป็นสุนัข แมว หรือสัตว์อื่นๆ เช่น ลิง หนู ก็จะไปปล่อยที่วัด เป็นการละเมิดพระภิกษุสงฆ์ พอไปปล่อยวัด พระภิกษุสงฆ์ทางวัดก็ไม่มีระบบบริหารจัดการสัตว์บางตัวก็ขาดการดูแลเป็นขี้เรื้อน ทนทานเป็นอย่างยิ่ง

หรือไม่ต้องกักขัง
เป็นการก่อเวร ให้
เกิดขึ้น

ด้วยความจริงวัดเป็นสถานที่กำจัดกิเลส ตัณหาที่เกิดขึ้นกับจิตใจของมนุษย์ การดูแลสัตว์เลี้ยงนั้นไม่ใช่กิจของสงฆ์ ถ้าการเกิดประโยชน์ในการบรรลุนิพพานของพระสงฆ์ การถึงธรรมของฆราวาส กัณฑ์การอนุเคราะห์สัตว์ประโยชน์การบรรลุนิพพานหรือเข้าถึงธรรมจะเป็นสิ่งสำคัญกว่า องค์การที่ทำหน้าที่ดูแลสัตว์มีจำนวนมาก ดังนั้นการร่วมมือระหว่างชุมชนเรื่องสัตว์เลี้ยงคงต้องทำความเข้าใจ และมีระบบการจัดการดูแล การทำหมันการรักษา ขี้เรื้อน การจัดให้เป็นระเบียบเพราะญาติโยมที่มาวัดฟังธรรมจะไม่กล้ามา เพราะกลัวโดนสัตว์ทำร้าย หรือทำความเดือดร้อน เช่น รongเท้าโดนกัด คาบหายหาไม่เจอ เสียงดัง เกิดการกีดกัน เป็นต้น

วัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่าง ๆ

ของใช้ในวัด เช่น ถ้วย ชาม โถข้าว ช้อนส้อม มีจำนวนมาก เพื่อรองรับการจัดงานวัด งานของญาติโยม การจัดเก็บหากไม่มีระบบจะเป็นปัญหาว่า

- ของมีอะไร
- มีอยู่เท่าใด
- เก็บอยู่ตรงไหน

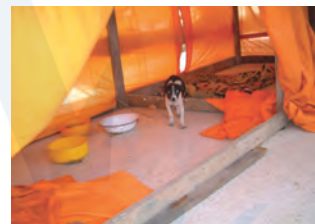
จะทำให้ใช้เวลาในการค้นหา หยิบ คืบ ข้ามมาก ตามหลัก 5ส ต้องหาได้ภายใน 30 วินาที และที่สำคัญจะใช้พื้นที่ในการเก็บน้อย เป็นระเบียบหายก็รู้ ดูงามตา

การเก็บที่ไม่เป็นระบบ ไม่เหมาะสม จะทำให้ญาติโยมรู้สึกวุ่นวาย ข้าวของที่ได้บริจาคให้วัดนั้น ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เช่น การนำตู้เก็บพระไตรปิฎกไปเป็นที่วางถ้วยชามการกอบบาตรที่ใช้ไม่ได้ขึ้นสนิมไว้ใต้ต้นไม้

หล่อปูนเป็นที่ยกน้ำหนัก จีวรมาล้อมเป็นกรงเลี้ยงสัตว์ โกข้าวทำเป็นที่ใส่อาหารสัตว์ เป็นต้น ซึ่งมีบั้งควร ควรจะกำจัด ขายทิ้ง พระพุทธรูปหักเสีย ก็ควรจะขอขมาอธิฐานขุดหลุมฝังดิน ไม่เป็นที่อุจาดสายตาแก่ผู้พบเห็น

อาคารเสนาสนะ ที่ไม่ได้ใช้งาน

วัดบางแห่งอาคารเสนาสนะที่ไม่ได้ใช้งานมีจำนวนมาก บางก็เป็นอาคารชั่วคราว พอใช้เสร็จก็ไม่ได้รื้อถอน หรืออาคารโบสถ์ที่สร้างไม่เสร็จ ทิ้งร้างไว้ เพราะอาจจะขาดปัจจัย หรือผู้ที่รับผิดชอบ

บางแห่งเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ แต่ต้องได้รับการบูรณะที่ถูกหลักวิธี บางจุดได้ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร ซึ่งต้องมีการประสานงานกับหน่วยวิชาการในการบูรณะที่ไม่ทำลายคุณค่าความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ แต่ไม่ใช่ปล่อยให้ปล่อยปละละเลยให้ทรุดโทรม พังเสียหาย บางแห่งทรุดโทรม จนผู้ใช้งานอาจเกิดอันตรายอุบัติเหตุได้โดยเฉพาะกุฏิพระสงฆ์ ซึ่งควรมีการบูรณะให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

ห้องน้ำเป็นจุดสำคัญยิ่ง

ทั้งพระสงฆ์เอง ญาติโยมที่มาวัด ถ้าห้องน้ำสกปรก ไม่มีน้ำ ไม่มีไฟ ประตุเสีย สภาพเหล่านี้จะทำให้เสียสุขภาพ และเป็นเหตุให้ญาติโยมไม่มาวัดฟังธรรม

ซุ้มประตู หลังคา ถ้ำขาดการดูแล
จะกลายเป็นกระถางต้นไม้สำหรับ
ปลูกต้นไม้

การวางพระพุทธรูป และรูปเคารพ

พระพุทธรูป แทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ชาวพุทธ
เคารพนับถืออย่างยิ่ง เป็นจุดสำรวมจิตใจ
ในการเข้าถึงธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสั่งสอนไว้

ดังนั้นการที่เห็นพระพุทธรูปวางในที่ที่ไม่เหมาะสมจะเป็นสิ่งที่ทำให้
ผู้พบเห็นเกิดความเศร้าหมองในจิตใจ เป็นอารมณ์อกุศลที่เกิดขึ้น หากเห็นว่า
พระพุทธรูปชำรุด ก็ควรจะจัดการรวบรวมไว้ที่ฐานพระพุทธรูป ไม่ควร
ปล่อยทิ้งตามยถากรรม เหมือน
กองขยะ ทำให้เกิดความสังเวชแก่
ผู้พบเห็น หรืออาจจะขอขมาแล้ว
ขุดหลุมฝังในที่เหมาะสม

ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์

เป็นสถานที่ที่ญาติโยมใช้ประโยชน์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม เป็นจุดที่เกิดการเรียนรู้ 5ส ได้ดี หากสามารถเป็นตัวอย่างให้ญาติโยม ถือเป็นตัวอย่งน่านิสัยติดไปใช้ที่บ้าน

การทำ 5ส แบบง่าย ๆ

ปัญหาการทำ 5ส ที่ได้ยินบ่อย ๆ คือ

- ไม่มีงบ
- ไม่มีเวลา
- ไม่มีคน

ความจริงสิ่งเหล่านี้ไม่จำเป็นต่อการทำ 5ส เลย หัวใจ คือ นิสสัยคน ถ้ามีศรัทธา ขยัน สามารถทำได้ทันที ไม่ต้องใช้เงิน ไม่ต้องเสียเวลาเป็นวัน ไม่ต้องพึ่งพาใคร เพราะเป็นเรื่องที่ต้องทำตลอดเวลา อยู่กับปัจจุบัน เป็นเรื่องของตน ทำกิจให้เสร็จ เช่น กินข้าวแล้วล้างจานทันที ของทุกชิ้นต้องหาที่อยู่ให้มันเหมือนต้องระบุบ้านเลขที่ เมื่อมีที่อยู่แล้ว หยิบของใช้แล้วเก็บที่เดิมเข้าห้องน้ำต้องกดชักโครก ไม่เป็นภาระของคนอื่น ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ เป็นต้น ทั้งหมดนี้คือคำว่า **“วินัย”** นั่นเอง

ภาพหลัง

ภาพก่อน

ภาพก่อน

ภาพหลัง

ภาพก่อน

ภาพหลัง

ภาพก่อน

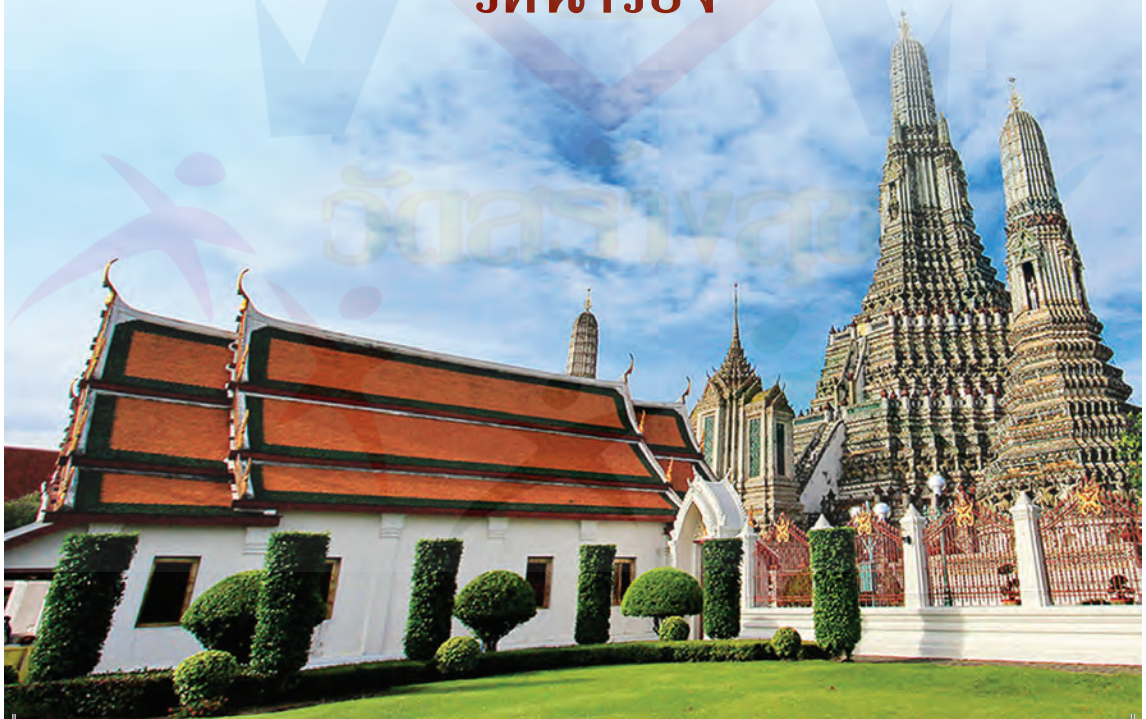

ภาพหลัง

บทที่ 4

วัดนาร่อง

วัดคลองเตยใน

วัดคลองเตยใน ถูกสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี **พุทธศักราช 2350** โดย ราษฎรเป็นผู้จัดสร้าง อยู่ในเขตอำเภอพระโขนง จังหวัดพระนครในสมัยนั้น ทิศตะวันออกจรดคลองเตย (ที่เรียกว่าคลองเตยเพราะเดิมสองฟากฝั่งคลอง เต็มไปด้วยต้นเตย ชาวบ้านจึงนิยมพายเรือมาเก็บใบเตยนำไปใช้ประกอบ ในส่วนของขนมไทย ปัจจุบันถูกถมทับเป็นบ้านเรือนประชาชนเกือบทั้งหมด) ทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศใต้จรดคลองน้ำมันชลส์มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 12 ไร่ เคยเป็นที่ตั้งของสโมสรโลออนส์ดุสิต กรุงเทพฯ และเป็นที่ตั้งฝ่าย สาธารณสุข เทศบาลนครกรุงเทพ ปัจจุบันเหลือเพียงโรงเรียนวัดคลองเตย ตั้งอยู่ในบริเวณข้างวัดเท่านั้น

ในสมัย พระครูธีรวิมล (เมี้ยน กลิ่นรื่น) ได้มีการจัดสร้าง พระอุโบสถหลังใหม่ขึ้น เมื่อพุทธศักราช 2478 หลังจากท่านได้มรณภาพไป แล้ว พระครูธีรวิมล ชูบ รุ่งเรือง (หลวงปู่ชูบ) ขึ้นเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อ

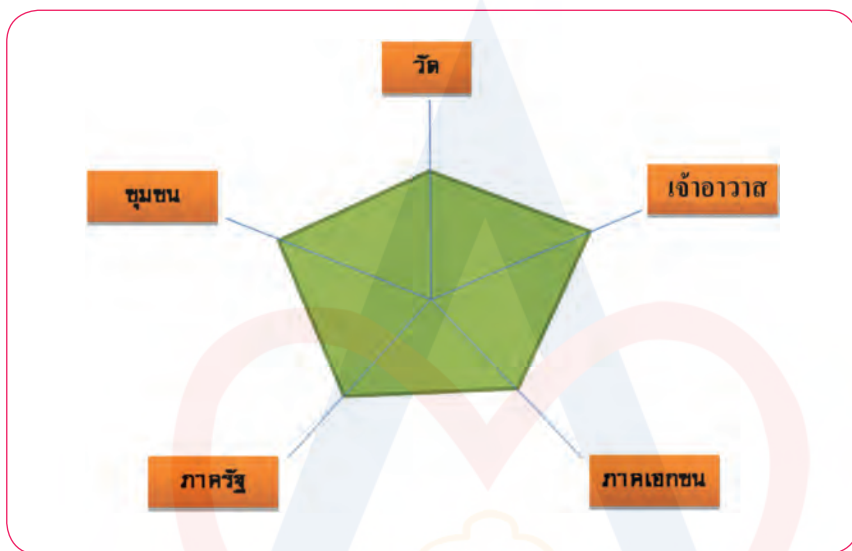

จากหลวงปู่เมี้ยน ครั้นเมื่อหลวงปู่ชูป มรณภาพลง **พระครูวิมลกิตติสาร** (ปัจจุบันได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น**พระราชภาณกิจจาภิวัฒน์**) ซึ่งเป็นรองเจ้าอาวาสในสมัยนั้น จึงขึ้นเป็น**เจ้าอาวาสวัดคลองเตยใน จนถึงปัจจุบัน**

วัดคลองเตยใน เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานครใน อยู่ในแหล่งชุมชนแออัด แต่ชุมชนรอบวัดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะวัด เป็นสถานที่แห่งแรกที่รับสถาปนาภิกษุสงฆ์เถียง มีพิธีกรรมเพื่อแผ่บุญกุศลด้วย **พระสุนทรกิจจาภิวัฒน์ เจ้าอาวาส** มีความเชี่ยวชาญเรื่องศิลปวัฒนธรรม และมีฝีมือในการทำไม้ดัดโบราณ นับได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องไม้ดัดที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนพระปริยัติ เป็นที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่นเดียวกันกับโรงเรียนทั่วไป และยังให้ความรู้วิชาธรรมบาลีอีกด้วย

วิเคราะห์ภาพรวม

- เจ้าอาวาสเป็นเจ้าคณะเขตคลองเตย - มีเตาเผาสุญเป็นที่รู้จัก - เจ้าอาวาสมีความเชี่ยวชาญด้านการทำไม้ดัด - มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม	- สภาพแวดล้อมในวัดไม่ดี - พื้นที่วัดคับแคบ - มีจุดขายแต่ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับผู้ที่จะมาเยี่ยมชม
S W O T	
- สำนักงานเขตคลองเตยให้ความร่วมมือ - มีเครือข่ายวัดสุทัศน์ - มีเว็บไซต์ที่น่าสนใจ - มีบริษัทเอกชนในพื้นที่ทำ CSR	- ชุมชนพึ่งพาวัดมากเกินไป - เป็นชุมชนแออัด มีปัญหาหลากหลายในชุมชน - พื้นที่วัดถูกใช้เป็นที่จอดรถ ทำให้ยากต่อการทำ 5ส

ประชุมวางแผนงานก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

สภาพโดยรวมก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

ชอกบันไดใต้ศาลาการเปรียญ
เป็นที่เก็บของ

ใต้ศาลาการเปรียญเป็นที่เก็บของ
ไม่ได้จัดหมวดหมู่

ของบางอย่าง
ก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว

ห้องสมุด ยังไม่มีการจัดระบบที่ง่ายต่อการค้นหา

ชั้นวางหนังสือสูงพิง
และฝาผนังชั้นเขี้ยวรา

ข้างห้องสมุด
เป็นที่เก็บอุปกรณ์ปลูกต้นไม้

เตาเผาสัตว์เลี้ยงทรุดโทรม

บริเวณหน้าเตา
เผา มีเศษกองไม้ที่มีผู้มาบริจาค

ที่เก็บกระดุกสัตว์เลี้ยง
ที่นำมาเผาหรือเจ้าของรับคืน
ไม่มีระเบียบ ยากในการค้นหา

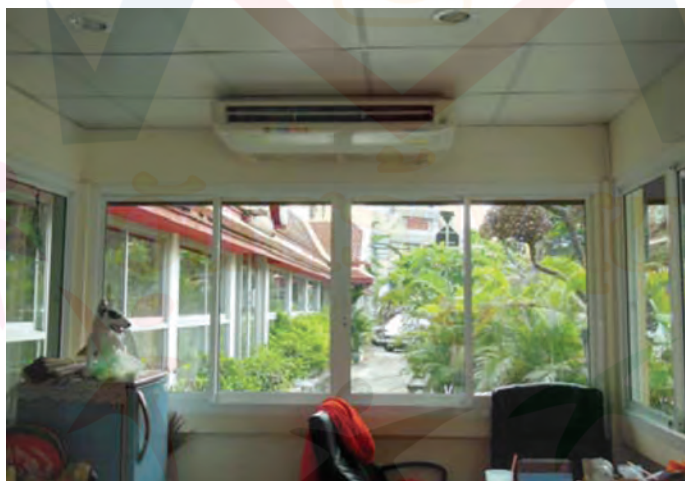
บริเวณที่พระทำพิธีสวดบังสุกุล

ที่ร่อนเถ้ากระดูก
มุงด้วยผ้าหลังคาที่ผูกพัน ไม่กันฝน

พื้นที่ข้างเตาเผามีความเสี่ยงทั้งอันตรายจากเหล็ก ตะปู และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ

ในห้องรับรองไม่มีตู้จัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบ
และในทุกวันแสงแดดจะส่องเข้ามาในห้อง

ร่วมแรงร่วมใจ เพื่อสร้างสรรค์สังคมชุมชนคลองเตย

สภาพส่วนใหญ่ในวัด ยังมีจุดที่สามารถปรับปรุงได้อีกมาก ระบบการดูแลสามารถใช้หลักการ 5ส ซึ่งคณะทำงานสามารถจูงใจชุมชน และโรงเรียนได้เห็นประโยชน์ในการทำ 5ส ได้ร่วมแรงร่วมใจในการทำ Big Cleaning Day และได้ทำ 5ส เริ่มต้นในพื้นที่ใต้ศาลาการเปรียญ บริเวณเตาเผาสัตว์เลี้ยง และห้องสมุด ตามลำดับ

สภาพหลังดำเนินการทำ 5ส

ได้ศาลาการเปรียญ **สะสาง** คัดแยกสิ่งของ
ต่างๆ ที่ไม่ใช่ประโยชน์ออก และจัดหมวดหมู่

ทำความสะอาดบริเวณรอบห้องสมุด **สะสาง**
สิ่งของที่ชำรุดออก และจัดเก็บให้เป็นระเบียบ

เปลี่ยน ชั้นวางหนังสือ เพิ่มตู้เพื่อจัดเก็บสิ่งของและ **กำจัด** เชื้อราที่ผนังห้องสมุด
พร้อมกับติด Wall Paper เปลี่ยนจากห้องที่ทรุดโทรมเป็นห้องสมุดใหม่ในทันที

เปลี่ยนทัศนียภาพบริเวณเตาเผาสัตว์เลี้ยง
ให้เป็นที่พักผ่อนสำหรับชุมชนและผู้ที่มาใช้บริการ

ติดม่านกันแสงแดดและเพิ่มชั้นวางของใช้ที่จำเป็น จัดวางให้เป็นระเบียบ

บริเวณทำพิธีพระได้นำต้นไม้มาปลูกเพื่อ**เพิ่มความสดชื่น**
และ**เปลี่ยน**ป้ายประกาศใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด

ทำตู้เก็บกระดูกสัตว์เลี้ยงที่รอเจ้าของมารับคืน
เพื่อความสะดวกในการ**จัดเก็บ**และ**ค้นหา**

ทำป้ายติดตู้รับบริจาคใหม่
แทนของเก่าที่ชำรุด

ทำที่**จัดเก็บ**เศษไม้ที่นำไปใช้เป็น
เชื้อเพลิง เพื่อความเป็นระเบียบ

เปลี่ยนจากผ้าถุงหลังคาเป็นหลังคากระเบื้องที่คงทนถาวร พร้อมกับ**สะสม**
และทำความสะอาดพื้นที่บริเวณเตาเผา

เมื่อรวมพลังสามัคคี สิ่งดีๆ ก็เริ่มต้น

วัดจำปา

วัดจำปา ตั้งอยู่ที่คลองบางระมาด เขตตลิ่งชัน เป็นวัดที่เก่าแก่ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประมาณ พ.ศ.๒๓๖๕ (รัชกาลที่ ๒) ที่ดินส่วนหนึ่งของวัดได้รับพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) พระองค์ทรงได้เสด็จผูกพัทธสีมาวัดจำปาซึ่งน่าจะเป็นการบูรณะ พระองค์ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มาก และทรงทำนุบำรุงพระศาสนา จนมีความรุ่งเรืองสืบต่อมา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัดจำปาในศิลาจารึกใจความว่า

“ศุภมัสดุ พุทธศักราช ๒๓๔๑ พระวษา เศษสังขยา ๑๐ เดือน กับ ๒ วัน บัตยุบัน ปิวอกเดือน ๔ แรม ๓ ค่ำ วันอาทิตย์เพลา ๓ โมงเช้า สมเด็จพระเจ้า พระคุณสังฆราช วัดราชบูรณะ เสด็จเข้าสู่ที่เฝ้าในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ถวายพระพรลาไปกระทำมหรหรรณฉลองจำปาสะอาวาด แล้วถวายพระพร ขอที่ตำบลสวนเส้นหนึ่ง กว้างต้น ๑๘ วา กว้างปลาย ๑๘ วา โดยรี ๓ เส้น

๒ วา สวน ๓ ชนิดๆ ละ ๖ ร่องบ้าง ๔ ร่องบ้าง เส้นหนึ่ง เป็นส่วน ๑๖ ร่อง และทวยราษฎรได้ผูกอากรหลวงแก่นายระวางปีละ ๑๐ สลึง ให้เป็นกัลปนา แก่พระสงฆ์อันจำวษาอยู่ในพระอารามวัดจำปา ตำบลในคลองบางระมาด สมเด็จพระบรมธรรมิกราชอิราขาก็ทรงพระราชศรัทธาอุทิศถวายกับสมเด็จพระเจ้า พระคุณสังฆราชแล้ว จึงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯสั่งเจ้าพนักงานพระคลัง กับพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าวรนาพ จางวางมหาดเล็ก ให้ปักปันคั่นเขตแดน ไว้เป็นสำคัญแล้วทรงพระราชศรัทธาถวายของต่างประเทศเพิ่มเข้าในการฉลอง เป็นของเงิน ๕ อย่าง ลูกพลับเซกหนึ่ง ส้มจีนเซกหนึ่ง มก๋อเซกหนึ่ง แห้วจีน ลังหนึ่ง กระเทียมดองสิบไห ให้นายสุจินดานำมาถวาย แต่ ณ วันอาทิตย์ เดือน ๔ แรม ๓ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๑๐ ปีวอกนักษัตรสัมฤทธิ์ศก”

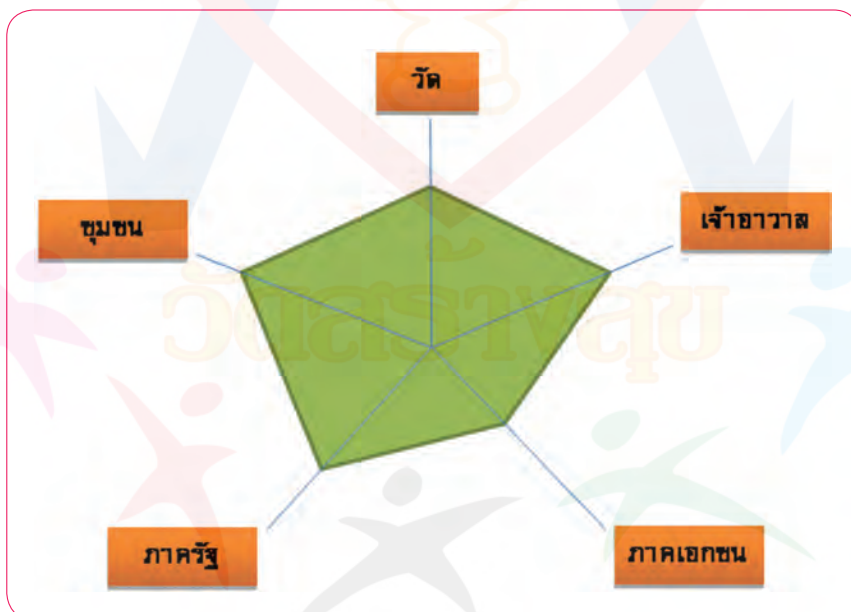
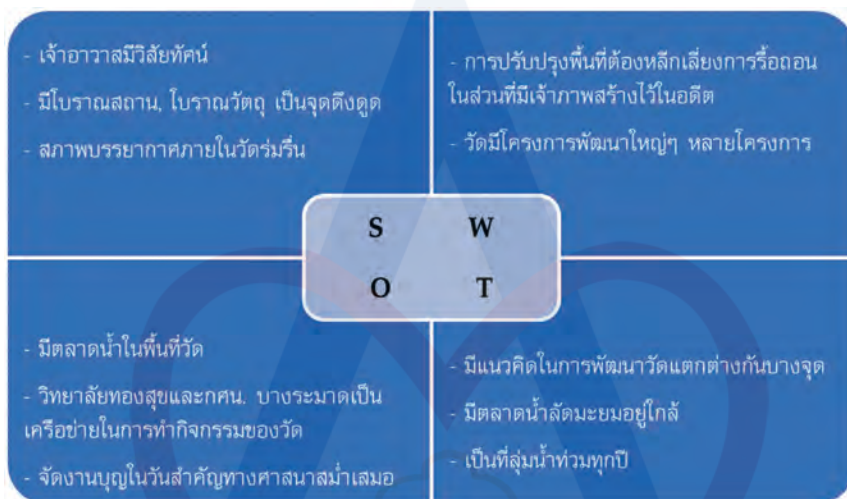
หมายเหตุ

๑. แผ่นศิลาจารึกนี้อยู่ภายในอุโบสถ
๒. สมเด็จพระบรมธรรมิกราชอิราข คือรัชสมัยรัชกาลที่ ๓

วัดจำปาเป็นวัดชานเมือง แถวตลิ่งชัน มี**พระครูสุนทรจริยาภิรม เป็นเจ้าอาวาส** เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ สมัยรัชกาลที่ 3 พระองค์ท่านได้บริจาคที่ดินให้วัด และทางวัดมีความตั้งใจจะสร้างอุทยาน ร.3 เมื่อ 2 ปีก่อน ทางวัดได้ประสมภยัน้ำท่วม วัดได้รับความเสียหาย แต่ด้วยความแข็งแรงของชุมชน วัดสามารถฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิมได้

วิเคราะห์ภาพรวม

ประชุมวางแผนงานก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

ประชุมวางแผนงาน
ระหว่างทีมงานที่ปรึกษาโครงการ
วัดสร้างสุข วัดจำปา และชุมชน
วัดจำปา

สภาพโดยรวมก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

พื้นที่ใต้ศาลาการเปรียญ
เป็นที่สะสมมานานหลายปี

บนศาลาการเปรียญมีการ
จัดวางของใช้ไม่เป็นหมวดหมู่
และหยิบใช้ได้ยาก

อุปกรณ์ทำความสะอาด
จัดเก็บไม่เป็นระเบียบ

ภาพการบูรณที่ศาลาการเปรียญ
ด้วยพรมพอลิพรอมจะ **มีเชื้อรา**
จำนวนมาก

อุปกรณ์และภาชนะในคลังสงฆ์
ถูกจัดเก็บ**ไม่เป็นระเบียบ**

สะพานไฟไม่มีฝาปิด
ไม่มีความปลอดภัย

ห้องน้ำไม่เป็นสัดส่วน
บางห้องอุปกรณ์ชำรุด

พื้นไม้เก่า
และทำความสะอาดได้ยาก

โต๊ะวางภาชนะถ้วยชามเก่า
และมีส่วนที่ผุพัง

มีกองไม้ใหญ่ในวัด มีไม้ที่ใช้งานได้และเศษไม้**ไม่มีการจัดแยกประเภท**

เครื่องกรองน้ำ
ที่ผ่านการ**ใช้งาน**มาเกือบ 10 ปี

สวนปาริมน้ำร้อนริน แต่ยังไม่
เหมาะกับการพักผ่อน

ป้ายวัดไม้คงทนถาวร และไม่เด่นชัด

รวมพลัง ร่วมแรงร่วมใจ

สภาพหลังดำเนินการทำ 5ส

พื้นที่บนศาลาการเปรียญ **สะอาด**และจัดพื้นที่ใหม่ให้เป็นสัดส่วน

พื้นที่ใต้ศาลาการเปรียญ **สะอาด**ของใช้ไม่จำเป็นออก

ได้ดำเนินการเอาพระมออก และทาแลคเกอร์เคลือบเงาไม้แทน
ได้รับความร่วมมือจากชุมชน และสมาคมมาช่วยดำเนินการ **ฟื้นฟูสภาพ**

พื้นที่ในคลังสงฆ์ จัดหมวดหมู่ และ **จัดวางได้อย่างเป็นระเบียบ**

ซ่อมแซมและทาสี
ห้องน้ำในสวนอุทยาน ร.3 ทำให้ห้องน้ำเก่ากลายเป็นห้องน้ำใหม่ในทันที

เปลี่ยนเครื่องกรองน้ำตัวใหม่
เพื่อสุขภาพของพระสงฆ์

พรมใหม่ในศาลาการเปรียญ

เพิ่มพื้นที่สีเขียว ให้เป็นสถานที่น่ารื่นรมย์ นำพักผ่อน

ปรับเปลี่ยน ป้ายวัดให้มีความคงทนถาวรยิ่งขึ้น

มาตรฐาน ทำง่าย ๆ
โดยการถ่ายรูปสภาพปกติ
ต้องจัดสภาพแวดล้อมได้ดั่งภาพ

ป้ายชี้บ่ง การเก็บสิ่งของ แยกประเภท เป็นกลุ่ม
จุดเริ่มของการวางระบบ **5ส** ที่วัดจำปา

จุดเริ่มต้นของความสำเร็จ คือ **การรวมพลัง**

วัดด่าน

วัดด่าน พระราม ๓ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เลขที่ ๘๗๒ ซอย ๓๔ พระราม ๓ แขวงบางโพธิ์พาง เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่ ๑๑ ไร่เศษ ด้านหน้าวัดติดถนนพระราม ๓ ด้านหลังวัดติดแม่น้ำเจ้าพระยา ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าถูกสร้างขึ้นในปีใด แต่จากหลักฐานของกองพระสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดด่านพระราม ๓ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งแรกในปีพุทธศักราช ๒๓๔๐ ซึ่งอยู่ในรัชสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

วัดด่าน พระราม ๓ มีอุโบสถก่ออิฐถือปูน หลังคาอุโบสถในปัจจุบันมีข้อฟ้าใบระกาแบบสามลด ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบภาคกลาง เครื่องบนทั้งหมดสร้างขึ้นจากไม้ จากการบอกเล่าของผู้รู้ทำให้ทราบว่าอุโบสถได้รับการบูรณะมาแล้วหลายครั้ง

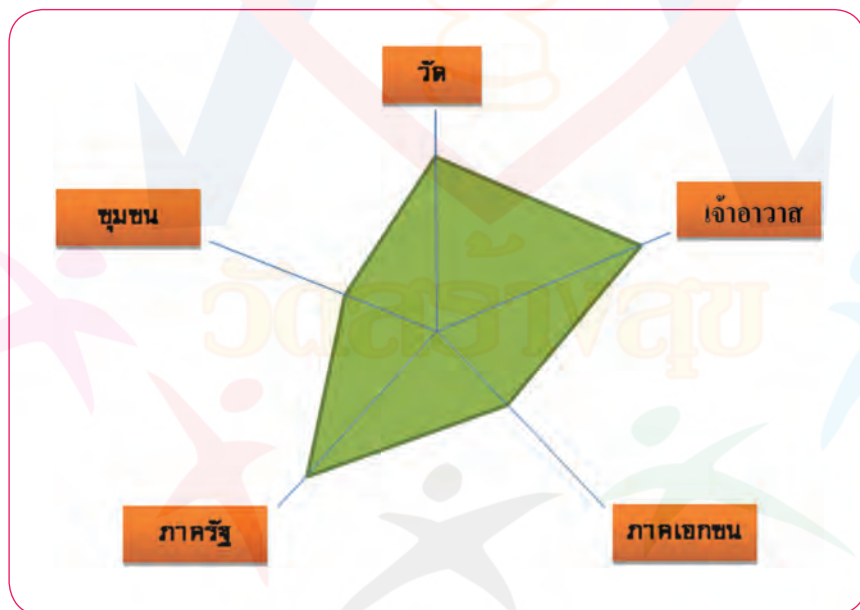

พระประธานเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ก่ออิฐถือปูน พุทธลักษณะปางมารวิชัยในสมัยอยุธยาตอนปลายมีอายุประมาณ ๒๑๒ ปี เรียกกันในหมู่ชาวบ้านว่า **“หลวงพ่อดำ”** เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ใครมีเรื่องเดือดร้อนอะไร มักมาบนบานศาลกล่าวเพื่อให้สมประสงค์จึงมีการแก้บนกันอยู่เสมอ ภายหลัง**คุณวิสูตรและคุณกาญจนา คล้ายวิจิตร** ได้นำคณะศรัทธาถอดแบบหล่อทองเหลืองหุ้มไว้ โดยสามารถรักษาลักษณะศิลปะดั้งเดิมไว้ได้อย่างน่าชมเชยเป็นอย่างยิ่ง ในทุกๆ ปี วัดท่านจะจัดงานนมัสการปิดทองประจำปีขึ้นทุกวันศุกร์ วันเสาร์ และวันอาทิตย์แรกของเดือนมีนาคม

อุโบสถของวัดท่าน พระราม๓เป็นอุโบสถที่อยู่ต่ำกว่าแม่น้ำเจ้าพระยาเวลาน้ำขึ้นมักจะท่วมโดยรอบอุโบสถ ต่อมาพระครูสถิตบุญวัฒน์และคณะศรัทธาได้ร่วมกันยกฐานอุโบสถเสียใหม่ โดยสร้างกำแพงรอบอุโบสถแล้วเปลี่ยนบริเวณโดยรอบอุโบสถให้เป็นสระน้ำ และทำการปรับเปลี่ยนให้เป็นวิหาร เพื่อให้พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปได้เข้ามาสักการบูชา โดยมี**หลวงพ่อดำประดิษฐานอยู่ใจกลางวิหาร** ผนังทั้งสี่ด้านเปลี่ยนเป็นเปิดโล่ง มีการประดับด้วยระฆังตามความเชื่อว่าเสียงระฆังเป็นสัญญาณในการประกอบศาสนกิจ ภายในบริเวณวัดมีปูชนียสถานสำคัญหลายแห่ง

วัดสร้างสุข

วิเคราะห์ภาพรวม

วัดด่านเป็นวัดที่อยู่ในสังคมเดี่ยวอยู่ในแหล่งเมืองใหม่ แถวพระราม3 ชาวบ้านชุมชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นนโยบายจากเจ้าอาวาส ซึ่งมี**พระครูสถิตบุญวัฒน์** เป็นเจ้าอาวาส ตัววัดจะมีตึก Condo หุสสร้างติดกับวัดวิเวกสถานที่สวยงาม เพราะติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาเห็นสะพานแขวนสวยงาม

ประชุมวางแผนงานก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

สภาพโดยรวมก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

พื้นที่บริเวณที่เก็บอัฐิ ใกล้ริมน้ำเจ้าพระยา

สวนปฏิบัติธรรม

ในสมัยก่อนปัจจุบันไม่ได้
ปฏิบัติธรรมมาหลายปี
เพราะมีการก่อสร้าง
Condo ที่ติดกับวัด มีเศษ
ก่อสร้างตกลงมาอยู่
เป็นประจำ ปัจจุบันได้
สร้างเสร็จแล้ว แต่สถานที่
ที่ยังไม่ได้ฟื้นฟู

ในสวนปฏิบัติธรรม ด้านติดอุโบสถ

อีกมุมของสวนปฏิบัติธรรม

พื้นที่ในมุมต่างๆ ของ
สวนปฏิบัติธรรม เต็มไปด้วย
 กองเหล็กกองไม้ ทั้งที่ใช้งานได้และ
 ใช้งานไม่ได้ รอการฟื้นฟูเพื่อกลับมาใช้
 พื้นที่ได้อีกครั้ง

ร่วมใจเป็นหนึ่งเพื่อขับเคลื่อนสิ่งดีๆ

สภาพหลังการทำ 5ส

จัดทำชั้นวางของ
เพื่อแยกแยะสิ่งของ ให้เห็นชัดเจน

รื้ออิฐเดิมที่ฝังอยู่ใต้ดินออก

ถมทราย **ปรับ**พื้นที่ให้เรียบเพื่อปูอิฐตัวหนอน

ปูอิฐตัวหนอน **จัดทำ**สถานที่เป็นลานปฏิบัติธรรม

ศาลาสำหรับปฏิบัติธรรม
ได้รับการ**ซ่อมแซม ปรับปรุง**
ให้กลับมาใช้งานได้อีกครั้ง

สภาพโดยรวมหลังจากที่ทำการ**ปรับปรุง**พื้นที่ จากพื้นที่ที่เต็มไปด้วยกองเหล็ก กองไม้ และสัตว์มีพิษ กระทั่งเป็นลานโพธิ์ ลานธรรม เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม

สภาพภายในที่**สะอาด**และ**ไม่มี**สนิม

พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีทัศนียภาพดีขึ้น
ไม่มีน้ำขังและพื้นดินที่แฉะ

การรวมพลังเพื่อก้าวแรกของการเปลี่ยนแปลง

วัดสุทธิวราราม

วัดสุทธิวราราม เดิมเรียกชื่อว่า **“วัดลาว”** สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี โดยพระยานครศรีธรรมราช (หนู) ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก่อสร้างขึ้นหลังจากที่ท่านได้มาพำนักบริเวณคลองกรวยติดแม่น้ำเจ้าพระยา (ชาวบ้านเรียกว่า **“ตรอกพระยานคร”** หรือ **ถนนเจริญกรุง ๖๙ ในปัจจุบัน**) โดยมีเนื้อที่ประมาณ ๔๘ ไร่ เขตวัดติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา (โรงเรียนวัดสุทธิวรารามและองค์การสะพานปลาในปัจจุบัน) ต่อมาวัดถูกเพลิงไหม้ จึงย้ายมาสร้างบริเวณวัดในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมเป็นป่าช้าของวัด

จากจารึกในแผ่นศิลาที่ติดไว้หน้าอุโบสถหลังเก่าระบุความว่า วัดนี้ **ท่านผู้ญิงสุทธิ ภรรยาเจ้าพระยาวิเชียรคีรี** (เม่น ณ สงขลา ผู้สำเร็จราชการ

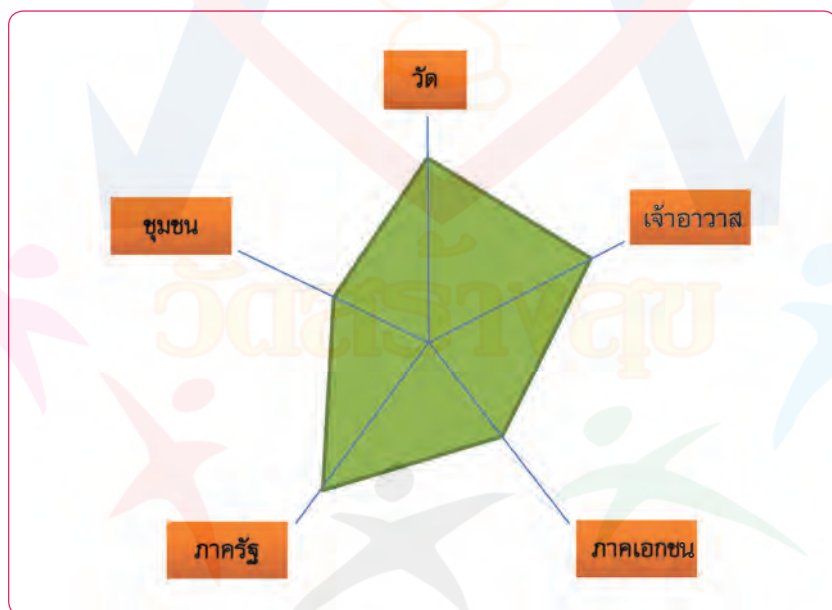
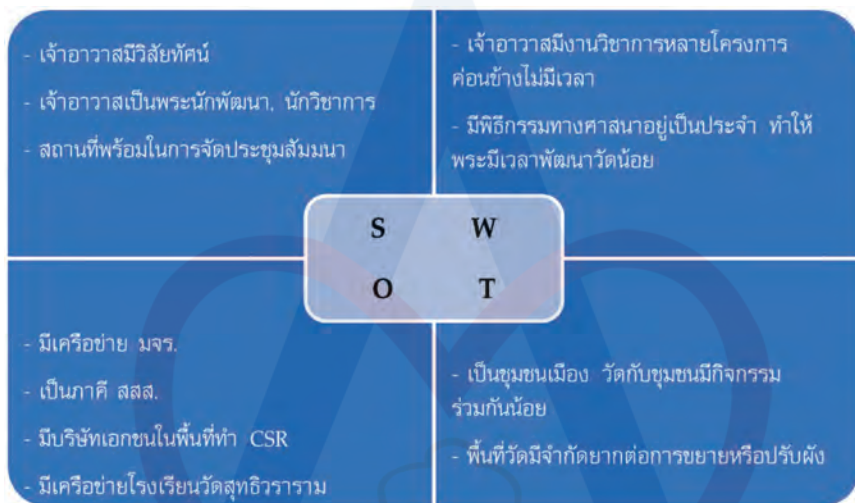
การเมืองสงขลา ลำดับที่ ๖) ได้ปฏิสังขรณ์ก่อสร้างขึ้นเมื่อปี ร.ศ. ๑๐๐ ปีมะเส็ง จุลศักราช ๑๒๔๓ (พ.ศ. ๒๔๒๔) และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต จากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แล้วได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวัดนี้ว่า **“วัดสุทิวราราม”** โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณปี พ.ศ. ๒๔๒๘ ต่อมาอีก ๑๘ ปี (พ.ศ. ๒๔๔๖) ท่านปั้น ภรรยา หลวงอุปการ โกษากร (เวช วัชรภักย์) บุตรของเจ้าพระยาวิเชียรคีรี และท่านผู้หญิงสุทธี ได้ทำการปฏิสังขรณ์ขึ้นอีก จนวัดมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่และการศึกษา กล่าวคือ บุตรธิดาของท่านปั้น เช่น คุณหญิงสมบุญ วิเชียรคีรี ภรรยาพระยาวิเชียร (ชม ณ สงขลา) ได้รวบรวมทุนทรัพย์จัดสร้างโรงเรียนวัดสุทิวรารามขึ้นในที่ดินเดิมของวัด (ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา) เพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษาของเยาวชนโดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้เสด็จมาทรงกระทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นโรงเรียนแรกที่สร้างขึ้นในรัชกาลของพระองค์

เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ วัดสุทิวรารามได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบัน เสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดสุทิวราราม ซึ่งเป็นการทอดผ้าพระกฐินหลวงครั้งแรก ณ วัดที่ไม่ใช่พระอารามหลวง หลังจากถวายผ้าพระกฐินเสร็จแล้ว ได้ตรัสกับพระยาศรีธรรมมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา) องคมนตรีผู้รับเสด็จใกล้ขีดว่า **“ขอฝากดูแลวัดนี้ด้วยมีโอกาสจะมาอีก”**

ปัจจุบันวัดสุทิวราราม มีพื้นที่รวม ๕ ไร่ ๓ งาน ๑๓ ตารางวา โดยมี**พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร, ดร.** เป็นเจ้าอาวาส ตั้งอยู่บนถนนเจริญกรุง แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐

วิเคราะห์ภาพรวม

วัดสุทธิวรารามจัดได้ว่าเป็นวัดในเมืองแถวเจริญกรุง มีเจ้าอาวาส พระมหาสุทิตย์ มีความสัมพันธ์กับนักเรียนวัดสุทธิวราราม และเขตสาทร เป็นกำลังหลักในการทำ 5ส และสิ่งสำคัญ คือภาวะผู้นำของท่านเจ้าอาวาส ที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นใน 5ส

ประชุมวางแผนงาน ก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

การประชุมวางแผน
เพื่อเริ่มทำ 5ส กับพระมหา
สุทิตย์ร่วมกับทีมงานสมาคมฯ
และผู้นำ 5ส

สภาพโดยรวมก่อนเริ่มปฏิบัติการ 5ส

เตาเผาungskเด็กซึ่งมีอายุหลายปี
เวลาใช้งานจะก่อควัน และฝุ่นละออง
จำนวนมากเดือดร้อนชุมชนที่อยู่บริเวณวัด

หอรระซึ่งที่มีอายุเป็นร้อยปี
สภาพทรุดโทรม เป็นปัญหาด้าน
ความปลอดภัย

โรงไม้ ที่มีเศษไม้เก่าแก่ บางส่วนเป็นไม้ท่อนที่หาไม่ได้ในปัจจุบัน

ห้องครัวที่ไม่ถูกสุขลักษณะ
 ภาชนะไม่มีการจัดวาง
 ให้เป็นระเบียบและปกปิดให้มิดชิด

ห้องเรียน/ห้องประชุม
 ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

ชั้นบนของศาลา
 ถูกใช้เป็นห้องเก็บของ
 สะสมมานานนับสิบๆ ปี

เปลี่ยน เป็นห้องแสดงโบราณวัตถุ
..... เพื่อการศึกษาเรียนรู้ของคนรุ่นหลังต่อไป

สภาพโดยรวมหลังปฏิบัติการ 5ส

ภาพทำ 5ส

นำโดย... ท่านเจ้าอาวาสวัด พระมหาสุทิตย์

ร่างกาย แรงใจ หลอมรวมเป็นหนึ่ง

โรงเก็บไม้ถูก
สะสม

และคัดเลือก
บางส่วนไปเก็บไว้
อย่างเป็นระเบียบ

จากห้องสะสมของเก่าเป็นห้องโล่งๆ สำหรับจัดเก็บอุปกรณ์ไฟฟ้า
และของใช้**จำเป็น**ภายในวัด

ติดป้ายบ่งชี้ต่างๆ

เปลี่ยน...บริเวณหลังสำนักงานวัด เป็นที่นั่งพักผ่อนสำหรับผู้มาติดต่องาน

ทาสีเส้นจราจร เพื่อความ
เป็น **ระเบียบเรียบร้อย**
และลดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

รวมพลัง 5ส สร้างวินัย สร้างชาติ

ภาพความสำเร็จ ที่เห็นได้ด้วยภาพ การจราจร ที่จอดรถ ป้าย ภูมิ ภายในภูมิ ห้องน้ำ จะเห็นว่ามี ความก้าวหน้าและพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะที่ วัดก็ยังปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ภาพของวัด จะปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ แสดงถึงผู้นำครอบครัว ผู้นำองค์กร ผู้นำประเทศ ว่ามีผลในการจูงใจ และนำผู้คนให้ปฏิบัติถูก เห็นถูก รวมถึงการวางระบบรักษา 5ส ให้ยั่งยืน ด้วยร่างกาย แรงใจ จาก โรงเรียนวัดสุทธิวรารามที่มีนักเรียนที่มีจิตอาสาสามารถนำต้นไม้ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ อุโบสถ เกิดวินัย ความละเอียดด้านจิตใจ ที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีนิสัยที่ดี เสียสละเพื่อส่วนรวม รวมถึงเครือข่ายวัดสุทธิ ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกผู้ปกครองที่มาเสริม ร่วมดำเนินการ 5ส เกิดกิจกรรมร่วมระหว่าง ผู้ปกครองและนักเรียน

บทที่ 5

คู่มือมาตรฐานการทำ 5ส
ภาคประชาชน

วัดสราญสงฆ์

ก่อนการทำ 5ส ควรจะทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคนให้มีวินัย โดยฝึกตนจากการจัดการกับสิ่งรอบตัว ทั้งสิ่งของ ระบบงาน ให้สะอาด เรียบร้อย เป็นระเบียบ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาสำคัญที่ต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ก่อนดำเนินการ วัตถุประสงค์ของเศรษฐกิจพอเพียงคือ

- เป็นคนดีมีคุณธรรม วิริยะ ซื่อสัตย์ อุตุน เมตตา
- เป็นคนฉลาด รอบรู้ รอบคอบ ละเอียดอ่อน ระมัดระวัง
- ยึดหลักมีเหตุมีผล มีการบริหารความเสี่ยง และมีฉันทิมาปฏิบัติทางสายกลาง ความพอดี

ปัจจุบัน แนวทางบริหารเศรษฐกิจพอเพียง ได้ประกาศเป็นมาตรฐาน โดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือ สมอ.ได้มาตรฐานของประเทศไทย มอก.9999 ซึ่งสากลยอมรับและนำไปเป็นต้นแบบการบริหาร

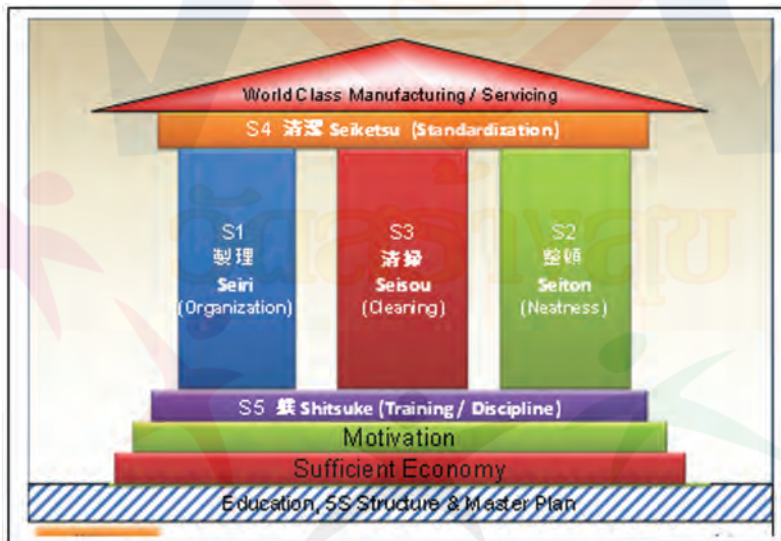

ความพอดี หรือมีของแต่จำเป็น **เป็นหลักของ ส1** ก่อนทำ 5ส ถ้าเป็นองค์กร บริษัท หรือภาคประชาชน ต้องทำการบริหารชุมชนเสียก่อน ให้เกิดพลัง สร้างแรงบันดาลใจ วาดภาพความสำเร็จก่อน เรียกขั้นตอนนี้ว่า Kick off เหมือนเชิญลูกบอลกลางสนามก่อนเริ่มเล่นเป็นทางการ ซึ่งการเตรียมการจะมี 7 ขั้นตอน

1. จัดตั้งทีมงานที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อน คณะกรรมการ จะแบ่งเป็น กลุ่มงานย่อย แล้วแต่ความเหมาะสม เช่น หน่วยประชาสัมพันธ์ การตลาดขายความคิด หน่วยวิชาการให้ความรู้ หน่วยตรวจ คະแนนเพื่อเร่งรัดให้มีความก้าวหน้า หน่วยธุรการ เตรียมเครื่องมือ เตรียมบอร์ด เก็บข้อมูล ภาพถ่าย เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีหน่วยงานมากกว่านี้ได้ตามความจำเป็นเช่นอาจมีหน่วยภูมิทัศน์ หน่วยประวัติศาสตร์ หน่วยระดมทุน การเงิน เป็นต้น

2. การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด
3. จัดทำคู่มือ 5ส มาตรฐานชั่วคราว ซึ่งร่างโดยเจ้าของพื้นที่ หรือ
คนทำงาน
4. การจัดสัมมนาให้ความรู้เรื่อง 5ส และมาตรฐานชั่วคราวแก่ผู้
เกี่ยวข้องทั้งหมด
5. ทำบอร์ดกิจกรรม และป้ายเพื่อรณรงค์และให้ความรู้เชิงลึก
ในแนวปฏิบัติ
6. เมื่อระบบพร้อมแล้วเตรียมสิ่งของที่จำเป็นจึงประกาศเชิญผู้ใหญ่
มาทำพิธี Kick Off เพื่อให้เกิดความจริงจัง มุ่งมั่นในการดำเนิน
การ 5ส
7. พร้อมกับทำความสะอาดครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกเรียก Big Cleaning
Day เป็นประจำทุกปี

5S Circle

เมื่อมีการ **Kick Off เริ่มระบบ 5ส** แล้ว สิ่งสำคัญคืออย่าซับซ้อน
 ยาก ต้องทำทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา ระบบ 5ส จึงจะสำเร็จ

การทำงานจร 5ส ต้องเริ่มที่ 5ส มีวินัย ตั้งใจให้สัจจะว่าจะปฏิบัติ
 ตามระเบียบ ตามกฎ ตามกฎหมาย ให้ความเคารพ จากนั้นวงจรจะถูกขับเคลื่อนด้วย
 ส3 การทำความสะอาดเป็นประจำ ทำวันละเล็กน้อย ทำบ่อย ๆ
 แต่ที่สำคัญของ ส3 ไม่ใช่เน้นความสะอาดแต่เป็นผลพลอยได้ **เป็นการ**
ตรวจสอบสิ่งผิดปกติ เป็นเรื่องสำคัญว่ามีอะไรผิดปกติหรือไม่ เช่น อุปกรณ์
 เสียหรือแตกร้าวหรือไม่มีอะไรหายหรือไม่ถ้าเป็นจิตใจมีอะไรที่ผิดปกติหรือไม่
 โกรธหรือโลภ อยากได้ อยากเป็นหรือไม่ ถ้าเป็นพระสงฆ์ก็ดูว่าวันนี้ ตรวจสอบ
 ว่าได้กระทำความผิดพระวินัยข้อใด เป็นการปลงอาบัติ เป็นต้น ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่อง
 ผิดปกติ ให้ใช้ ส1 ต่อทันทีว่า **“จำเป็น”** หรือเปล่าถ้าไม่จำเป็นก็เป็นความ
 สูญเปล่าให้กำจัดออก แต่ถ้าจำเป็นแล้วไม่ให้หามาเพิ่มเติม และใช้ ส2
 มองต่ออีกว่ามีสิ่งที่ดีกว่านี้ ขั้นตอนดีกว่านี้หรือไม่ ถ้ามีก็ปรับปรุงสิ่งของ หรือ
 กระบวนการให้ได้ภายใน 30 วินาที ถ้าเห็นว่าดีแล้วต้องการให้ทุกคนปฏิบัติ
 เหมือนกัน ก็จัดทำเป็นมาตรฐานใน ส4

รายละเอียดแต่ละ ส สามารถสรุปได้ดังภาพ

ในตำราทั่วไปนิยมแปล **ส1 ว่า สะสาง** ซึ่งผู้เขียนมีความรู้สึกขัดแย้ง เพราะคำว่า สะสาง โดยทั่วไป จะเข้าใจว่าเป็นการทิ้งสิ่งของที่มีเกินไป เช่น มีปากกา 2 ด้าม มีไขควง 2 ชุด มีตุ้มน้ำมันใช้งานมากกว่า 1 ใบ เป็นต้น แต่การทำ **ส1 น่าจะเป็นลักษณะ สมดุล** มากกว่า เพราะจะต้องมี “พอดี” กับการใช้งาน สิ่งใดที่มีเกินความจำเป็นจะต้องกำจัดออก สิ่งใดที่ขาดแคลนต้องหามาเพิ่ม ดังนั้นขั้นตอนแรกการทำ ส1 คือ

1. สำรวจ

ดำเนินการสำรวจสิ่งของ เครื่องใช้ อุปกรณ์ที่มีอยู่ ระบบงานว่า “พอดี” กับการใช้งานหรือไม่ ต้องพอดี ไม่มากไป น้อยไป

2. แยกแยะ

ดำเนินการแยกแยะสิ่งของ ระบบที่จำเป็นในการใช้งาน ถ้าไม่จำเป็น ต้องดูว่าใช้ได้หรือไม่

3. จัดส่วนเกิน

ถ้าสิ่งของสามารถใช้ได้ให้ส่วนกลางนำไปใช้ ถ้าใช้ไม่ได้ให้ดำเนินการขาย หรือเป็นขยะดำเนินการกำจัดของเสีย อย่าเสียดายเก็บของเสียไว้ โดยคิดว่า “วันนี้อาจได้ใช้งาน” ซึ่งในความจริงโอกาสเป็นไปได้น้อย หรือไม่เคยถึงเลย และถ้าไม่มีขาดแคลนต้องจัดหาเพิ่มเติม

4. เต็มส่วนขาด

ถ้าเป็นสิ่งของ ระบบงานที่จำเป็นแต่ขาดไป ให้ดำเนินการจัดหาเพิ่มเติมให้พอดี

ความสะดวกจะเกิดขึ้นได้เพราะ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย แบบแปลนแผนผังเป็นสิ่งสำคัญ จะต้องกำหนดครุภัณฑ์ทุกชิ้นที่อยู่ในพื้นที่ในแบบแปลน และบรรจุข้อมูลทุกอย่างลงในแบบแปลน เช่น ผังไฟ น้ำ โทรศัพท์ สาย LAN เป็นต้น ประโยชน์ของแบบแปลนจะมีดังนี้ คือ

- เป็นข้อมูลแสดงตำแหน่งทรัพย์สินทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่
- สะดวกในการค้นหา
- แสดงการควบคุมครุภัณฑ์ไม่ว่าเป็นการซ่อมแซม สูญหาย การเปิดปิด เป็นต้น
- ใช้อ้างอิงเวลาที่มีการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซม
- กำหนดผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่ใช้กับระบบงาน เราสามารถแสดงด้วย Flow Chart ได้ และสามารถทำการปรับปรุงให้ขั้นตอนสั้นรวดเร็วขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งอย่าลืมว่าตัวชี้วัดเวลาเพื่อสามารถค้นหาไม่ควรเกิน 30 วินาที ซึ่งอาจจะคิดหักมุม คือ ทำได้ต่ำกว่า 30 วินาที ได้โดยการทำ Visual Control แทนได้

อย่าลืมหลักการของทุกชิ้นจะต้องมีที่อยู่เสมอเหมือนแป้น Keyboard จะมีแป้น Home เพื่อกำหนดตำแหน่งเริ่มต้นหรือตำแหน่งประจำให้ Cursor การระบุในแบบแปลนจะสามารถใช้ควบคุมครุภัณฑ์ได้ และสามารถนำสิ่งของนั้นเก็บเข้าที่เดิมเมื่อใช้เสร็จแล้วบางแห่งมีอุปกรณ์เพียงชุดเดียวแต่ใช้หลายคน จะเอารูปคนที่ยืมสิ่งของไปใช้งานวางแทนสิ่งของจะได้ทราบผู้ยืม และประหยัดเวลาไม่ต้องถามหาทั้งนี้รวมถึงป้ายชี้บ่งสิ่งของที่วางชั่วคราวหรือของที่รอซ่อม จะต้องระบุระยะเวลาวางโดยกำหนดเป็นวันที่แน่นอน เช่น 30 กันยายน 2553 เป็นต้น

การจัดวางครุภัณฑ์หรือสิ่งของจะต้องจัดเรียงตามแบบแปลนที่ได้วางไว้ หรือเปลี่ยนแบบแปลนตามการจัดวางจริงในพื้นที่

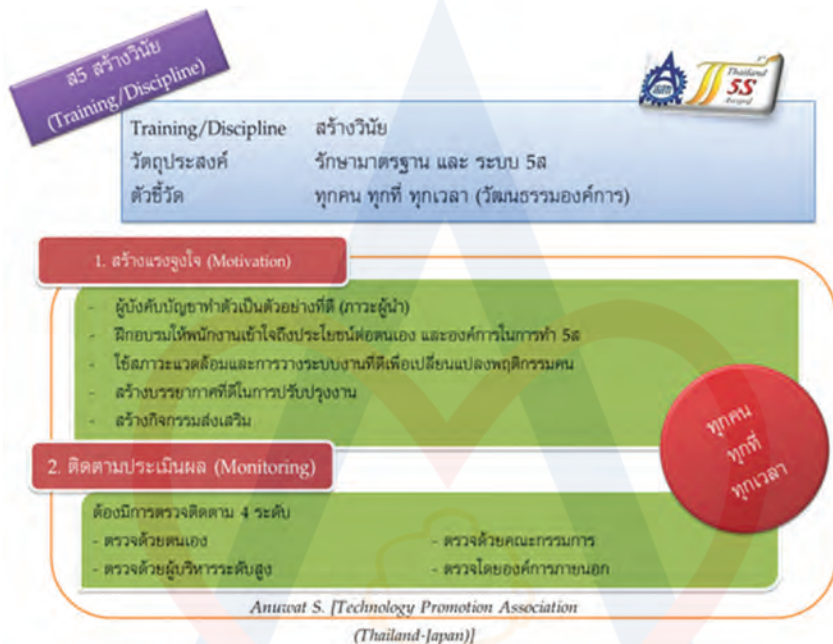
บางครั้งเราคงคิดว่า เราล้างรถเพื่อความสะดวกของรถ ขณะล้างรถ
พอรถเริ่มสะอาดเราจะเห็นว่ารถเรานั้นไปเฉี่ยวชนมา เห็นความผิดปกติขึ้นม
าทันที แต่ตอนสกปรกมองไม่เห็น เพราะฝุ่นละอองได้บังเอาไว้ หรือเวลาของหล่น
ในรถที่มีขยะสกปรกอยู่ เราจะค้นหาสิ่งของได้ยาก เพราะของที่หล่นไปในรถ
ปนอยู่กับขยะ ไม่สามารถแยกแยะได้ แต่ถ้าเราดูฝุ่นทำความสะอาดในรถ
ของที่ตกหล่นอยู่ย่อมจะเห็นได้ชัด ถนนที่เต็มไปด้วยรถติดขัดย่อมใช้ประโยชน์
อันใดไม่ได้ ถ้าถนนว่างรถจะได้ใช้ความเร็วได้ เปรียบเสมือนจิตคนเรา ถ้าคิด
ยุ่งเหยิงเต็มไปด้วยกิเลส ย่อมคิดเรื่องราวงานอื่นไม่ออก ดังนั้น การทำควา
มสะอาด ลึกๆ แล้วคือการทำให้ว่างนั่นเอง อาจเป็นความสกปรก หรือเป็น
สิ่งของที่ไม่เป็นระเบียบ กีดขวางอยู่นั่นเอง

ทำไมต้องมีมาตรฐาน **เพื่อลดความผันแปร** (Dispersion/Variance)
ส่วนใหญ่ตอบตามตำรา ทำไมทำมาตรฐานแล้วลดความผันแปรได้

ความผันแปร บางครั้งเรียกว่า **ความไม่แน่นอน** หรือ **ความเสี่ยง** ถ้ารู้
คำตอบแน่นอนไม่เรียกความเสี่ยง ถ้ากระโดดตึกจากชั้นสูงสุดของตึกใบหยก
จะเสี่ยงหรือไม่ คำตอบคือไม่เสี่ยง เพราะตายแน่นอน

จุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของการทำ 5ส คือ “วินัย” ข้อเดียวเท่านั้น

ต้องสร้างความเข้าใจกับทุกคนที่เกี่ยวข้องก่อนเป็นอันดับแรก การฝึกอบรมเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อสร้างความเข้าใจและทราบวิธีการเมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องเกิดจิตสำนึก ความยั่งยืนจะเกิดขึ้น

ที่สำคัญคือ การเฝ้าระวังติดตาม ต้องให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการกำหนดมาตรฐาน เห็นถึงประโยชน์ตนเองและองค์การจะได้รับ

การยกระดับ 5ส สามารถทำได้โดยการตรวจติดตามอย่างสม่ำเสมอ และการใช้กรรมการภายนอกจะทำให้เห็นมุมมองในการปรับปรุงมากยิ่งขึ้น

สำหรับการใช้เครื่องมือ 5ส เปรียบเสมือนศิลปะที่มนุษย์ทุกคนจะต้องมี หากคนใดที่ไม่มีศิลปะจะถือว่าเป็นคนที่ไม่ปกติ เช่น ประการแรก เป็นคนที่น่ากลัวโหดร้าย ป่าเถื่อน ฆ่าสัตว์ ฆ่าคน ประการที่สอง เป็นคนที่ไม่น่าไว้วางใจ ลักขโมยของผู้อื่น ประการที่สาม เป็นคนที่ผู้อื่นดูถูกเพราะเป็นชู้กับเมียชาวบ้านเขา ประการที่สี่ เป็นคนไม่น่าเชื่อถือเพราะพูดจาโกหก หลอกลวง ประการที่ห้า เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาประการที่ 1 ถึง 4 คือการไม่มีสติ

5ส จึงเปรียบเสมือนศิลปะที่พนักงานต้องมี

- ข้อ 1 คือไม่สร้างความสูญเสียเปล่าในการทำงาน และทำให้เกิดสมดุลระหว่างการทำงาน มีกระบวนการที่พอดี เช่น ไม่มีของมากเกินไป และน้อยเกินไป
- ข้อ 2 สามารถทำงานได้รวดเร็ว ไม่สิ้นเปลืองเวลา
- ข้อ 3 สามารถที่จะตรวจพบสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นได้ก่อนจะเสียหาย
- ข้อ 4 ทั้งหน่วยงานมีมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีการให้บริการมีคุณภาพที่ดีสม่ำเสมอ
- ข้อ 5 ข้อสุดท้ายเป็นข้อสำคัญที่จะทำให้เกิดผลข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 4 คือการรักษาระบบ 5ส ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

บทที่ 6

การพัฒนา

“ผู้นำ 5ส ภาคประชาชน”

วัดอรุณราชวราราม

ผู้นำ 5ส เป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มีจิตคิดช่วยเหลือสังคม ส่วนใหญ่จะเข้าโครงการเพราะความจิตส่วนตัวที่อยากเห็นสังคมมีวินัย และโรงงานที่เห็นโครงการแล้วสนใจเป็นนโยบายด้าน CSR ของโรงงาน จึงส่งตัวแทนเข้าร่วมโครงการวัดสร้างสุข ถือได้ว่าเป็นภาคประชาชน ภาคเอกชน ที่เห็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะเป็นเครือข่ายสำคัญในการขับเคลื่อนในปี 2 และปีต่อ ๆ ไป ที่จะขยายไปทั่วประเทศ

โครงการนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่งพนักงานเข้าร่วมแล้ว ยังบริจาคอาหาร เครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญ มาพัฒนาวัด อย่างเช่น บริษัท อูซูอิ อินเตอร์เนชั่นแนล คอร์ปอเรชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด, บริษัท ไทยอีลีนิ จำกัด, บริษัท ไมโครการปัก จำกัด, บริษัท สยามอุตสาหกรรมและการผลิต จำกัด, บริษัท คิวทีซี เอนเนอร์ยี จำกัด (มหาชน), บริษัท เค โลน์ คอนเทนเนอร์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท ซี.พี.เอฟ. (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ผู้นำ 5ส ทุกท่านล้วนแล้วแต่เป็นพนักงานในบริษัท โรงงาน เป็นผู้บริหารระดับสูงจบปริญญาเอกจากต่างประเทศ เป็นต้น แต่ที่สำคัญทุกท่านรู้จัก 5ส ในแนวอุตสาหกรรมเป็นอย่างดี สมาคมฯ จึงได้จัดโปรแกรมการพัฒนา **“ผู้นำ 5ส”** เพื่อเป็นตัวคูณ กำลังสำคัญที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการวัดสร้างสุขในปีต่อ ๆ ไป

ขั้นตอนการนำ 5ส ไปสู่วัด

มาดูในแง่มุมมองทางพุทธศาสนาของเรา เมื่อนำหลักของ 5ส ที่ภาคเอกชนมาใช้นั้นจะตรงกับคำว่า **“สัปปายะ”** ในความหมายที่ระบุไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

สัปปายะ หมายถึง สิ่งทีสบาย สภาพที่เอื้อ สิ่งทีเกื้อกูล สิ่งทีเอื้อต่อการอยู่ดี และการทีจะพัฒนาชีวิต สิ่งทีเหมาะสมกัน อันเกื้อหนุนในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย มีด้วยกัน 7 ประการ

1. **อาวาสสัปปายะ** ที่อยู่อันเหมาะสม ปลอดภัย
2. **โคจรสัปปายะ** แหล่งอาหารอันวย ทีเที่ยวบินทบาททีเหมาะสมดี
3. **ภัสสสัปปายะ** การพูดคุยทีเหมาะสมกับข่าวสาร และสื่อสารทีเอื้อปัญญา
4. **บุคลลสัปปายะ** บุคคลทีถูกกันเหมาะสมกัน ไม่มีคนร้ายมีแต่ผู้ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญา
5. **โภชนสัปปายะ** อาหารทีเหมาะสมกัน เกื้อกูลต่อสุขภาพ
6. **อุตุสัปปายะ** ดินฟ้าอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทีเหมาะสมกัน ไม่หนาวไป ร้อนไป
7. **อิริยาบถสัปปายะ** อิริยาบถทีเหมาะสมกัน การเคลื่อนไหวทีพอดี อิริยาบถสมดุล

5ส ทีใช้อยู่ในภาคเอกชน แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับวัด จึงเป็นเรืองทีเป็นไปได้ เพราะไม่ใช่เรืองแปลกใหม่แต่ประการใดเลย ศาสนาพุทธได้กำหนดหลักการนี้ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว 5ส ทีนำไปใช้ในภาคเอกชนแล้วประสบความสำเร็จ เพราะมีระบบการบริหารจัดการทำให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้เช่นเดียวกัน ถ้านำ 5ส มาใช้กับวัดเพื่อจะให้วัดเป็นทีสัปปายะก็ต้อมมีกระบวนการ วิธีการ เช่นเดียวกัน แต่อาจจะมีความแตกต่างกันบ้าง เพราะเนื่องจากเป้าหมาย ภาระหน้าที่แตกต่างกันระหว่างวัดกับภาคเอกชน

การเริ่มต้น

- การสร้างการยอมรับ

เป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทาง วิธีการ 5ส รูปแบบ การดำเนินการ 5ส ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าอาวาส คณะกรรมการวัดฯ ให้เกิดการยอมรับ ที่จะนำแนวทาง 5ส ไปใช้พัฒนา

- กำหนดคณะกรรมการบริหารโครงการ ควรประกอบด้วย

- เจ้าอาวาส
- คณะกรรมการวัด
- พระภิกษุที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส
- ทีมที่ปรึกษา ผู้นำ 5ส
- ตัวแทนหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม เป็นจิตอาสา หรือกิจกรรมที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ CSR ของหน่วยงานนั้น ๆ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

เป็นเจ้าของกระบวนการ มุ่งมั่นที่จะทำให้ 5ส เกิดผลสำเร็จโดยให้ความสำคัญกับการทำงานแบบมีส่วนร่วม

- จัดทำแผนโครงการ 5ส พร้อมกำหนดเป้าหมายผลสำเร็จ
- ประสานงานกับบุคคล หรือคณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่มาร่วมกันทำกิจกรรม
- ติดตามผลการดำเนินงาน
- รายงานผลการดำเนินงานต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ให้การสนับสนุน

อบรมให้ความรู้

- เป็นการอบรมให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับ ระบบ 5ส กระบวนการขั้นตอนการทำ 5ส ในเบื้องต้น เครื่องมือ เทคนิคในการทำ 5ส
- การอบรมให้ความรู้นั้น จะเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากกว่าในชั้นเรียน จะเป็นไปในลักษณะแบบ Action Learning

กำหนดพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ของวัดแบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่

1. เขตพุทธาวาส
2. เขตสังฆาวาส
3. เขตสาธารณสงเคราะห์

การกำหนดพื้นที่เป้าหมายก่อนการลงมือปฏิบัติ นั้น เป็นการจัดลำดับความสำคัญ ว่าพื้นที่ไหนควรทำก่อน-หลัง หลักในการพิจารณาคือ

1. กำหนดพื้นที่ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยพิจารณาจาก 3 พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น
2. กำหนดหน้าที่ของพื้นที่นั้นว่า พื้นที่นั้นมีไว้ทำอะไร หรือพื้นที่นั้นทำหน้าที่อะไร
3. จัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณา
 - พื้นที่ A เป็นพื้นที่ที่ต้องลงมือทำโดยด่วน เนื่องจาก
 - มีความสกปรกมาก
 - มีประชาชนมาใช้พื้นที่นั้นเป็นจำนวนมากในการทำศาสนกิจ
 - เป็นพื้นที่สร้างภาพลักษณ์ให้กับวัด หรืออนุรักษ์ถาวรวัตถุอย่างเร่งด่วน ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

- พื้นที่ B พื้นที่ที่มีความสำคัญระดับปานกลาง
 - เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ แต่ยังไม่ต้องเร่งด่วน
 - พื้นที่ A เสร็จแล้ว สามารถทำต่อพื้นที่ B ได้
- พื้นที่ C เป็นพื้นที่ที่รอกอยได้ ทำ A กับ B ก่อนแล้วค่อยพิจารณาพื้นที่ C

ลงมือปฏิบัติ

การลงมือปฏิบัติตามแนวทางของ 5ส ที่นำมาใช้แก้วัด มีดังต่อไปนี้

- สะสาง

- การแยกของที่จำเป็น และไม่จำเป็นออกจากกัน โดยใช้เทคนิคป้ายแดง หรือ Red Tag
- Red Tag ใช้ติดกับของที่ไม่จำเป็น หรือยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจำเป็น หรือไม่จำเป็น
- ของที่ไม่จำเป็น สามารถดำเนินการได้โดยการทิ้ง โดยคำนึงถึงขยะมีพิษ มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ขยาย บริจาค หรือถ้ายังรอตัดสินใจ ให้ไปกองเก็บที่จุดพักของที่ไม่มีความจำเป็น (Holding Area)
- ของที่จำเป็นแบ่งออกเป็น ของที่ใช้ได้ กับของที่ยังไม่ใช้ และของที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ของที่จำเป็นจึงต้องมีการพิจารณาความถี่ในการใช้
 - ใช้ทุกวัน
 - ใช้สัปดาห์ละครั้ง
 - เดือนละครั้ง
 - 3 เดือนครั้ง
 - 6 เดือนครั้ง
 - การแบ่งช่วงเวลาในการใช้จึงมีผลต่อเรื่องของ ส สะดวก

- ในเรื่องสะสาง จะมีปัจจัยอะไรเป็นตัวบอกว่าจำเป็น หรือไม่จำเป็น ในขั้นตอนนี้จะใช้หลักของการ Organizing เมื่อไหร่ถ้าพูดถึง Organizing ต้องนำคน งาน สภาพแวดล้อม กฎหมาย ความสำคัญในแง่ของประวัติศาสตร์ มาพิจารณาถึงจะรู้ว่า อะไรจำเป็น ไม่จำเป็น

- สะดวก

- ใช้หลักของความถี่การใช้สิ่งของ ของที่ใช้บ่อย ๆ ต้องวางไว้ใกล้ผู้ใช้
- หลักการเคลื่อนไหวของคน
- หลักความสูญเปล่า (Waste) ในการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องการเคลื่อนย้าย การรอคอย กระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานที่มากเกินไป
- ใช้เครื่องมือ Visual Control และการป้องกันความผิดพลาด (POKAYOKE) มาร่วมในการจัดทำ 5 สะดวก
- ใช้หลักของ 3 กำหนด คือ กำหนดพื้นที่ กำหนดสิ่งของ กำหนดปริมาณ Min -Max
- กำหนดตำแหน่ง และทิศทางที่ถูกต้อง ให้คน อุปกรณ์ สิ่งของในสถานที่ สะดวกต่อการทำงาน และเคลื่อนไหว

ข้อสำคัญ ของ 5 สะดวก ต้องมีการพิจารณาทั้งความสะดวกในขณะที่ทำงาน และความสะดวกนอกเวลาทำงาน

ความสะดวกในขณะที่ทำงาน ต้องมีการพิจารณาในเรื่องงานที่ทำ คนที่ทำงานนั้น อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ และสถานที่หรือสิ่งแวดล้อม ความสะดวกให้คำนึงถึงความสวยงาม ความมีศิลปะ และความปลอดภัยด้วย

- สะอาด

- กำหนดรายการสิ่งของที่ต้องทำความสะอาด กำหนดจุดบริเวณที่ต้องทำความสะอาด และขนาดของความสะดวกที่ต้องกำหนด
- กำหนดขั้นตอนวิธีการทำความสะอาด
- กำหนดอุปกรณ์สิ่งของ ที่ต้องใช้ในการทำความสะอาด
- ในขณะที่ทำความสะอาด ต้องมีการตรวจสอบด้วยเพื่อค้นหาสภาพความผิดปกติ
- ค้นหาสภาพที่ทำให้สกปรก เพราะถ้าสามารถหาเหตุของความสกปรกได้ ก็ทำให้หยุด หรือบรรเทาเบาบางในความสกปรกนั้น เพื่อลดเวลาในการทำความสะอาด

- สร้างมาตรฐาน

- การจัดทำมาตรฐานต้องให้ครบปัจจัย 5W1H
- มาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ 5ส
- มาตรฐานพื้นที่
- มาตรฐานการทำความสะอาด
- มาตรฐานการจัดเก็บอุปกรณ์ สิ่งของ ที่เป็นไปตามหลักการของ 5 ส สะดวก
- มีการทบทวน ปรับปรุงมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

- สร้างวินัย

- อบรมให้ความรู้เกิดการปฏิบัติงานตามมาตรฐานนั้นๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง
- ติดตามประเมินผล ทั้งในผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และในเชิง

พฤติกรรม

- สร้างบรรยากาศวิธีการจูงใจเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
- สร้างความยั่งยืนให้กับระบบ 5ส

การตรวจประเมินผลการดำเนินงาน 5ส

คณะกรรมการดำเนินงาน 5ส ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินผลการดำเนินงาน 5ส ซึ่งการตรวจประเมินนั้นมีวัตถุประสงค์ด้วยกัน 2 ประเด็น คือ

- เพื่อพิจารณาถึงการรักษาระดับการดำเนินงาน 5ส เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่
- แสวงหา หรือค้นหาวิธีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

คุณสมบัติของผู้ตรวจประเมิน

- เข้าใจระบบ วิธีการ 5ส เป็นอย่างดี
- รู้ภาระหน้าที่ ขั้นตอนกระบวนการการทำงาน ของพื้นที่ที่เข้าไปตรวจประเมิน
- มีทักษะในการฟัง การจับประเด็น สรุปใจความ และการตั้งคำถาม เพื่อค้นหาความเป็นจริง
- ความเป็นกลาง และยุติธรรม
- มีความประนีประนอม ยืดหยุ่น (ตรวจแบบเด็ดขาด เส้นตรง เป็นไม้บรรทัดไม่ได้ เนื่องจากว่าแต่ละพื้นที่ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน)

หน้าที่ของผู้ตรวจประเมิน

- ศึกษาขั้นตอนการทำงาน หรือภารกิจของหน่วยงานที่จะไปตรวจประเมิน รวมถึงหน้าที่ของผู้ปฏิบัติขอบเขตความรับผิดชอบสภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้น ๆ และอุปกรณ์ วัสดุ เครื่องมือที่ใช้
- จัดทำแผนการตรวจประเมิน
- เตรียมประเด็นคำถาม Checklist ที่จะใช้ในการตรวจประเมิน
- ชี้แจงขั้นตอนวัตถุประสงค์ในการตรวจประเมิน แก่พื้นที่ที่ไปตรวจอย่างตรงไปตรงมา
- สรุปผลการตรวจประเมิน และตัวอย่างที่ดีที่ได้พบ หรือ Best practice ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ปฏิบัติงานระหว่างการตรวจประเมิน

เทคนิคการตรวจประเมิน 5ส

การตรวจประเมิน 5ส มีประเด็นที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้

- Location สถานที่
- Situation สถานการณ์ หรือสภาพความเป็นจริง
- Evidence หลักฐาน
- Requirement ความต้องการ
- Best Practice กรณีศึกษาที่เด่น

Location

สถานที่ตรวจประเมิน หรือพื้นที่ปฏิบัติงาน ว่าพื้นที่นั้นทำภารกิจอะไร สภาพแวดล้อมมีลักษณะอย่างไร คนปฏิบัติต้องรับผิดชอบทำหน้าที่อะไรบ้าง และจะต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์อะไรที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน

Situation

สถานการณ์ หรือสภาพความเป็นจริงที่ไปตรวจประเมิน ณ ขณะนั้นว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 4 คือ ตา หู จมูก กาย

Evidence

หลักฐานที่เป็นรูปธรรม เช่น การพิจารณาจากเอกสาร การสังเกต การบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือที่เรียกทั่วไปว่าแบบฟอร์ม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

Requirement

ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในการนำมาพิจารณาในการตรวจประเมิน คือ เกณฑ์การประเมิน 5ส มาตรฐาน 5ส ที่กำหนดขึ้น ขั้นตอนการปฏิบัติงาน กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายความปลอดภัย กฎหมายสิ่งแวดล้อม

Best Practice

ตัวอย่างที่ดีในการตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมินต้องค้นหาตัวอย่าง หรือ แบบอย่างที่ดีของพื้นที่ต่างๆที่ได้พบ เพราะการตรวจประเมินที่ดีต้องจับถูกมากกว่าการจับผิด การจับถูกคือพยายามค้นหาจุดที่ ควรยกย่อง ส่วนจุดที่ยังไม่ดีหรือไม่ได้มาตรฐาน ก็ถือว่าเป็นโอกาสในการปรับปรุง (Opportunity for Improvement : OFI) การค้นหาแบบอย่างที่ดี หรือตัวอย่างที่ดีจะนำไปสู่การขยายผลต่อให้แก่พื้นที่อื่นๆซึ่งเป็นการทำให้การพัฒนา ปรับปรุงเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และข้อสำคัญเกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เกิดขึ้นภายใน

เครื่องมือที่ใช้กับระบบ 5ส

- Kaizen
- Visual
- Display
- Control
- Management
- Red tag
- Pokayoke

Kaizen

การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ที่ละเล็กทีละน้อย ญี่ปุ่นเขาเรียกว่า Kaizen Kai หมายถึง การเปลี่ยนแปลง Zen ดีขึ้นกว่าเดิม ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิม ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่ หรือปรับปรุงอย่างมากมาย แต่ขอเพียงเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย การปรับปรุงให้ดีขึ้นทีละเล็กน้อย แต่ทำบ่อย ๆ คือพลังที่ยิ่งใหญ่ เพียงขอให้มีความสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เรียกว่า Kaizen

การทำ Kaizen ต้องฝึกในเรื่องของการคิดออกจากกรอบเดิม เพื่อมุ่งสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า การออกจากกรอบเดิมได้ ต้องมีวิธีการในเรื่องการเปลี่ยนมุมมอง การเปลี่ยน ความคิด การเปลี่ยนวิธีการ การทำงาน โดยใช้หลักการ SCAMPER มาประกอบการพิจารณา หรือเป็นหลักคิดร่วมในการทำ Kaizen

SCAMPER

- Substitute ทดแทน

สิ่งของวัตถุใดบ้าง สามารถทดแทน หรือแทนที่เพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรืองานให้ดีขึ้นผลิตภัณฑ์ หรือกระบวนการอะไรที่สามารถนำมาใช้ทดแทนสภาพเดิมกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ อะไรที่สามารถนำมาทดแทน หรือแทนที่ในที่นี้เราสามารถใช้อุปกรณ์อื่น มาใช้แทนอุปกรณ์ที่มีอยู่ได้หรือไม่จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเราสามารถใช้ความรู้สึกสนุก ร่าเริง แทนความรู้สึกเฉยๆ ราบเรียบกับวิธีการทำงานที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

- Combine รวมกัน

จะเป็นอย่างไรถ้าเรานำวัตถุทั้งสองรวมกัน แล้วเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่สามารถนำวิธีการทำงานทั้งสองวิธี รวมกันได้หรือไม่นำความคิดของหลายคนรวมกันแล้วเกิดความคิดใหม่ วิธีการทำงานใหม่ ๆ

- Adapt ดัดแปลง

เราสามารถดัดแปลง หรือปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่นี้ไปใช้ในวัตถุประสงค์อย่างอื่นได้หรือไม่วิธีการทำงานที่ทำอยู่นั้นสามารถปรับเปลี่ยนให้แตกต่างไปจากเดิมได้อย่างไรผลิตภัณฑ์ หรือความคิดอะไรที่น่าประหลาดใจ แล้วเกิดแรงบันดาลใจ หรือแรงกระตุ้น

- Modify แก้ไข/ปรับปรุง

มีความคิดหลากหลายในการปรับปรุง แก้ไข เช่น

- เปลี่ยนรูปร่าง สี สัน ทำให้ใหญ่ขึ้น ช้าลง หนักมากขึ้น
- ทำให้ยาวขึ้น แข็งแรงมากขึ้น อ่อนนุ่มมากขึ้น
- เพิ่มมูลค่ามากขึ้น

- **Put to Another Use** นำไปใช้งานอย่างอื่น
 - นำอุปกรณ์แบบนี้ ไปใช้กับหน่วยงานอื่น
 - นำวิธีการนี้ไปใช้กับหน่วยงานอื่น
 - สามารถนำกระดาษที่ Recycle นี้ ไปใช้กับการทำงานอีกแบบหนึ่ง
 - นำความคิดนี้ไปใช้กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ
- **Eliminate (Minify) กำจัด(เล็กลง)**
 - ทำให้ง่ายขึ้นกว่าเดิม โดยลดขั้นตอนให้น้อยกว่าเดิม
 - ประกอบให้ชิ้นส่วนเบาลงกว่าเดิม
 - ใช้ทรัพยากรกรรน้อยลงกว่าเดิม
 - ให้สั้น แคบ น้ำหนักเบากว่าเดิม
 - จำนวนคนน้อยลงกว่าเดิม
- **Reverse (Rearrange) กลับกัน(จัดลำดับ)**
 - เกิดอะไรขึ้นถ้าทำกลับของกระบวนการหรือการจัดลำดับให้แตกต่างไปจากเดิมจาก 1-2-3 เป็น 3-2-1
 - สลับ สับเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบลองเปลี่ยนจากข้างบนเป็นข้างล่าง เปลี่ยนซ้ายเป็นขวา เดิมมองจากซ้ายไปขวา เปลี่ยนมองจากขวามาซ้าย เกิดการเปลี่ยนมุมมอง

Visual

การจัดทำระบบ การรับรู้ทันที ด้วยการมองเห็น (Visual) เพื่อลดการลังเล สงสัย การตัดสินใจลง จะได้ลงมือกระทำได้ด้วยรวดเร็ว

Visual แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

- **Visual Display** เป็นข้อมูลข่าวสาร สัญลักษณ์ สี มีไว้เพื่อการให้รับรู้ รับทราบ ได้โดยง่าย
- **Visual Control** เป็นสัญลักษณ์ สี ภาพ มีไว้ควบคุมในการปฏิบัติ เมื่อมีสิ่งผิดปกติสามารถทราบได้ทันที หรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- **Visual Management** เป็นข้อมูลข่าวสาร รูปภาพ ที่ใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งในข้อมูล Visual Management จะมีข้อมูลของกระบวนการบริหาร PDCA ครบ เป็นวงจรการบริหาร

Red tag

Red tag หรือป้ายแดง เป็นวิธีการ กลยุทธ์ที่ใช้ในเรื่องของ ส สะสาง ใช้ติดลงบนอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ไม่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

ของที่ไม่จำเป็น เป็นของที่ใช้ได้ หรือใช้ไม่ได้

ของที่ไม่จำเป็น แต่เป็นของที่ใช้ได้ หมายความว่า มีประโยชน์ต่อการใช้งานถ้าตัดสินใจว่าไม่จำเป็น ต้องติด Red tag เพื่อบ่งชี้ว่าเป็นของที่ต้องการสะสาง ในขณะเดียวกันของที่สะสางนั้นยังมีประโยชน์ต่อผู้อื่น ก็ต้องนำไปวางกองรวมกัน พื้นที่ที่มีสิ่งของ Red tag เรียก Holding Area

สำหรับของที่ไม่จำเป็นแต่เป็นของที่ใช้ไม่ได้นั้น หมายความว่าไม่มีความจำเป็นต่อตนเองและชุมชน ก็ให้กำจัดทิ้ง (ให้ถูกต้องตามกฎหมาย) บริจาค ขาย หรือดัดแปลงไปใช้ทำอย่างอื่น ตามหลักการของ Kaizen แบบ SCAMPER

การทำ Red tag หรือป้ายแดง ต้องมีการบันทึกสิ่งของอุปกรณ์ที่ติด Red Tag และจะต้องมีคณะกรรมการสิ่งของที่ทำการติด Red Tag เพื่อพิจารณาว่าจะเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น หรือขาย ทิ้ง ทำลาย ต่อไป

Pokayoke

เป็นระบบป้องกันความผิดพลาดจากความพลั้งเผลอแต่ไม่ได้หมายความว่าป้องกันการลืมน เพราะการลืมนเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ป้องกันไม่ได้ ซึ่งนำมาซึ่งความเสียหาย หรือความเสียเวลาต้องมาแก้ไข หลักความสำคัญของการป้องกันความผิดพลาดก็คือ การทำให้มีความหมายเดียว ที่ไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้

Pokayoke ที่เห็นได้ชัดคือโปรแกรมการล็อค Screen โทรศัพท์ หากพลั้งเผลอไปกดหน้าปัดก็ไม่เกิดผล เกียร์ออโต้ของรถยนต์จะ Start รถได้ต้องอยู่ที่ Park หรือเกียร์ว่าง ไม่เหมือนเกียร์กระปุกหากกดเข้าเกียร์ไว้แล้วลืมนไป Start รถ รถจะพุ่งไปข้างหน้าทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

การทำ 5ส ให้ยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญที่จะทำ 5ส ให้เกิดความยั่งยืน

- ผู้นำชุมชนจะต้องมุ่งมั่นเอาจริง ไม่ฉาบฉวย เห็นความสำคัญของ 5ส คือเครื่องมือพื้นฐานที่เป็นฐานรากที่แข็งแกร่งที่สามารถนำระบบต่าง ๆ มาต่อยอดเพื่อพัฒนาวัด
- ให้ 5ส ผั่งอยู่ใน ชีวิตประจำวัน 5ส ไม่ใช่สิ่งที่แยกออกจากชีวิตประจำวัน หรือเป็นกิจกรรมพิเศษที่นอกเหนือจากชีวิตประจำวัน
- สร้างให้เห็นเชิงประจักษ์ว่าการทำ 5ส เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่เข้ามาใช้ในพื้นที่วัดที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา
- พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการทำ 3 ส แรก และถูกเขียนเป็นมาตรฐาน หรือจัดทำเป็นมาตรฐานจะต้องถูกนำไปใช้อย่างจริงจัง และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

● มีการตรวจประเมินการทําระบบ 5ส เป็นประจำสม่ำเสมอ อย่างน้อยต้องมีการตรวจประเมิน 2 ระดับ คือ

- การตรวจประเมินตามมาตรฐานโดยเจ้าของพื้นที่เป็นผู้ตรวจประเมิน
- การตรวจประเมินเพื่อหาโอกาสในการปรับปรุง เป็นการตรวจประเมินโดยคณะกรรมการ

การทําระบบ 5ส ต้องมีการปรับปรุง พัฒนา อย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถจะหยุดอยู่กับที่ได้ ต้องพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากระบบ 5ส ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของคน เพื่อเป็นพฤติกรรมของคน การเปลี่ยนแปลงต้องใช้ระยะเวลา ค่อย ๆ หมุนวงจร PDCA ให้ก้าวเดินไปอย่างไม่หยุดยั้ง

วัดสร้างสุข

บทที่ 7

สรุปผลลัพธ์โครงการ
และแผนงานในอนาคต

วัดสราญสงฆ์

วัดมีวิสัยทัศน์เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ตัวอย่างที่ดีของวัด และชุมชน ให้คนเยี่ยมชมนอกจากเข้าวัดทำบุญแล้วยังทำให้เกิดความรักหวงแหน ศาสนสมบัติ ช่วยพัฒนาภูมิทัศน์ให้มีความระเบียบเรียบร้อย เกิดความร่มรื่น สวยงาม รักษาวัฒนธรรมประเพณี เกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างมีจริยธรรม และคุณธรรม จนสามารถสร้างความสุขคืนสู่สังคม

การบริหารวัดให้บรรลุพันธกิจ ตามวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องมีแนวทางยุทธวิธีขับเคลื่อนกิจกรรมหลัก พัฒนาวัดให้มีความมาตรฐาน โดยให้สอดคล้องตามหลักพุทธธรรม และหลักบริหารวัดที่ดี (จากคู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน กองพุทธศาสนสถาน สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) การเลือกใช้ยุทธวิธีขับเคลื่อนที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว “แนวปฏิบัติ 5ส” ถือว่าเป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด โดยทั่วไปองค์กร

เอกชนและราชการนำไปประยุกต์ใช้บริหารกิจการ 5ส เปรียบเหมือนเครื่องมือเชิงยุทธวิธี บริหารที่ไม่ซับซ้อนแต่จำเป็น อีกทั้งยังเป็นแก่นแท้ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคน อุปกรณ์ และพื้นที่ให้เกิด ความสมดุล ความสุขโดยใช้มาตรฐานที่ดีและถูกต้องไป ผลักดัน ให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ตลอดเวลาสร้างวินัยเป็นของตนเองให้ปฏิบัติซ้ำๆ จนเป็นนิสัย เปลี่ยนแนว

ความคิดได้เอง เกิดความคิดสร้างสรรค์ และช่วยพัฒนาปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในสังคม อย่างต่อเนื่อง

การที่วัดจะดำเนินการได้นั้น เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานงานที่ดี โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กิจกรรมหลัก และเป้าหมายที่ชัดเจน มีการสื่อสารที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ ใช้หลักธรรม เชิญชวน กระตุ้นส่งเสริม เครือข่ายชุมชนให้มีศรัทธา ร่วมผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ ทำกิจกรรมร่วมกันกับวัดอย่างสามัคคี สร้างมาตรฐานต่างๆ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการทบทวนผลการดำเนินงาน ให้เกิดการ พัฒนา ปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานวัดสู่ความยั่งยืน

ในฐานะที่ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) หรือ ส.ส.ท. เป็นหน่วยงานที่นำหลักของ 5ส มาใช้บริหารจัดการภายในองค์กรจนประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะขยายความสำเร็จจากภาคธุรกิจมาสู่ภาคสังคมไทย เพราะอยากเห็นคนไทยเปลี่ยนแนวคิด และวิถีการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ดีขึ้นจึงได้ร่วมมือกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จุดประกายความคิดให้คนไทยมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาและมารยาททางสังคม รวมไปถึงมีความสมัครสมานสามัคคีกันมากขึ้น ผ่าน **“โครงการวัดสร้างสุข”** โดยมีหลัก 5ส เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาซึ่งโครงการดังกล่าวมีแนวคิดที่จะใช้วัดเป็นศูนย์กลาง เผยแพร่องค์ความรู้หลัก 5ส ไปยังคนในสังคม เพราะเล็งเห็นว่าวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของคนไทย และเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชนจึงอยาก จะพัฒนาให้มีภูมิทัศน์ที่สะอาดตา ร่มรื่น มีพื้นที่ที่เหมาะสม ตลอดจนสามารถใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ชาวบ้าน และคนในพื้นที่ชุมชนได้ ซึ่งเมื่อพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาในวัดแล้ว พระภิกษุสงฆ์สามารถเทศนาหลักธรรม

คำสอนหลัก 5ส ไปยังชาวบ้าน เพื่อนำไปใช้พัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมและจริยธรรม อันจะส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความสุขต่อไปสำหรับหลัก 5ส ที่ได้นำมาใช้พัฒนานั้น ได้แก่ 1. **สะสาง** คือ การลดสิ่งที่ไม่จำเป็นให้มีความพอดี สมดุล ไม่มากหรือน้อยเกินไป 2. **สะดวก** คือ การจัดสรรสิ่งต่างๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้หยิบใช้งานได้อย่างทันถ่วงที 3. **สะอาด** คือ ดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือพื้นที่ต่างๆ ให้สามารถตรวจสอบหาสิ่งผิดปกติได้ง่ายขึ้น 4. **สร้างมาตรฐาน** คือ การสร้างกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติร่วมกันและปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และ 5. **สร้างวินัย** คือ การส่งเสริมให้ทุกคนเคารพกฎกติกา โดยสร้างความเข้าใจและชี้แนะให้เห็นถึงประโยชน์ในสิ่งนั้นๆ เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อให้การดำเนินงานของโครงการวัดสร้างสุขได้ผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้นทางโครงการจึงได้กำหนด แผนการดำเนินงานของโครงการวัดสร้างสุขไว้อย่างน้อย 5 ปี

โดยในปีแรก เป็นปีแห่งการเรียนรู้และวิจัยในการนำเอาหลัก 5ส ไปใช้บริหารจัดการ โดยมีวัดนำร่องทั้งหมด 4 วัด ได้แก่ วัดสุทิวราราม ย่านสาทร วัดจำปา ย่านตลิ่งชัน วัดด่าน ย่านพระราม 3 และ วัดคลองเตยใน ย่านชุมชนคลองเตย ซึ่งผลตอบรับตลอด 12 เดือนที่ผ่านมา ถือว่าได้รับความร่วมมือและประสบความสำเร็จกว่า 80% ส่วนในปี 2557 จะมีการขยายและต่อยอดความสำเร็จให้ก้าวไปอีกขั้น ด้วยการระดมวัดและองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมมือกันให้เกิดโครงการ 1 โรงงาน 1 วัด โดยตั้งเป้าหมายในการดำเนินงานเป็น 100 โรงงาน 100 วัด และในปี 2558 จะขยายเป็น 1,000 โรงงาน 1,000 วัด ซึ่งในขณะนี้หน่วยงานจากภาคเอกชน สนใจเข้าร่วมโครงการนี้เป็นจำนวนมาก

และหนึ่งในนั้น คือ บริษัท ไมโครการปัก จำกัด ซึ่ง นายยศณรงค์ เอื้อเพื่อ ผู้จัดการฝ่ายวางแผนและฝ่ายผลิต กล่าวว่าบางองค์กรอาจจะคิดว่าการทำซีเอสอาร์ต้องใช้งบประมาณในการจัดการเยอะ แต่จริงๆ แล้วตนเองกลับคิดว่าเรื่องงบประมาณไม่จำเป็นเลยอย่างองค์กรของตนเองที่ได้เข้าร่วมโครงการวัดสร้างสุขนี้ เพราะคิดว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ทุกๆ องค์กร สามารถทำได้บวกกับทางบริษัทได้ทำ 5ส เป็นประจำอยู่แล้วพอทราบว่าโครงการวัดสร้างสุขจะนำหลักการ 5ส เข้ามาพัฒนาวัด ตนเองจึงก็มองว่ามันเป็นเรื่องใกล้ตัวของบริษัท ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ง่ายและสามารถนำพนักงานออกมาเรียนรู้เพิ่มเติม นอกจากในโรงงานแล้วยังได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงจากทางวัดด้วย ซึ่งพนักงานเองก็มองว่าหลักการนี้ ยังมีประโยชน์ในแง่มุมอื่นๆ อีกเยอะแยะ อย่างการมาทำความสะอาดวัดมาจัดสิ่งต่างๆ ให้เป็นระเบียบสิ่งเหล่านี้จะแทรกซึมเข้าไปในชีวิตประจำวันเรื่อยๆ ซึ่งไม่เหมือนกับการถูกบังคับให้ทำ

5ส และเมื่อบริษัทได้เข้าร่วมโครงการนี้ พบว่าพนักงานมีความสมัครสมานสามัคคี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีทัศนคติที่ดีขึ้น สร้างความแน่นแฟ้นให้เกิดขึ้นภายในองค์กรและที่สำคัญสามารถลดความเลื่อมล้ำระหว่างพนักงาน และผู้บริหารได้อีกด้วย ถือว่าเป็นผลพลอยได้จากการที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้

“สำหรับโครงการนี้ นอกจากทางวัดจะได้รับประโยชน์แล้ว พุทธศาสนิกชนก็จะได้รับประโยชน์เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น วัดด่าน พระราม 3 ที่เราได้เข้าไปปรับปรุงพื้นที่ทรงร้าง ให้กลายเป็นลานปฏิบัติธรรมโดยเริ่มตั้งแต่การสะสางเพื่อให้พื้นที่โล่ง จากนั้นเราก็จัดสรรพื้นที่ให้สะอาดและเกิดการใช้งานที่สะดวกในคราวเดียวกัน ต่อมาเราก็จะมาสร้างมาตรฐานในการเข้าใช้บริการ โดยติดตั้งป้ายหรือมีข้อปฏิบัติต่างๆ เนื่องจากผู้ที่เข้ามาใช้บริการจะมาจากหลากหลายพื้นที่ และอาจจะไม่ทราบกฎระเบียบปกติกาของทางวัด ไม่ทราบว่าจะต้องทำอย่างไรบ้าง หรือพระภิกษุสงฆ์บางรูป ท่านอาจจะไม่ทราบเรื่อง 5ส มาก่อน ทางเราจึงนำหลัก 5ส เข้ามาถวายความรู้ให้ท่านทราบ และสุดท้ายเราก็จะมาสร้างระเบียบวินัยให้ผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมได้มีจิตสำนึก มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยการให้พระภิกษุสงฆ์เทศนาให้ญาติโยมฟัง ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง 5ส และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สำหรับองค์กรที่สนใจและอาจจะยังไม่ทราบรายละเอียดของโครงการนี้ ท่านสามารถเข้าไปดูได้ที่ Face book วัดสร้างสุข ท่านก็จะเห็นรายละเอียดของโครงการนี้ ซึ่งท่านสามารถมาร่วมสร้างความสุขให้แก่สังคมไทยเหมือนอย่างเราได้ครับ”

เช่นเดียวกับ บริษัท สยามอุตสาหกรรมและการผลิต จำกัด ซึ่งนายธนูศิลป์ ฤวดิศรี ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า จริงๆ แล้วบริษัทได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมมาหลากหลายโครงการแล้ว แต่โชคดีที่ได้ทราบว่ากำลังจะมีโครงการ

วัดสร้างสุขเข้ามา ซึ่งเป็นโครงการที่แทบจะไม่ได้ใช้งบประมาณเลย แต่ผลลัพธ์ที่ได้นั้นมากกว่าหลายเท่าตัวทางบริษัทจึงถือโอกาสนี้ชักชวนเพื่อนๆ พี่ๆ พนักงานในองค์กรเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาวัดให้กลับมาร่มรื่นน่าอยู่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความ

สบายตา และมีความสงบเรียบร้อย โดยใช้หลักการ 5ส ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย เข้ามาพัฒนาและบูรณาภายในวัด ซึ่งแน่นอนว่าเมื่อวัดได้รับการปรับปรุงทัศนียภาพและพัฒนาให้สะอาดเรียบร้อยขึ้นแล้ว พระสงฆ์ก็จะสามารถนำหลักการ เหล่านี้ไปเทศนาให้พุทธศาสนิกชนได้รับรู้และนำไปใช้ต่อยอดพัฒนาตนเองได้เช่นกัน และตนเองเชื่อว่า ในอนาคตสังคมไทยจะมีความสงบมากขึ้น บ้านเมืองและประเทศชาติก็จะมีความผาสุก

“พื้นที่ที่ทราบว่าจะได้เข้าร่วมโครงการวัดสร้างสุข ที่ทาง ส.ส.ท. และ สสส. ร่วมกันจัดขึ้น องค์กรของเราดีใจและภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากวัด สังคม และประเทศชาติ จะได้รับอานิสงค์ของการทำโครงการนี้แล้ว ผมคิดว่าพนักงานของเราก็จะได้ประโยชน์ เช่นกัน เพราะปกติทางบริษัทของเราได้ใช้ระบบ 5ส อยู่แล้ว แต่การนำ 5ส ไปใช้บริหารภายในองค์กรและวัดจะมีความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นผมจึงอยากให้พนักงานของเราเข้ามาเรียนรู้ตรงจุดนี้ ซึ่งถ้าในรูปแบบบริษัทก็จะมองว่าเรื่องธุรกิจอย่างเดียว ไม่สามารถเอามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่พอพวกเขาเข้าร่วมเรียนรู้และพัฒนา จะทำให้มีมุมมองเพิ่มมากขึ้น จากการที่เขารู้จัก 5ส ในโรงงานเพียงอย่างเดียว จะทำให้เข้าใจในการนำไปใช้พัฒนาในวัดอีกด้วย ซึ่งหลังจากที่พนักงานของเราได้เข้าไปเรียนรู้แล้ว ผมคิดว่าชีวิตการเป็นอยู่และสภาพจิตใจของพนักงานดีขึ้นมากเลยครับ และที่สำคัญบริษัท

สามารถขับเคลื่อนองค์กรได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเวลาไปไหนเราก็จะไปด้วยกัน พอเราสื่อสารลงไปก็จะไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เราดูแลพนักงานง่ายขึ้น ผมเชื่อว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมากและมีคุณค่าควรแก่การสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง และขอเชิญชวนให้องค์กรอื่นๆ ที่สนใจลองเข้าร่วมโครงการนี้ แล้วนำไปปรับใช้ เพราะเราสามารถบริหารจัดการให้พนักงานของตนเองได้ เข้าใจในหลักการ 5ส ทั้งในโรงงานและในชีวิตประจำวันควบคู่ไปกับการสร้างความสุขที่ได้ไปทำบุญได้ด้วยเช่นกันครับ”

THAI ELINI CO., LTD.
บริษัท ไทยอีลินี จำกัด

บริษัท ไทยอีลินี จำกัด โดยนายอำนาจ

ปัญญาติลกพงศ์ กรรมการผู้จัดการบริษัท ไทยอีลินี จำกัด ได้เปิดเผยว่าโครงการนี้ ถือว่าเป็นโครงการที่ดีมากและควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่ใช่แค่ตัวเราเองที่ได้รับประโยชน์ แต่สังคมไทย และประเทศชาติก็ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้เช่นกัน

เห็นได้จากคนในปัจจุบันเข้าวัดทำบุญกันน้อยลงเพราะห่วงการทำมาหากินของตนเองกันมากเกินไป ส่งผลให้มีการเห็นแก่ตัวและขาดความมีระเบียบวินัย และในฐานะที่บริษัทฯ มีกิจกรรมในการสร้างสาธารณะประโยชน์ให้แก่สังคมมาอย่างต่อเนื่อง จึงเข้าร่วมการผลักดันให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้คนไทยมีคุณธรรมและจริยธรรม ผ่านโครงการนี้ โดยมีหลัก 5ส เป็นบทบาทสำคัญที่จะมาพัฒนาให้วัดเป็นสถานที่ที่เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตให้แก่คนไทย

“พอทราบว่าจะได้เข้าร่วมโครงการนี้บริษัทเราภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นโครงการที่จะช่วยให้วัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีพื้นที่ที่สะอาด และมีสุขอนามัยที่ดี ซึ่งหากทางวัดต้องการความช่วยเหลืออะไร เรายินดี

ที่จะเข้าไปช่วยสนับสนุนกันอย่างเต็มที่ พอหลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ คนในองค์กรของเรามีความสามัคคี มีแบบแผนในการใช้ชีวิต และเราสามารถบริหารบุคคลากรได้ง่ายขึ้นครับ ผมจึงมองว่าควรพัฒนาโครงการนี้ต่อไปเรื่อยๆ เพื่อให้คนรุ่นต่อไป ไปใช้เป็นแบบอย่าง เพื่อให้สังคมไทยน่าอยู่มากยิ่งขึ้นครับ”

นอกจากนี้ ยังมี อีกหนึ่ง องค์กรที่ได้เข้าร่วมโครงการวัด สร้างสุข นั่นก็คือ บริษัท อุซุอิ อินเตอร์เนชั่นแนล คอร์ปอเรชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด ซึ่งนายวิบูลย์ ภัทรกิจจานนท์ ผู้จัดการโรงงาน ได้

กล่าวเพิ่มเติมว่า ปกติบริษัทของตนเองมีการจัดกิจกรรมซีเอสอาร์เป็นประจำ ทุกปีอยู่แล้ว เช่น ปลูกไม้โกงกาง สร้างห้องน้ำและมอบอุปกรณ์การเรียน ให้แก่โรงเรียนชนบทรวมไปถึงมอบสิ่งของเครื่องใช้ให้แก่บ้านพักคนชรา เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่าแทบทั้งสิ้น แต่มาปีนี้ บริษัทได้เปลี่ยนการทำ กิจกรรมเพื่อสังคมออกมาในรูปแบบใหม่ โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับวัด มากขึ้นเพราะเห็นว่าวัดเป็นสถานที่ที่สามารถ บ่มเพาะนิสัยที่ดีให้กับพนักงานได้ จึงส่งเสริมให้พนักงานทำความดีผ่านกิจกรรมอาสาพัฒนาวัด โดยร่วมกับ โครงการวัดสร้างสุข ซึ่งจะใช้หลักการ 5ส เข้ามาปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ ต่างๆภายในวัดให้มีความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้เป็นสถานที่สัปปายะ เหมาะ แก่การเกื้อหนุนในการเจริญภาวนาหรือปฏิบัติธรรม เมื่อปรับปรุงและพัฒนา วัดให้เป็นสถานที่ตัวอย่างที่ดีได้แล้ว ผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายที่เข้ามาในวัด ก็จะได้ นำของหลัก 5ส ไปใช้พัฒนาชีวิตของตนเองต่อไป

“นอกจากบริษัทจะนำหลัก 5ส ไปใช้พัฒนาภายในวัดแล้ว ผมยังได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์จากโรงงานเข้าไปใช้ร่วมกันด้วย เช่น การสร้างมาตรฐานงาน การพัฒนาวัดในด้านภูมิทัศน์ การเสริมสร้างในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และการทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพราะปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่รู้แต่เพียงว่าวัด คือ สถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อเรานำหลัก 5ส และองค์ความรู้ทางวิชาการเข้ามาใช้บริหารจัดการภายในวัดแล้ว จะทำให้รู้ว่าวัดสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคมไทยได้อีกด้วย และที่สำคัญทำให้คนรุ่นใหม่เกิดความรักและหวงแหนวัดวาทารามกันมากยิ่งขึ้น ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเมื่อพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายที่เข้ามาในวัด จะนำหลัก 5ส ไปเผยแพร่ให้ชุมชนและคนรอบข้างได้รับรู้ต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญไปในตัวอีกด้วย”

แผนงานต่อไปของโครงการวัดสร้างสุข

ภาคผนวก

จัดสร้างโดย

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้วยแนวคิด 4 สบาย (อawasสบาย อาหารสบาย บุคคลสบาย ธรรมะสบาย)ตามแนวคิดของโครงการ “เปิดวัดวันอาทิตย์” ของมูลนิธิวัดปัญญานันทารามนั้น มีความสอดคล้องกับโครงการวัดสร้างสุขของสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) ที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในส่วนของอawasสบาย (Happy Monastery) นั้นมีแนวทางในการทำดังนี้

1. จัดวัดเป็นอารามร่วมสมัยพระพุทธเจ้า (อรัญญ : เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมเป็นเกลอธรรมชาติ)
2. จัดวัดให้ร่วมสมัยเจ้าชายสิทธัตถะ (อาคาร 3ป : ประหยัดสุด ประโยชน์สูง ปริศนาศิลปะธรรม)
3. จัดอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมภายในวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยหลัก 5ส

ในส่วนของโครงการวัดสร้างสุข หรือการนำหลัก 5ส เข้ามาปรับประยุกต์ใช้กับวัดนั้น มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและการบริหารวัด

กำหนดบอร์ดเพื่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย (ตามปีล่าสุดที่มีการแก้ไข) ควรอยู่ในตำแหน่งที่สามารถให้ดูได้ง่ายแสดงรายละเอียดดังนี้

ก.แนวปรัชญา ค่านิยมร่วมที่เป็นจุดแข็งหรือจุดเด่นของ วัดและชุมชนคนเข้าวัด สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดมา เช่น เติ่นด้านวิปัสสนา เกจิทางวัตถุมงคล เจิมศิริมงคลพาหนะ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม พิธีกรรมทางศาสนา ศูนย์กลางสอนอาชีพแต่ละสาขา เป็นต้น แสดงเป็นวิสัยทัศน์ที่จะให้วัดเป็นอะไรในอนาคต พันธกิจแต่ละปีที่จะบรรลุ

วิสัยทัศน์ และกิจกรรมหลักเสริมสร้างจุดเด่น จุดแข็ง ต่างๆ

ข.แผนพันธกิจ ระยะสั้น 1-2 ปี เช่น เป็นวัดต้นแบบ 5ส เชิงพุทธ, วัดดีเด่นในอำเภอจังหวัด, ได้รับรางวัล Thailand 5S Awards เป็นต้นระยะยาว 3 ปี เช่น อุทยานการศึกษาในวัด, วัดพัฒนาตัวอย่าง, วัดพัฒนาตัวอย่าง มีผลงานดีเด่นเพื่อบรรลุนิยามวิสัยทัศน์ควรมี Road Map World Class เช่น เป็น วัดไทยศูนย์กลางเผยแพร่ พุทธศาสนาโลก

ค.แผนผัง ขอบเขต อาณาบริเวณตำแหน่งที่ตั้ง แผนที่เส้นเดินทาง มาวัด (โคจรสัปปายะ) ประวัติต่างๆ ที่น่าสนใจ โดยสังเขปอาจใช้วิธีสื่อสาร อื่นที่เหมาะสมและสามารถเข้าถึงง่ายกว่า

ง.ผังบริหาร 5ส และการติดต่อ ประกอบด้วยเจ้าอาวาส กรรมการ และเครือข่ายชุมชนต่างๆ(ชุมชนรอบอบต. ส่วนราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น) แสดงถึงบทบาท หน้าที่รับผิดชอบต่างๆ

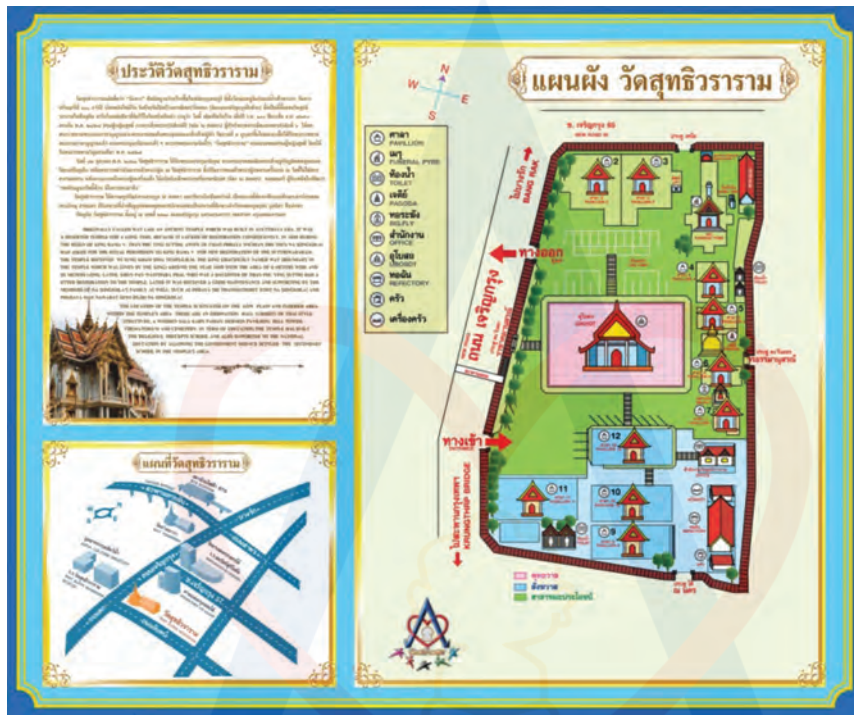
2. ผังแบ่งหมวดหมู่พื้นที่ และมาตรฐานใช้งาน ข้อปฏิบัติ/บำรุงรักษา

เพื่อให้วัดเป็นสถานที่ที่ร่มรื่น ปลอดภัย สะดวกสบายน่าอยู่ ควรพิจารณา ดังนี้

2.1 แบ่งหมวดหมู่พื้นที่ (อาวาสสัปปายะ)

ก.ควรพิจารณาตามความพอเพียง ความจำเป็น วัดอุทิศประสงค์ ใช้งานและดูแลรักษาให้ทันสมัย ต้องไม่ขัดกับ พระธรรมวินัย กฎระเบียบมหาเถรสมาคม กฎหมายความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ข.แสดงกิจกรรมหลักไหลผ่านเชื่อมโยง ระหว่าง คน อุปกรณ์

และพื้นที่ เป็นระบบ ครอบคลุม แต่ละพื้นที่ พุทธาวาส สังฆาวาส สาธารณะ
สงเคราะห์ ตำแหน่งที่ตั้ง เช่น อุโบสถ กุฏิ ศาลา เมรุ วิหาร เจดีย์ หอ
ระฆัง โรงครัว สถานที่ปฏิบัติธรรม ห้องสมุด/พิพิธภัณฑ์ห้องพยาบาล
ห้องเก็บของ อุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ เช่น
รั้วกำแพง ถนนและทางเท้าภายในวัด ที่จอดรถ ไฟฟ้า น้ำประปา ท่อระบายน้ำ
โรงพักขยะ ถังขยะ ต้นไม้ ดอกไม้ ไม้ประดับ ที่นั่งที่พักผ่อน
ต้นไม้ต้นควรแสดงไว้ในตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย

2.2 มาตรฐาน/ข้อปฏิบัติงาน ของพื้นที่อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (ธรรมสัปปายะ)

ออกแบบมาตรฐาน/กำหนดข้อปฏิบัติงาน ต่างๆ

- ก. กำหนดผู้รับผิดชอบ ออกแบบมาตรฐาน/ข้อปฏิบัติงาน
- ข. ควรพิจารณาหัวข้อหลักจุดสำคัญผลกระทบและสนับสนุนเป้าหมาย
- ค. ข้อปฏิบัติงานที่สื่อเข้าใจง่าย อยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย อาจอยู่ในรูปแบบ พังการไหล ป้าย รูปภาพสัญลักษณ์ต่างๆ บอร์ดแสดง (Display Board)

3. การขับเคลื่อนการทำงาน 5ส

การขับเคลื่อนและผลักดัน ให้กลุ่มเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตระหนักและพัฒนาเรียนรู้

3ส แรก สะสาง สะดวก สะอาด และเป็นการอบรมภาคปฏิบัติ สามารถทำได้ดังนี้

3.1 จัดทำความสะอาดครั้งใหญ่ (Big Cleaning Days)

ก. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายสำเร็จ กลุ่มเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น วัด ชุมชน ราชการ ภาคเอกชน และจำนวนผู้ร่วมวิธีการ อุปกรณ์ ปลอดภัย ให้ชัดเจน

ข. กำหนด วัน เวลา Kick off เมื่อไหร่ก็ได้อย่างน้อยปีละครั้ง อาจมีก่อนวันสำคัญใหญ่ ๆ อาทิ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น

ค. สรุปผลลัพธ์ เช่น สรุปรายการสิ่งของต่างๆ เช่น สิ่งของ

มีคุณค่า/มูลค่า ผลกระทบอื่น ๆ ที่ต้องแก้ไขมาตรฐานอาจใช้ภาพถ่ายก่อนและหลัง ควรแจ้งให้กลุ่มเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนเข้าใจและเกิดการหวงแหนวัด

3.2 การเดินตรวจพื้นที่/ ควบคุมความเรียบร้อยแบบ กิจวัตร โดยผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หากพบเห็นสิ่งผิดปกติที่อาจก่อให้เกิดปัญหาหรือปัญหาทั่วไป รวมถึงบุคคลภายนอกพบเห็น

แล้วแจ้งมา ถ้าแก้ไขได้ง่ายให้ทำทันที แล้วรายงานเจ้าอาวาส และควรรบันทึกปัญหาและแก้ไขต่างๆอาจใช้ภาพถ่ายก่อนและหลังแก้ไขเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาส่วนอื่น ๆ ต่อไป

4. จุดเด่น (Best Practice) และการเผยแพร่ เรียนรู้

นอกจากวัดมีจุดเด่นเป็นตัวอย่างเป็นที่พึ่งที่ดีแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่และเรียนรู้ วิทยุพุทธต่าง ๆ เช่น หลักการคิดคุณธรรม จริยธรรม ที่ถูกต้องมีเหตุมีผล เทคนิคสร้างความมีระเบียบวินัยสร้างจิตสำนึกอย่างสงฆ์ วิธีสร้างความสุขกายและใจแบบไทยๆ ส่งเสริมให้แก่บุคคลภายนอก (ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ฯลฯ) สามารถเข้าถึงได้ง่าย สร้างจิตสำนึก อนุรักษ์ และนำประโยชน์ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จุดเด่นที่พัฒนาเป็นตัวอย่างที่ดีแล้ว ควรจัด (KM) ซึ่งได้มาจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้

- สถาปัตยกรรม/พิพิธภัณฑ์เชิงประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม
- สิ่งประดิษฐ์ภูมิปัญญา, ศิลปะแขนงต่างๆ, อุปกรณ์ วัตถุสิ่งของที่ใช้ในวัด, การบริการที่ประทับใจ, เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นเอกลักษณ์ ฯลฯ
- มาตรฐาน/ข้อปฏิบัติงาน, กิจกรรม, ประเพณี, เทศกาล, พิธีกรรม, คำสอนทางธรรมะ

5. ตรวจสอบประเมินผลดำเนินงานปรับปรุงพัฒนา

เพื่อรักษามาตรฐาน 5ส โดยมีวิธีการประเมินสภาพพื้นที่, สิ่งก่อสร้าง, อุปกรณ์วัตถุสิ่งของตลอดจน การปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยค้นหาสิ่งบกพร่องจากมาตรฐาน เช่น มาตรฐานปฏิบัติงานยาก, สิ่งผิดปกติต่างๆ, แล้วหามาตรการป้องกันและแนวทางที่เหมาะสม ปรับปรุง พัฒนา ตลอดจนการหาวิธียกระดับมาตรฐานสู่ความยั่งยืน

6. ยกระดับมาตรฐาน 5ส

เพื่อปรับปรุงให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมสู่ความยั่งยืน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

ก. ติดต่อการรับการประเมิน จุดอ่อน จุดแข็ง จากสถาบันภายนอก เช่น สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นต้น

ข. ดำเนินการเทียบกับค่าเทียบเคียง จุดดีจากวัดตัวอย่างอื่นๆ, สถานที่อื่นๆ เช่น วัดจีน, วัดญี่ปุ่น, วัดไทยต่างประเทศ, สถานที่ประกอบการเอกชน เป็นต้น

ค. ทบทวนการประเมินผลดำเนินงาน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อนกำหนดกลยุทธ์พิเศษ และเป้าหมายในการดำเนินการทำในปีต่อ ๆ ไป

ความสอดคล้องหลักพุทธธรรม การบริหารวัด และแนวปฏิบัติ 5ส

สังคม	หลักการ	วัดประสงค์
พุทธบริษัท 4	พุทธศาสนา <pre> graph LR A[สี่ รู้ทัน และรู้ปฏิบัติ ทาง กาย วาจา ใจ ให้รู้ร่วมกับ ธรรมชาติ ได้อย่างมีสุข] --> B[สมุทัย รู้ต้นตอ มีอุปนิสัย สมุทัยและ สมุทัย และวิธีปฏิบัติ] B --> C[นิพพาน รู้ทัน และควรปฏิบัติ ของ ทุก และ สุข] C --> D[มรรค รู้จุดมุ่งหมาย เกิดความสุข] </pre>	ทุกคนได้เข้าถึงแก่นแท้ พุทธศาสนาได้จริง
วัดสมัยก่อน	บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) <pre> graph LR A[เขตวัด (สี่)] --> B[ตำบล (สาม)] B --> C[สร้าง (นิพพาน)] C --> D[สร้างสุข (มรรค)] </pre>	วัดเป็นศูนย์กลาง ที่เชื่อมโยง
วัดสมัยใหม่	มาตรฐานบริหารวัด <pre> graph LR A[บริหาร ปกครอง วินัย] --> B[ความรู้ ศึกษา] C[วางแผน จัดการ (ได้ประโยชน์ 7)] --> B B --> D[ปฏิบัติ คุณธรรม จริยธรรม] D --> E[สร้าง สาธารณะ ประโยชน์] </pre>	หลักคิด ขอบเขตกิจกรรม และพัฒนาวัด
องค์กรทั่วไป	แนวปฏิบัติ 5ส <pre> graph LR A[มีภาพรวม อุปการะ พื้นที่ และ สิ่งแวดล้อม] --> B[ให้ทุกคนปฏิบัติ ตามมาตรฐาน ขององค์กรวัด และชุมชน] B --> C[ตั้งเป้าหมาย แล้ว แก้ไข ปรับปรุง] C --> D[สร้าง บรรลุเป้าหมาย มีการสุข] </pre>	พัฒนา ให้ทุกคน มีการบริหาร
พัฒนาบุคคล	<pre> graph LR A[รู้จัก ด้วยตัวเอง ตลอดเวลา] --> B[เปลี่ยน ความคิด นิยม พฤติกรรมตัวเองได้] B --> C[มีความรู้สึก คิด สร้างสรรค์เพิ่มขึ้น] C --> D[ดำเนินชีวิตได้ อย่าง มีความสุข] </pre>	
เครื่องมือ	ส 1 สะสาง ส 4 สร้างมาตรฐาน ส 2 สะดวก ส 5 สร้างวินัย ส 3 สะอาด	

ตัวอย่างแบบประเมินการทำ 5ส ภายในวัด (อ้างอิงจากวัดเขาวง)

แบบประเมิน 5ส อาคาร เสนาสนะของวัด

ประเมินวัด.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ที่	รายละเอียด	รวม	สภาพที่ปรากฏ			ปรับปรุง (0)
			ดีมาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
1.	พื้น ผ้าม่าน ประตู หน้าต่าง หลังคา ฝ้าเพดานถูก สะอาด ปราศจากฝุ่นละออง สิ่งปฏิกูล หักหรือแตกหักชำรุด และอยู่ในสภาพใช้งานได้					
2.	สภาพการเจริญ และหรือทศบาลนาศ ได้รับการทำความสะอาด เช็ดถู ดูแลให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือมีใช้งานอยู่เสมอ					
3.	อุโบสถ ศาลาที่พัก และอื่นๆ ได้รับการทำความสะอาด เช็ดถู ดูแลให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือมีใช้งานอยู่เสมอ					
4.	ห้องน้ำ ห้องครัว ถังน้ำ ให้มีการให้ใช้งานเพียงพอ และได้รับการดูแลให้สะอาด ปราศจากกลิ่นเหม็น หรือมีใช้งานอยู่เสมอ					
5.	โรงครัว สะอาด ปราศจากเศษขยะ ขยะบนมุม และสิ่งปฏิกูล อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่เหม็นอับ จัดเก็บอุปกรณ์และสิ่งของเครื่องใช้ไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ และมีสำเนาเป็นระเบียบเรียบร้อย					
6.	ถังน้ำ หรือภาชนะเก็บน้ำดื่ม น้ำใช้ มีฉนวนหุ้มเพื่อห่อ สะอาด จัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ มีฝาปิดมิดชิดถูกหลักอนามัย					
7.	จัดวางพระพุทธรูป โต๊ะหมู่บูชา เก้าอี้มณฑป โต๊ะเครื่องบูชา อย่างถูกต้อง สะอาดเรียบร้อย ไม่มีฝุ่นละออง และหมากไม้					
8.	วัดสุปฏิปัน และสิ่งของเครื่องใช้ต่างจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นหมวดหมู่ สะอาดและสะดวกก่อนนำมาใช้สอย					
9.	ดูแลอาคารศาสนะที่ในได้ใช้งาน เครื่องเรือนไม้ได้ หรือต้นไม้ให้ร่มรื่น ให้เป็นระเบียบ ไม่รกรุง กะละ					
10.	อาคารศาสนะ เคารวะมีแสงสว่างเพียงพอ อาคารสะอาด ปลอดภัยไม่เกิดอันตราย หักไม้โค่นต้นไม้หรือกิ่งไม้โค่นไปและพักผ่อน สะอาด ปราศจากขยะของ					
การแปลผลคะแนน		รวมคะแนน				
1-15 คะแนน : ต้องปรับปรุง	เกณฑ์การหัก	รวมคะแนนทั้งหมดได้.....คะแนน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)				
16-20 คะแนน : น้อย	ต้องได้ 21 คะแนนขึ้นไป (70%)					
21-26 คะแนน : ปานกลาง						
27-30 คะแนน : ดีมาก						

แบบประเมินการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 5ส ในวัด

ข้อ	รายการประเมิน	สภาพที่ปรากฏ				ปรับปรุง (0)
		ดีมาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)		
1	จัดประชุมพระภิกษุ สามเณร บุคลากรในวัด กรรมการวัด ประชาชนและผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน กำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินงาน					
2	พระภิกษุ สามเณร บุคลากรในวัด กรรมการวัด และประชาชนในหมู่บ้าน อุทิศแรงกาย ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบ หรือที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง					
3	กรรมการวัด ประชาชน ส่วนราชการ และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดำเนินงานและบริเวณวัด					
4	ชุมชน ส่วนราชการ และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ร่วมกันบริจาคหรือจัดสร้างงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานปรับปรุง และพัฒนาอาคารสถานที่และบริเวณวัด					
5	ภาคราชการ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กรรมการวัด และพระในวัด มาร่วมชี้แจงตอบข้อซักถามคณะกรรมการวัดและคณะกรรมการวัดตามประเด็นผล อย่างพร้อมเพรียง					
การแปลผลคะแนน 1-8 คะแนน : ต้องปรับปรุง 9-11 คะแนน : น้อย 12-13 คะแนน : ปานกลาง 14-15 คะแนน : ดีมาก		รวมคะแนน เฉลี่ยการผ่าน ถือว่าได้ 11 คะแนนขึ้นไป (70%)		รวมคะแนนทั้งหมดได้.....คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน) สรุปผล ☐ ต้องปรับปรุง ☐ น้อย ☐ ดี ☐ ดีมาก		

รายชื่อหน่วยงานใจดี ที่เข้าร่วมเป็นจิตอาสา โครงการวัดสร้างสุข ปีที่ 1 (พ.ศ. 2556)

1. บริษัท กังยงอีเลคทริก จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท กุลธรเคอร์บี้ จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท คิวทีซี จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท เค โลว์ คอนเทนเนอร์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด
5. บริษัท จักรवाल เคมี จำกัด
6. บริษัท จัสมิน เทเลคอม ซิสเต็มส์ จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท จิบูฮิน (ประเทศไทย) จำกัด
8. บริษัท ชาร์พ แอมพลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด
9. บริษัท แซมป์เอช จำกัด
10. บริษัท ซี.พี.เอฟ. (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
11. บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
12. บริษัท ดูอิท จำกัด
13. บริษัท เดลต้า อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
14. บริษัท ไดโต้แมนูแฟคเจอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
15. บริษัท เทคโนโลยีเมดิคัล จำกัด
16. บริษัท เบรดี เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด
17. บริษัท พูจิคุระ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด
18. บริษัท มหพันธ์ไฟเบอร์ซีเมนต์ จำกัด (มหาชน)
19. บริษัท มิตรบุษิ อิเล็กทริก ไทย ออโต้-พาร์ท จำกัด
20. บริษัท ราชเทวีโฮสเทลติก คลินิก จำกัด
21. บริษัท เวสเทิร์นดิจิตอล (ประเทศไทย) จำกัด

22. บริษัท ศรีบริสุทธิ์ อุตสาหกรรม จำกัด
23. บริษัท สยามอุตสาหกรรมและการผลิต จำกัด
24. บริษัท อาปิโก อมตะ จำกัด
25. บริษัท อีวากิ (ประเทศไทย) จำกัด
26. บริษัท อีเทอนอล ซากาตะอิงค์ จำกัด
27. บริษัท อุซุย อินเตอร์เนชั่นแนล คอร์ปอเรชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด
28. บริษัท เอ็นอีซี คอร์ปอเรชั่น จำกัด
29. บริษัท แอมคอร์ เฟลิกพิเบิ้ล กรุงเทพ จำกัด
30. บริษัท โอเซียนกลาส จำกัด (มหาชน)
31. เครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนวัดสุทธิวราราม
32. โรงเรียนวัดสุทธิวราราม
33. วิทยาลัยทองสุข
34. ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๔ แก้วสิบุญเรือง
35. สถาบันเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
36. สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
37. สำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร

- * - * - * - * - * -

วัดสร้างสุข

....CSR สัมปายะ....

แปลทรัพย์สินเป็นบุญ
แปลทุนเป็นธรรม

กลายเป็น.....

เศรษฐีใจบุญ
นายทุนใจดี

วัด
สร้าง
สุข

**โรงงาน
วัด**

5ส/5ส

5ส17 (Seiri) พอใช้จำเป็น ลดสิ่งที่ไม่จำเป็น
5ส20 (Seiton) ระเบียบ เพิ่มความเร็ว
5ส21 (Seisou) ตรวจสอบ ทรัพย์สินให้ดี
5ส22 (Seiketsu) กฎเกณฑ์ ทุ่มเทพัฒนา
5ส23 (Seiketsu) รักษาไว้ดี เคารพกฎเกณฑ์

จุดเปลี่ยนสู่สังคมแห่งความสุข

5ส คือ เครื่องมือในการพัฒนาคนในองค์กร
5ส คือ เครื่องมือในการพัฒนาคนในประชาชาติ
ด้วยการเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน สิ่งที่ดีก็บังเกิดขึ้น
ถ้า 5ส ในใจของเราทุกคน (ถ้าแล้วมีความสุข)
สังคมแห่งความสุข เริ่มต้นด้วยเรา

5ส = สสส
ส คือ สร้างสุข

www.facebook.com/watsangsook

อาสา พาสุข

ชวนคุณมาสนุก

อิมบุญ แบบ 5ส

วัดสร้างสุข ร่วมสร้างสังคมแห่งความสุข

www.facebook.com/watsangsook

“อาสาพาสุข ชวนคุณมาสนุก อิมบุญแบบ 5ส”

ขอเชิญร่วมทำกิจกรรมดีๆ เพื่อสังคมกับโครงการวัดสร้างสุข
ติดตามได้ที่ www.facebook.com/watsangsook
ติดต่อสอบถาม คุณวรจักร 02-7173000 ต่อ 745

วัดสร้างสุข

บรรณานุกรม

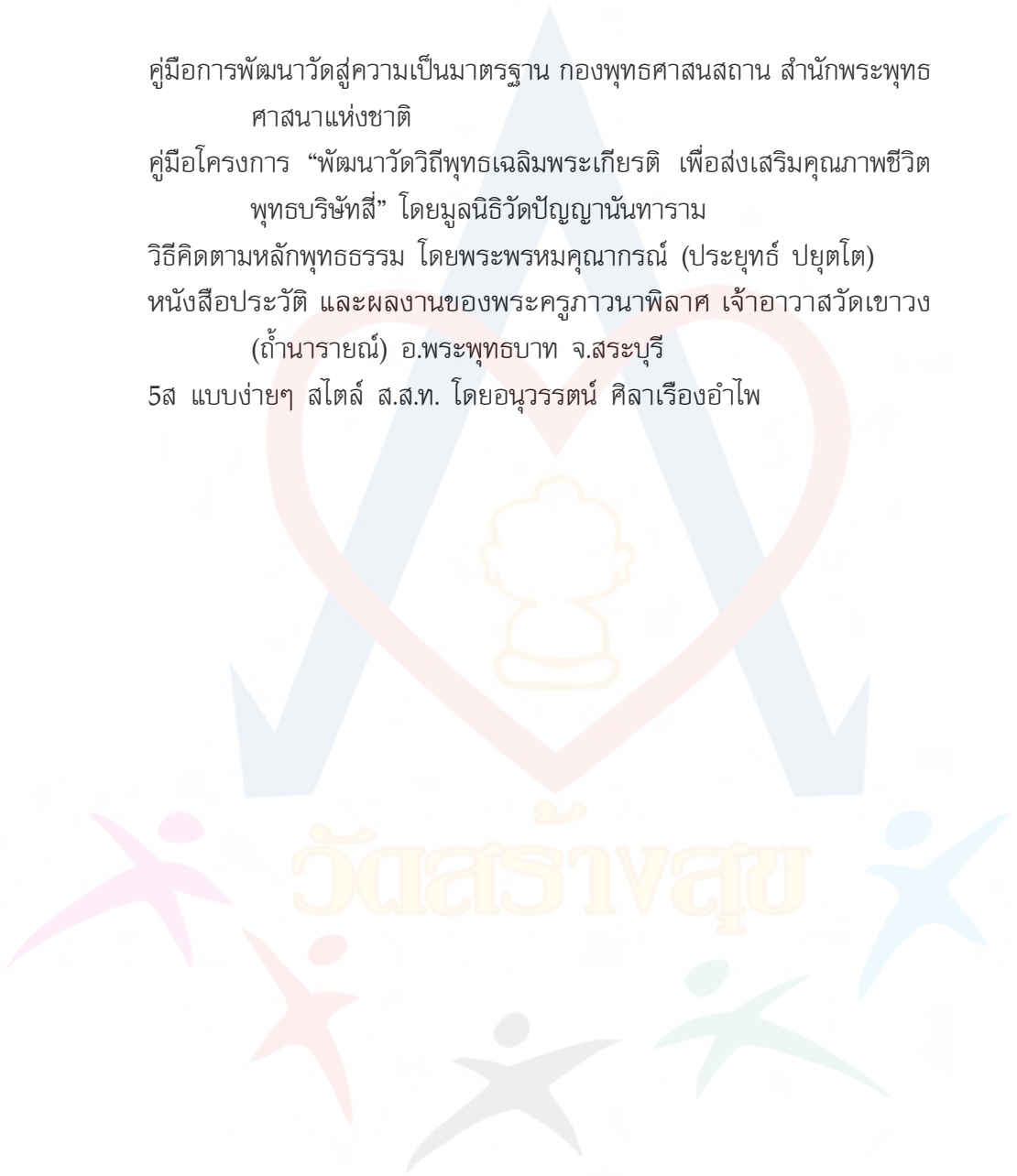
คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน กองพุทธศาสนสถาน สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

คู่มือโครงการ “พัฒนาวัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตพุทธบริษัท” โดยมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม

วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต)

หนังสือประวัติ และผลงานของพระครูภาวนาพิลาส เจ้าอาวาสวัดเขาวง (ถ้ำนารายณ์) อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี

5ส แบบง่ายๆ สไตล์ ส.ส.ท. โดยอนรรฆรัตน์ ศิลารื่องอำไพ

วัดสร้างสุข

